

Názory na rodinnou politiku osob v produktivním věku

Bc. Hynek Dvořáček MBA

Diplomová práce
2023

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Bc. Hynek Dvořáček, MBA
Osobní číslo:	H180059
Studijní program:	N7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Sociální pedagogika
Forma studia:	Kombinovaná
Téma práce:	Názory na rodinnou politiku osob v produktivním věku

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti rodinné politiky, rodiny a rodinného práva.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

HRUŠÁKOVÁ, Milana, Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ, Lenka WESTPHALOVÁ a kol., 2017. Rodinné právo. Praha: Nakladatelství C.H.Beck-CZ. ISBN 978-80-7400-644-9.

CHRÁSKA, Miroslav, 2016. Metody pedagogického výzkumu. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5326-3.

Kolektiv autorů, 2017. Koncepce rodinné politiky. Praha: MPSV.

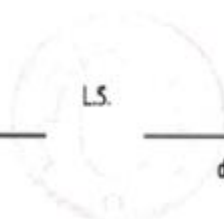
TOMEŠ, Igor, 2011. Obory sociální politiky. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-868-5.

Zákon č. 89/2012 Sb. ze dne 22.03.2012 občanský zákoník, In Sbírka zákonů České republiky. 2012, částka 33, s.1026-1368.

Vedoucí diplomové práce: **doc. PhDr. Lenka Haburajová Ilavská, PhD.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce: **10. ledna 2023**

Termín odevzdání diplomové práce: **21. dubna 2023**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 10. ledna 2023

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ^{1/};
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ^{2/};
- podle § 60 ^{3/} odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ^{3/} odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně, dne 21. 4. 2023

.....
podpis studenta

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevýdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

Děkuji paní doc. PhDr. Lence Haburajové Ilavské, PhD. za podporu, cenné rady, metodické vedení, ochotu a trpělivost při vedení mé diplomové práce. Děkuji také své rodině a blízkým za podporu, stejně tak všem respondentům za ochotu při vyplňování dotazníku.

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá pohledem současné společnosti na rodinu a rodinnou politiku ČR. Teoretická část, opírající se o poznatky odborné literatury, seznamuje čtenáře se základními pojmy spojenými s rodinou a výchovou dítěte, také s prostředím rodinné politiky. Praktická část se zaměřuje prostřednictvím dotazníku na kvantitativní zjištění názorů respondentů na rodinu a rodinnou politiku ČR.

Klíčová slova:

Rodina, výchova dítěte, rodinná politika.

ABSTRACT

The diploma thesis deals with the view of contemporary society on the family and family policy of the Czech Republic. The theoretical part, based on the knowledge of professional literature, acquaints the reader with the basic concepts associated with the family and the upbringing of the child, as well as with the environment of family policy. The practical part focuses through the questionnaire on the quantitative determination of respondents' opinions on the family and family policy of the Czech Republic.

Key words:

Family, upbringing of the child, family policy.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 RODINA.....	11
1.1 DEFINICE RODINY	11
1.2 MODEL RODINY	15
1.3 FUNKCE RODINY	17
1.4 HISTORICKÝ POHLED NA RODINU	19
1.5 SOUČASNÝ POHLED NA RODINU.....	22
2 RODINNÁ POLITIKA	25
2.1 HISTORIE RODINNÉ POLITIKY	25
2.2 TYPOLOGIE RODINNÉ POLITIKY	28
2.3 NÁSTROJE RODINNÉ POLITIKY	30
2.4 INSTITUCIONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ RODINNÉ POLITIKY	38
2.5 SLAĎOVÁNÍ RODINNÉHO A PRACOVNÍHO ŽIVOTA	40
3 VÝZKUMNÁ ČÁST	43
3.1 PŘEDMĚT VÝZKUMU.....	44
3.2 CÍL VÝZKUMU	45
3.3 METODIKA VÝZKUMU	46
3.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR	46
4 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	47
4.1 VYHODNOCENÍ SOCIODEMOGRAFICKÉ ČÁSTI DOTAZNÍKU	47
4.2 VYHODNOCENÍ ODBORNÉ ČÁSTI DOTAZNÍKU	49
4.3 VYHODNOCENÍ HYPOTÉZY H1	62
4.4 VYHODNOCENÍ HYPOTÉZY H2.....	68
4.5 SHRNTÍ VÝZKUMU.....	75
ZÁVĚR	79
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	80
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	87
SEZNAM OBRÁZKŮ	88
SEZNAM TABULEK.....	89
SEZNAM GRAFŮ	90
SEZNAM PŘÍLOH.....	91

ÚVOD

Rodina je považována za nejdůležitější stavební jednotkou každé společnosti. Role rodiny má neoddiskutovatelný význam při tvorbě sociálních vztahů, z nichž je nejvýznamnější rodičovství a péče o děti. Její funkce se v průběhu času mění v závislosti na rozvoji společnosti, tradicích a vývoji politické situace. Zažitý model rodinné politiky České republiky vychází vstříc především rodinám žijícím v tradičním typu partnerského soužití stojících na konzervativních normách, ve kterých muž zastával primárně úlohu živitele. V průběhu let se následkem změny typu státního zřízení z totalitního na demokratický, a postupným rozbíráním stereotypních bariér, objevila minoritní skupina rodičů, prosazujících alternativní způsob rodinného života. Především v očích mladé generace se ubíhajícím časem a postupnou generační obměnou začal měnit pohled na model konzervativní rodiny.

Téma diplomové práce se věnuje problematice rodinné politiky z pohledu současné společnosti. Cílem práce je zjistit názory osob v produktivním věku na rodinnou politiku ČR.

Diplomová práce je tvořena z teoretické a praktické části. Teoretická část se skládá ze dvou hlavních kapitol. První z nich se věnuje rodině všeobecně, historickému vývoji modelu rodiny a zjištění aktuálního stavu rodiny v rámci ČR. Druhá kapitola teoretické části se zabývá problematikou rodinné politiky, její historií, typologií, nástroji, institucionálním zajištěním a srovnáním rodinné politiky ČR v mezinárodním kontextu. Praktická část je věnována výzkumu s cílem zjistit, jak současná společnost vnímá pojmy rodina, rodinná politika ČR, jaké mají názory na jednotlivé typy rodinné politiky a jakou míru spokojenosti s nimi vyjadřují a zda tato míra spokojenosti závisí na vybraných kritériích – úrovni vzdělání a počtu dětí. Nejdříve je popsána metodologie samotného výzkumu, pro který byla zvolena kvantitativní metoda výzkumu. Výzkum bude probíhat formou dotazníkového šetření. Výzkumný vzorek bude vybrán náhodným výběrem. Získané výsledky budou poté interpretovány s cílem zodpovědět na jednotlivé stanovené hypotézy.

Práce zjišťuje názory osob v produktivním věku na rodinu a rodinnou politiku ČR, může sloužit pro potřeby státních institucí, jak na vyšší, tak na regionální úrovni, popř. pro potřeby neziskových organizací věnujících se podpoře rodin.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 RODINA

V této kapitole se budeme věnovat definici vlastního pojmu rodina, rozebereme si druhy modelů rodiny a jednotlivé funkce rodiny, blíže se budeme také věnovat historickému pohledu na rodinu, také uvedeme, jaký má odborná literatura názor na současný stav rodiny v českém prostředí.

1.1 Definice rodiny

„Rodina je skupina lidí se společnou historií, současnou realitou a budoucím očekáváním vzájemně propojených transakčních vztahů. Členové jsou často, ale ne nutně, vázáni hereditou, legálními manželskými svazky, adopcí nebo společným uspořádáním života v určitém úseku jejich životní cesty. Kdykoli mezi blízkými lidmi existují intenzivní a kontinuální psychologické a emocionální vazby, může být užíván pojem rodina, i když jde o nesezdaný pár, náhradní rodinu atd.“ (Sobotková, 2012, s. 24).

Jako rodinu definujeme sociální skupinu, která je považována za základ sociální struktury a základní ekonomickou složku, která má plnit celou řadu funkcí např. biologickou, ekonomickou, reprodukční, socializační atd. Rodinu lze v určitém úhlu pohledu vyjádřit jako tzv. kulturní univerzálii, neboť ji znají všechny známé kultury. Rodinné prostředí, které by mělo být harmonické a klidné, kde by její členové měli nacházet zejména bezpečí, lásku a pochopení, má vytvářet podmínky, které umožňují rodičům učit svoje děti od narození jejich tradice, obvyklé zvyky společnosti nebo normy etického chování (Sekot, 2008).

„Rodina ve svém souhrnu zajišťuje mnoho činností – zabezpečuje své členy hmotně, pečuje o zdraví, výživu a kulturní návyky svých členů, vytváří specifické socializační a výchovné prostředí pro děti, předává jim kulturní dědictví, vštěpuje jim morální postoje, ovlivňuje je, usměrňuje, chrání a podporuje.“ (Kraus, Poláčková, 2001, s. 79).

Z jiného úhlu pohledu je definována rodina jako základní sociální instituce společnosti utvářející zázemí, které má za úkol současně chránit před složitým a dynamickým vnějším světem, stejně tak jako být jeho důležitým spolutvůrcem (Možný, 2008).

Rodina ovšem nemůže existovat jako samostatná jednotka. Externě je formována širší sociální jednotkou – společností, jejíž normy, kultura, tradice a nálady ovlivňují samotnou rodinu (Tománek, 2013).

Není jednotná definice manželství, co má obsahovat, jaké jsou její normativy chování. Je to dané zejména různorodostí kultury, náboženským vyznáními a tradicemi v konkrétní zemi. Historicky lze manželství vnímat pokaždé pouze jako vztah – závazek mezi ženou a mužem, ale v současnosti už je v mnoha zemích uzákoněno a postaveno na rovno manželství i pouto mezi dvěma ženami nebo pouto mezi 2 muži (osobami stejného pohlaví), tzn. registrované partnerství.

Definici manželství v českém právu lze nalézt § 655 Zákona č. 89/2012 Sb., (občanský zákoník), kde je uvedeno: „*Manželství je trvalý svazek muže a ženy vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon.*“ Manželství je zakládáno za účelem soužití dvou lidí opačného pohlaví, kteří tímto krokem založí svou rodinu, ve které se předpokládá řádná výchova jejich potomků. Během uzavírání manželství dochází ke slibu lásky, vzájemné pomoci a ochoty. České právo tedy nedává registrované partnerství plnohodnotně na úroveň manželství.

Manželství bylo v minulosti chápáno jako závazné institucionalizované jednání. Bylo považováno za nezbytnou podmínku společného soužití páru a založení rodiny. Změna vnímání instituce manželství se objevila v rámci významných společenských změn datované druhou polovinou dvacátého století. Lidé začali klást větší důraz na skutečnost, zda vztah, při vzniku a jeho existenci obsahuje také lásku. Na rozdíl od minulosti dochází v pojetí manželství k jeho romantizaci, přestává být typem čistě institucionálního jednání (Fučík, Chromková Manea, Rabušic, 2019).

Cherlin považuje deinstitucionalizaci za oslabení norem, kterými lze definovat takové chování lidí v sociální instituci – manželství, které předpokládá, že s ohledem posunu lidí směrem k individualizaci, dojde také ke změně v samotné instituci manželství. Můžeme mluvit o vnitřní nebo vnější deinstitucionalizaci manželství. Za vnitřní deinstitucionalizaci se považuje stav, kdy se mění normy, které z manželství dělaly typ institucionálního chování. Vnější deinstitucionalizace je definována jako stav, kdy se dá očekávat změna typu soužití partnerů (Cherlin, 2020).

Vnitřní deinstitucionalizace zůstala nepotvrzena. Osoby žijící v rámci manželství stále vykazují prvky neměnného chování nepostižené individualizací, např. finance jsou pořád spravovány dohromady a nikoliv zvlášť. Také chod domácnosti společně zabezpečují oba manželé také a neustále se v podstatě udržuje i tradiční uspořádání genderových rolí (Cherlin, 2020).

K vnější deinstitucionalizaci manželství ovšem dochází a důkazem toho je i přístup k rozvodu. Pokud lidé jeví ochotu se rozvádět, naznačuje to stav, kdy manželství už nemá tak pevnou a neochvějnou pozici jak v původní společnosti. Postoj k rozvodu je tak jedním z ukazatelů, který nám poskytuje informaci o tom, jak si stojí manželství v dané zemi. Postoj k rozvodu pak můžeme chápat ve dvou rovinách. Tou první rovinou je individuální přístup každého jedince, který lze chápat jako součást systému jeho osobních hodnot zapříčiněné individuální socializací a zkušenostmi a otevřeností směrem k vlastnímu rozvodu či ostatním rozvodům (Hrušáková, Králíčková, Westphálová, 2017).

Druhá rovina postoje k rozvodům souvisí s jeho společenským přijetím považované za součást kulturního a hodnotového systému, které deinstitucionalizuje manželství a rodinu, destigmatizuje netradiční rodinné chování a mění se genderové role. S postojem k rozvodu souvisí také fakt, jak důležitý je pro celou populaci partnerský život, instituce rodiny, obecně i celkové pojetí lásky (Hrušáková, Králíčková, Westphálová, 2017).

Manželství vznikne sňatkem (civilním, církevním), zanikne úmrtím nebo prohlášením za mrtvého jednoho z partnerů, soudním prohlášením uzavření sňatku za neplatné nebo rozvodem (Kuchařová a kol., 2019).

Institut rozvodu známe v naší zemi už od roku 1919. Je to možnost, jak zrušit manželství v období, kdy jsou oba manželé na živu. Rozvod je v českém právním řádu determinován hmotněprávně v zákoně č. 89/2012 Sb. – Občanském zákoníku (dále jen NOZ) a procesně v zákoně č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů. Manžele může rozvést pouze soud za splnění daných podmínek, manželství zaniká na základě jeho rozhodnutí. Aby mohlo být manželství rozvedeno, musí být soužití manželů „*tak trvale, hluboce a nenapravitelně rozvráceno, že nelze očekávat jeho obnovení*“ (NOZ). I když bude tato podmínka splněna, nemusí dojít k rozvodu, je-li to v rozporu se zájmem některého z manželů nebo nezletilého dítěte (tzv. tvrdostní klauzule) tzn. např. pro případ invalidity nebo závažného psychického či fyzického postižení. Soud může i tak manželství rozvést, nežijí-li spolu manželé déle než tři roky. Smluvený „*nesporný*“ rozvod bez zjišťování příčiny rozvratu a za splnění dalších podmínek je založen na společném návrhu manželů nebo připojení se k návrhu druhého z manželů. Rozvod (nedohoda manželů), u kterého soud zjišťuje příčiny rozvratu (pro případ uplatnění tvrdostní klauzule, nebo stanovení nároku na výživné manžela bez viny na rozvratu) se označuje jako sporný (NOZ).

Katolická církev považuje manželství za celoživotní pouto a neumožňuje manželům rozvod jako takový, může zaniknout jenom smrtí jednoho z partnerů. Existují pouze výjimečné specifické podmínky pro rozvázání manželství – pavlovské privilegium, rozvázání nedokonaného manželství, privilegium výběru manžela/manželky, privilegium zajetí nebo rozloučení ve prospěch víry (Hrušáková, Králíčková, Westphálová, 2017).

Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů stanoví, že takové partnerství je trvalé společenství dvou svéprávných osob stejného pohlaví starších 18 let. Lze ho ukončit návrhem k soudu o zrušení partnerství. Registrovaní partneři nemají společné ani po sobě automaticky nedědí. Pokud spolu vychovávají děti, je oficiální rodič dítěte však pouze jeden z partnerů. Nesezdané soužití není právně ukotveno, pro vznik i zánik nesezdaného soužití tak není potřeba naplnění žádných formálních podmínek, je to stav mezi dvěma osobami stejného nebo opačného pohlaví společně žijící a uhrazující náklady na svoje potřeby bez uzavření manželství nebo registrovaného partnerství. K nesezdanému partnerství se ovšem v NOZ vztahují některé specifické pojmy. Objevují se termíny jako osoba blízká, osoba spolu žijící a domácnost s jejími podtypy společná domácnost a rodinná domácnost. Zákon nedává u nesezdaného soužití nárok na výživné ani na setrvání v nemovitosti, bez ohledu na délku trvání soužití, věk nebo zdravotní stav druhu. Současné právní uchopení tak může být výhodnější pro ekonomicky silnějšího z páru. Za splnění zákonem stanovených podmínek posuzují ovšem některé zákony druhu s družkou, stejně jako manžele, společně. Druh a družka díky nim mohou dosáhnout na dávky díky zákonu o nemocenském pojištění, nesezdaní partneři jsou zmiňované také v zákonu o státní sociální podpoře, o pomoci v hmotné nouzi a o životním a existenčním minimu. V případě úmrtí jednoho z partnerů ale pozůstalému partnerovi nevzniká nárok na vdovský/vdovecký důchod. Jsou-li rodiče dítěte manželi a chtěli by se nechat rozvést, musí být jejich rozvod vždy stanoven soudním rozsudkem, jinak nedojde k rozvodu manželství. A to dokonce ani v případě jejich vzájemné dohody, musí následně soud tuto dohodu ještě schválit. Když se rozchází druh s družkou, stát do tohoto rozhodování nijak nezasahuje. Nesezdané soužití zanikne rozchodem za života obou partnerů. Uspořádání práv a povinností k dítěti v době po rozchodu stanovuje soud pouze v případě, když jeden z partnerů dá k zahájení řízení podnět sám nebo základě podnětu orgánu sociálně-právní ochrany dětí (Tománek, 2013).

Soužití partnerů nabývá kromě formy manželství, registrovaného partnerství a nesezdaného soužití heterosexuálních partnerů ve společné domácnosti buď s jejich vlastními dětmi nebo bez nich, také další formy. Zahrnují např. rekonstituovanou rodinu (s vlastními a/nebo nevlastními dětmi), soužití stejnopohlavních párů, specifickou formou pak jsou tzv. LAT soužití (living apart together, spolu ale odděleně) bez dětí, ale i s dětmi nebo tzv. empty shell families (společné bydlení bez emocionální podpory); (Možný, 2008).

Když budeme mluvit o tzv. osamělém rodičovství, v současnosti jsou sólo rodiči vedle osamělých rozvedených či ovdovělých rodičů, také svobodná matka žijící s partnerem, který není biologickým otcem jejich dětí, rozvedená matka s novým partnerem, svobodná matka záměrně žijící bez partnera nebo matka žijící v homosexuálním partnerství (Fučík, Chromková Manea, Rabušic, 2017).

1.2 Model rodiny

Typologie rodin umožňuje snadnější pochopení a rozřídění rodinného systému, pochopit jeho proměnlivost, míru otevřenosti/uzavřenosti, funkčnost apod. Na modely rodin lze použít hned několik úhlu pohledu a různá kritéria.

J. Skopalová (2014) uvádí asi nejznámější dělení rodin podle její velikosti:

- Nukleární (jádrová, základní,) rodina je tvořena pouze nejbližšími příbuznými, tzn. společně žijícími oběma rodiči a jejich dětmi.
- Širší (vícegenerační, rozšířená) rodina je taková rodina, která zahrnuje i širší příbuzenstvo jako je prarodič, teta, strýc, bratranec nebo sestřenice. Může tak být chápána i početnější skupina osob, jež kromě pokrevního pouto jsou svázány také tradicemi, postoji či zvyky.

Také lze rozeznávat následující modely rodin:

- Orientační (primární, prvotní) rodina označujeme tu rodinu, do níž se daný jedinec narodil a ve které společně s ostatními vyrůstal.
- Prokreační rodina je rodina nově vzniklá a založená manželstvím.

Podle typu párového soužití definujeme následující modely rodin:

- Monogamní rodina je definována párovým soužitím dvou jedinců opačného pohlaví (nejčastější model v naší kultuře).
- Polygamní rodina je definována soužitím jedince jednoho pohlaví s více jedinci druhého pohlaví (v muslimských zemích).

Na základě chápání dvou dimenzí rozlišujeme dle partnerského soužití v domácnosti šest základních typů (Pfau-Effinger, 2014):

(Pfau-Effinger, 2014):

1. The family economic gender model – do pracovního procesu jsou rovnoměrně zapojeni oba hlavní členové nukleární rodiny, žena a muž. Ekonomiku domácnosti podporují dvě samostatné činnosti každého partnera. Rozdělení domácích prací je většinou založené na konzervativních rolích v tradičním manželství. Pozdější životní fáze zapojuje do ekonomické činnosti také dostatečně způsobilé děti k práci. Za typické vyznavače tohoto modelu jsou považovány malé rodinné firmy a její členové.
2. The male breadwinner/ female home carer model – známe zejména z období industrialismu. Jedná se o klasický rodinný model, kde jsou povinnosti rozděleny dle pohlaví na veřejnou dimenzi pro muže, který z pozice živitele zajišťuje dostatečný přísun financí do rozpočtu rodiny a soukromou dimenzi, kde má ženu na starost péči o členy a chod domácnosti.
3. The male breadwinner/ female part-time carer model – model je založen na pracovní rovnosti mezi oběma pohlavími, ale pouze do okamžiku narození prvního potomka. Tímto okamžikem se muž stává hlavním živitelem rodiny, zatímco žena má přenést svoji hlavní pozornost z práce směrem k rodině a svoji další kariéru řešit částečným pracovním úvazkem na úkor starosti o děti.
4. The dual-breadwinner/ state-carer model – je založen na plnohodnotné a společné práci obou partnerů na zajištění finančního příjmu do rozpočtu rodiny. Péče o děti je zajištěna pomocí jiných institucionálních forem, jež jsou povětšinou zřizovány státem. Stát přebírá funkci hlavního zajišťovatele dětské péče a dává tak prostor rodičům k soustředění na jejich výdělečnou činnost sloužící pro materiální zajištění rodiny.
5. The dual-breadwinner/ dual-carer model – je také založen na plnohodnotné a společné práci obou partnerů na zajištění finančního příjmu do rozpočtu rodiny. Na rozdíl od předcházejícího modelu ale není péče o děti na straně státu, ale tuto zodpovědnost mají oba rodiče dítěte. Vzájemná povinnost péče o děti a zároveň skutečnost, že oba partneři plnohodnotně pracují, vede k jejich časové vytíženosti, která nutně vede k rovnoměrné dělbě rodinných povinností.

6. The dual-breadwiner/ marketised female carer model – s rozvojem komerčního sektoru služeb došlo k vytvoření zcela nového konceptu přístupu v péči o dítě, kde je starost a zodpovědnost o dítě přenesena na nerodinného příslušníka zastoupeného chůvou, pečovatelem atd. Každý z rodičů dítěte se tak může soustředit na rozvoj svoji pracovní kariéry a přenechává péči o svoje potomky profesionálnímu pracovníkovi. Tento model je založen na vnímání dvou základních dimenzí života rodiny. Za veřejnou dimenzi považujeme roli živitele rodiny, který primárně zajišťuje nezbytné finanční prostředky pro chod domácnosti, tradičně jim byl muž. Dimenze soukromého života je spojená s péčí o závislé členy rodiny a zajištění chodu domácnosti. Způsob rozložení rodinných rolí partnerů úzce souvisí s úrovní přikládanou významu úlohy otce v dané společnosti. Na existenci těchto rolí má vliv a současně ovlivňuje daný stát s normativními, institucionálními a strukturálními prvky rodinného života tohoto státu. RP konkrétního státu poté vychází z těchto parametrů, které považujeme za základ komplexu opatření, které úspěšně naplní cíl v kontextu aktuálních společensky uznávaných norem (Pfau-Effinger, 2014).

1.3 Funkce rodiny

Nezastupitelnou roli v celé společnosti má relativně malá sociální skupina – rodina. Tato role ve společnosti ovšem nezůstala v průběhu dějin neměnná a strnulá. Rodina má mít celou řadu funkcí, ovšem některé již ztratily hodnotu svého původního významu, změnil se, některé funkce současná rodina plní pouze nedostatečně, u jiných naopak došlo k významnému rozvoji. Vlivem vývoje moderní společnosti rodina o řadu funkcí přišla, je to spojené např. se změnou široké rodiny v rodinu nukleární anebo převzetí některých funkcí státními institucemi. Rodina posílila zejména svojí funkci emocionálního útočiště před veřejným světem a rodinné klima je protipólem veřejného prostoru (Kraus, 2014 a).

Výchovná funkce rodiny je považována za nejdůležitější pro správný vývoj dítěte. Od svého narození v rámci rodiny dochází u dítěte k osvojení základních návyků, přizpůsobování se životu, nabývá nové zkušenosti, vzory a základní morální hodnoty. Nedostatečná výchovná funkce, její charakter, styl výchovy může způsobit riziko neadekvátního deviantního chování dítěte. Takové chování u dítěte může způsobit, pokud rodiče dají přednost velmi liberálnímu tzn. vše dovolujícímu stylu výchovy, pokud existuje nejednotný nevyvážený přístup rodičů k výchově, ale také opačný extrém velmi přísná až agresivní výchova (Kraus, 2014 b).

Ekonomická funkce rodiny významně ovlivňuje ekonomický rozvoj celé společnosti. V ČR je rodina jako samostatná základní ekonomická jednotka považována za významného účastníka spotřebního trhu, ale také za výrobní podnik. Případný hmotný nedostatek v rodině způsobí poruchu této funkce, jejíž start bývá spojen s nezaměstnaností a zvyšováním životních nákladů. Špatná ekonomická situace rodiny může být v praxi často spojená se šikanou dítěte z takové rodiny jako oběti. Na druhou stranu existuje mnoho rodin žijících v prostředí nadměrného blahobytu, kde může dojít k riziku tzv. „zpeněžování dětství“ spojené s neúměrnou výší kapesného. Tato situace může způsobit negativní projevy u dětí jako je alkohol, drogy, nebo patologické hráčství (Kraus, 2014 b).

Biologická funkce rodiny má za úkol zajištění potomstva. Pro zajištění kontinuity a vývoje společnosti, její další perspektivy je nutná určitá reprodukční základna. V zájmu společnosti je nesporně určitý počet narozených dětí a taková prorodinná sociální opatření, která tento počet zajistí. Tato opatření nabývají v poslední době na větší důležitosti, protože dítě začíná být ve vyspělých zemích vnímáno za překážku profesního růstu a seberealizaci rodičů. Rodina s nižšími příjmy může vnímat dítě jako přepych. I tak může být dítě spouštěčem k založení rodiny a manželství a uspokojit potřeby pokračování rodu (Kraus, 2014 b).

Emoční funkce rodiny se považuje za zcela zásadní. Žádná jiná instituce nedává takový prostor k vytvoření potřebného citového zázemí, pocitu bezpečí, sounáležitosti a lásky. Nedostatečnost plnění této funkce nebo její úplné selhání může přinést zejména dítěti neskutečné potíže pro jeho další život. V současnosti dochází k pozorování narůstajícího počtu rodin, kde můžeme tuto funkci označit za významně narušenou nebo téměř chybějící. Jako důsledek tohoto stavu se může projevit citová deprivace dítěte, jeho problém v mezilidských vztazích, nejrůznější psychické poruchy, nespokojování základních potřeb, které mohou způsobit až sociálně delikventní jednání (Matějček, Dytrych, 2005).

Rodina je považována za primárního činitele pro výchovu dítěte, je to první prostředí, se kterým se dítě setkává. Rodina je pro počátky výchovy dětí garantem duševního a psychického růstu dítěte spojeného s předáváním základních dovedností a kulturních vzorců. Dětem se snažíme vštěpovat svoje hodnotová schémata a tím nové generaci předat svoje tradice. Rodina je také spojena s pocitem bezpečí, sounáležitosti, sociální ochranou nebo podporou v nouzi (Sirovátka, Hora, 2008).

Otec a matka jsou pro dítě v jeho nízkém věku považováni za autoritu. Později dítě chodí za rodičem s prosbou o pomoc nebo dobrou radu. Svým chováním a názory rodiče společně s atmosférou nastolenou v rodině zejména ovlivní u dítěte jeho sociální oblast, budoucí partnerské vztahy a také představy spojené s budoucí kariérou nebo uplatněním na trhu práce. Rodiny si tak trvale udržují svoje specifické emocionálně – zabezpečovací funkce, i když se vzděláním a výchovou již z větší části pomáhají školské instituce a výchovná centra. Rodiny jsou po sametové revoluci mnohem více nuceny být aktivnější než za minulého režimu. Každý člen rodiny by měl mít vzájemnou starost o ostatní, mělo by společně docházet ke sdílení veškerých radostí i starostí, a dále by mělo docházet ke společnému řešení jejich problémů. V rodinách by měly být takové podmínky, které by umožňovaly vzájemnou a neustálou komunikaci považovanou za velmi nezbytnou pro každého jejího člena. (Sirovátka, Hora, 2008).

Ochrannou a zabezpečovací funkcí rodiny v základním kontextu spojujeme se zabezpečením životních potřeb pro všechny členy, zejména dítěte. Každý jednotlivý člen rodiny má svoji specifickou roli, kterou by měl naplnit. Celkovou atmosférou rodin dochází k silnému formování osobnosti dětí, které si takto vytváří pro modely svého budoucího chování (Langmaeier, Matějček, 2011).

1.4 Historický pohled na rodinu

Rodinu lze právem považovat za nejstarší instituci. Nejběžnějším modelem rodiny v současné společnosti je tzv. nukleární individuální monogamní rodina. Hlavním východiskem k vytvoření jejího modelu byl nejspíše dříve používaný model rodiny skupinové, který můžeme rozdělit na následující tři etapy:

1. prvotní neboli stádová rodina, ve které se mohli pohlavně stýkat všichni muži se všemi ženami. Lze ji tedy definovat současně jako polygamií ze strany muže, tak polyandrii ze strany ženy, známe tedy pouze matku dítěte,
2. krevní rodina skupinová, kde docházelo k umožnění pohlavnímu styku již pouze mezi příbuznými za současného vyloučení potomků (ascendentů). Bratr tedy mohl být mužem své sestry, ale již byl zakázán pohlavní styk dětí s vlastními rodiči,
3. rodina punaloua, která už neumožňovala pohlavní styk mezi žádnými (ani vzdálenými) členy jednoho konkrétního rodu, ale sledována byli příbuzní pouze ze strany matky. Manželství ovšem neexistuje ani jako faktická ani jako formálně právní instituce (Veselá a kol., 2003).

Za další vývojový stupeň lze pravděpodobně považovat rodinu matriarchální a až poté nejspíše pokračoval jako další vývojový stupeň rodina patriarchální, velká rodina, někdy také označována jako zajednica, velká kuča. Konečným stupněm vývoje je v současnosti individuální monogamická rodina (Veselá a kol., 2003).

Typická evropská rodina má za kořeny Řecko a Řím, ale můžeme ji také nalézt v trochu jiné formě na území keltských a germánských společností, jejichž civilizace se vyskytuje zejména na severu a západu Evropy. Římská a řecká kultura se v té době rozvíjela na jihu Evropy. Oběma těmto směrům se přičítá odpovědnosti za nejdůležitější znaky rodiny v pozdějším vývoji Evropy. Římu se přičítá hlavní vliv na rodinné právo a germánským kmenům na prvky bilaterálního odvozování příbuzenství a důraz na tzv. individualismus (Průcha, Walterová., Mareš, 2008).

Rodina, považována za základní jednotku společnosti, prošla za poslední století do té doby nevídaným tokem změn. Původně patriarchální uspořádání rodiny, které má jasně definované role a předem sjednané manželství, se v evropském prostředí formuje do jiných různorodých rodinných forem (Možný, 2008).

Základním hybatelem těchto změn můžeme vidět v tendenci k zrovnoprávnění žen, která vede k navyšování podílu žen na trhu práce, dochází k diverzifikaci rolí rodiny a jejich forem. Moderní společnost s sebou nese vznik nových forem manželství, roste rozvodovost a počet opakovaných manželství. Ve stále větším měřítku je používán model rodiny nesezdaných párů. Důležitý znak těchto změn je individualizace (Beck, 2018).

Dochází také k proměně samotného charakteru rodiny. Dříve byla pro tradiční rodiny charakteristická její vícegeneračnost: *“Generace se překrývaly; domem rodiny procházel život jako plynulá řeka.”* (Možný, 2008, s. 258). Vývoj po roce 1945 je jak v západní společnosti, tak i v kontextu českého státu spojen (i díky vlivu vysokých sňatečností a populačních explozí) s tendencí k vytváření nukleárních rodin, společně s růstem neolokality, tedy situací, kdy se novomanželé nestěhují do rodin svých rodičů, ale hledají si nové sídlo. Základním typem domácnosti se stává rodina složená z matky, otce a dvou dětí. Toto zásadně ovlivňuje redefinování struktury a fungování rodin, které až do této doby byly spíše rodinami vícegenerační. Stále častěji se také můžeme potkat s nárůstem rodin s pouze jedním dospělým (Možný, 2008).

Podle I. Možného (2002) mají tyto změny podstatné příčiny kořeny zviditelněné po druhé světové válce a mezi nejdůležitějšími vidí:

1. Manželství sloužilo primárně k reprodukčnímu cyklu lidského společenství. V křesťanském světě, jak uvedl A. Giddens (2000), nedocházelo k uzavírání manželství na podkladu sexuální lásky. Se zeslabujícím vlivem křesťanského řádu na manželství a společnost začal narůstat vliv manželské lásky a sexu. Tento vliv neustále sílil a U. Beck (2018) uvedl, že zejména v poválečné generaci došlo k uvolnění sexuálního chování a většímu sdílení sexuálních zkušeností.
2. Šedesátá léta 20. století přinesla pokrok nových technologií v antikoncepci a žena mohla větší mírou rozhodovat o plození dětí. Monopol u párové rodiny byl zrušen a konec století je spojen s prudkým nárůstem počtu nemanželských dětí. Ženská sexualita je svobodná a rozvíjená, ženy si již nenechají muži určovat normy.
3. O budoucnost další generace nejprve rozhodovali rodiče, kteří měli na starost výběr životního partnera pro své dítě v závislosti na jejich společenském postavení, sociálním statusu a velikosti majetku. S nástupem industrializace tato úloha rodiče zaniká, dochází k rozpadu velké příbuzenské rodiny, ke změně rodinného a dědického práva, majetek přestává být sdružovatelem rodinného společenství.
4. Uzavření církevního sňatku bylo dříve ze zákona povinné, tedy až na výjimky na celý život. Uzavření nového sňatku uzavřít bylo teoreticky možné, ale pojilo se s velkými obstrukcemi. Pokračování tohoto schématu bylo již neudržitelné, nevyhnutelně dochází k povolení oficiálního rozvodu. Pokračuje snižování významu a důležitosti rodiny, dochází ke zrušení monopolu církve. Liberalizace na počátku dvacátého století s sebou přinesla myšlenku lidské rovnosti neslučitelnou s dominancí muže v rodinách. Stále častěji se objevuje emancipační hnutí žen se základním směrem změny vedoucí k dosažení stejného práva žen na vzdělání jako u mužů spojené s ženskou profesní kariérou a možností vlastního ekonomického zabezpečení (Možný, 2002).

Nově vznikající stav výdělků u obou členů manželského páru se neztotožňoval se starými pořádky v rodinách, což mohlo vést ke stoupajícímu počtu konfliktů. Určený a přebíraný model starých pořádků, které se považovaly za samozřejmé až do šedesátých let minulého století byly založeny na třech základních prvcích: manželské lásce, přísné dělbě práce mezi pohlavími a pozornosti věnované dětem, jejich zdraví a výchově (Beck, 2018).

B. Kraus (2014 a) konstatuje, že šedesátá léta s sebou přinesla revoltu a nesouhlas se stávajícím společenským zřízením, které vedly k neuznání tradiční instituce mladými lidmi, a tím i ke změnám v pojetí rodiny jako takové. Stávající funkci ženy v rodině kritizuje zejména ženské sociální hnutí – feminismus. S výraznou emancipací obou pohlaví se jako následek objevuje nárůst rozvodovosti a ze skandinávských zemí přichází nové modely rodiny – partnerské spolužití s dětmi bez uzavření manželství a ženy samoživitelky. Zvětšující podíl mladých lidí vidí rodinu jako omezení vlastní svobody (Francois de Singly, 1999).

1.5 Současný pohled na rodinu

Institut rodiny je během celé své historie podroben neustálému procesu přeměny, který mění její velikost, význam i princip začlenění do společnosti. Tradiční model manželství se pouze obtížně slučuje s pohledem současné společnosti založeném na rovnoprávném přístupu obou pohlaví a na individuální volbě a možnosti seberealizace. Dochází k přizpůsobování chování a postojů žen i mužů směrem k manželskému soužití, které v současnosti vede ke sňatkům v pozdějším věku, individualizaci životního stylu, redukci počtu dětí, někdy až k odmítání manželství jako takovému apod. (Šrajer, Musil, 2008).

V současnosti odborná veřejnost oprávněně kritizuje stav rodinného prostředí a otevřeně mluví o krizi rodiny. Rodiče se obvykle potýkají s nedostatkem času na vlastní potomky i prarodiče, do života mnoha rodin častěji vstupují problémy ekonomického rázu. Dochází k redukci společně stráveného času, mizí společné prožitky a činnosti. Moderní doba nabízí skladbu rodiny nejčastěji dvougenerační, jako hlavní trend lze vidět postupné opuštění trendu více dětí, častěji je používán model jednoho dítěte. České rodiny často negativně ovlivňuje obava o ztrátu zaměstnání, tedy problém nezaměstnanosti některého z rodičů. Dochází k výskytu mnoha dalších problémů v rodině např. nárůstu rozvodovosti (Přadka, Knotová, Faltýsková, 2004).

Rodina na začátku třetího tisíciletí zůstává v české společnosti považována za její důležitou hodnotu v samé podstatě, přesto rodina vykazuje znak normativní proměny. Nastupující a postupně se rozšiřující trend mladých párů je vytvoření samostatné domácnosti. Nová rodina považuje za důležité založit si vlastní domácnost a zajistit vhodné podmínky pro výchovu dítěte (jistota pracovního místa, zajištění vlastního bydlení, dostatku financí...), a to dříve, než se vlastní potomek vůbec narodí (Kuchařová a kol., 2017).

Další běžný trend současnosti je posunutí uzavření manželství nebo vůbec sňatek neplánovat. Institut manželství přestal být obecně spojován jako nezbytná podmínka založení rodiny. Mladá rodina očekává nejen pomoc od rodičů a členů širší rodiny, ale také významnou podporu společnosti. Předpokládá se, že státní instituce převezmou některé rodinné úlohy, což má pomoci zachovat nukleární typ rodiny (Kuchařová a kol., 2017).

Vícegenerační domácnost je již poměrně vzácná, objevuje se méně často než v minulých dekádách. Je stále silněji uplatňován princip rovnosti postavení ženy a muže, i když podle mnohých výzkumů je stále potvrzena dominance muže a v rodinných rolích dochází i nadále k projevům genderové nerovnosti (Janoušková, Jarkovská 2008).

Rodina se svými původními základními znaky – vnitřní solidarita, neformálnost, tradiční vztahy s důrazem na stabilitu páru s dětmi, dokázala dlouho odolávat moderním názorům. Na počátku devadesátých let se v ČR objevuje nový trend – pokles porodnosti, odklad rodičovství, mimomanželské rodičovství a nárůst domácností s jedním z rodičů. Dochází ke zvyšování nesouladu mezi manželstvím a rodinným životem. Dítě je považováno za brzdu individualizace. Základním párem je tak matka a dítě, nikoliv muž a žena. Nový tržní model společnosti si vyžaduje dostatek volnosti a nezávislosti jedince, možnost přizpůsobit se práci, splnit požadavky trhu. Ženy mají možnost se osvobodit od svojí tradiční role v domácnostech, mají motivaci k ekonomické soběstačnosti, vyrovnání šanci na vzdělání, svobodnému plánování dětí a profesní motivaci (Možný, 2002).

Dynamikou individualizace došlo k osvobození lidí z tradiční genderové formy a role, ale současně došlo k oslabení sociálních vztahů, pospolitosti, otevřenosti vůči druhému, nárůstu izolace vztahů mimo rodinu. Dochází ke vzniku konfliktů jak v manželských, tak v mimomanželských vztazích (Beck, 2018).

Vývojové trendy posledních dekád způsobily, že dnešní rodinu charakterizují zejména následující tři základní rysy:

1. dochází k růstu diverzity forem rodinného soužití spojené s absolutním i relativním nárůstem nerodinných forem soužití včetně života singles,
2. destandardizují se životní dráhy, jejichž projevem jsou rozmanitější formy a nové časování přechodů do partnerství a rodičovství, opakované vstupy do partnerství nebo manželství,
3. zvyšuje se nestabilita rodin a partnerských vztahů, dochází k oslabení mezigeneračních vztahů (VÚPSV, 2020).

Nejvíce uznávanou formou soužití zůstává manželství, její alternativou nesezdané partnerství. Důvody při volbě manželství jsou uváděny ekonomická stálost, pocit právní jistoty nebo vize společného života. Výhody nesezdání jsou spojovány s manželstvím na zkoušku, odmítáním institucionalizace vztahu, obavami z jeho nestability, potřebou nezávislosti, finanční výhodností svobodné matky (Paloncyová, Šťastná, 2012).

K nesezdanému soužití a jeho dlouhodobosti přispěla jeho celospolečenská tolerance a oblíbenost společného soužití partnerů před vstupem do manželství hlavně u mladé generace (Rabušic, Chromková, Manea, 2018).

Na základě výzkumu lze tvrdit, že rodinu si osoby žijící s partnerem ztotožňují zejména s pocitem citového zázemí, a to téměř pro všechny dotázané bez rozdílu jejich typu partnerského vztahu. Výzkum také dokázal, že na ženu je naložena většina domácí práce, a to bez vlivu spojené s typem partnerství (Klímová Chaloupková, 2018).

Rodiče ve svých postojích vyjádřili silnou podporu pro sdílení rodičovské role, v praxi je ale uplatňován model tradičního genderového modelu komplementární role otec živitel a matka pečovatelka. V poslední dekádě sice dochází ke zvyšování podpory aktivního otcovství a většího zapojení otců do přímé péče o dítě, ale i tak je nadále čas otce strávený s dítětem významně omezován jeho pracovním vytížením a jeho časový objem se pořád neskonale nižší v porovnání s časovým rozsahem, který věnuje matka péči o dítě. Poměrně velká část otců neprojevila spokojenost s rozsahem, kolik svého času věnují svému dítěti, a rádi by jim věnovali větší objem času. Nadpoloviční většina otců žijících v partnerském vztahu s ženou vyjádřila současně spokojenost s podílem, jakým si rozdělili péči o děti a domácnost mezi obě poloviny páru. Mezi rolí otce a matky na rozdíl od minulosti dochází ke stírání rozdílů. K rostoucímu podílu dětí narozených mimo manželství se současná moderní společnost nestaví již negativně. Určitý podíl společnosti i v současnosti ještě stále považuje za odchýlení od zažitých norem nebo za akt podivínství bezdětnost. Pokud se rozhodnete ve svém životě žít jako singles (nejspíše pouze dočasně), nebo odložit termín narození dětí do vyššího věku, bude to považováno na rozdíl od minulosti za již společensky přijatelný trend. Česká společnost považuje za ideální dvoudětnou rodinu. Za ideální věk narození prvního dítěte dotázané ženy uvedly interval od 25. do 29. let, zatímco muži označili za ideální interval pro svůj počátek otcovství věk mezi 30 a 34 roky. Za ideální věk ženy pro uzavření manželství je považován u žen interval od 25 do 29 let, zatímco muži dávají přednost ke vstupu do manželství později mezi 30 a 34 roky (VÚPSV, 2020).

2 RODINNÁ POLITIKA

V této kapitole se budeme věnovat jak historii rodinné politiky, tak její typologii. Blíže si popíšeme nástroje rodinné politiky, a to jak přímé, tak nepřímé. Také se budeme věnovat možnostem institucionálního zajištění rodinné politiky a možnostem sladování rodinného a pracovního života.

2.1 Historie rodinné politiky

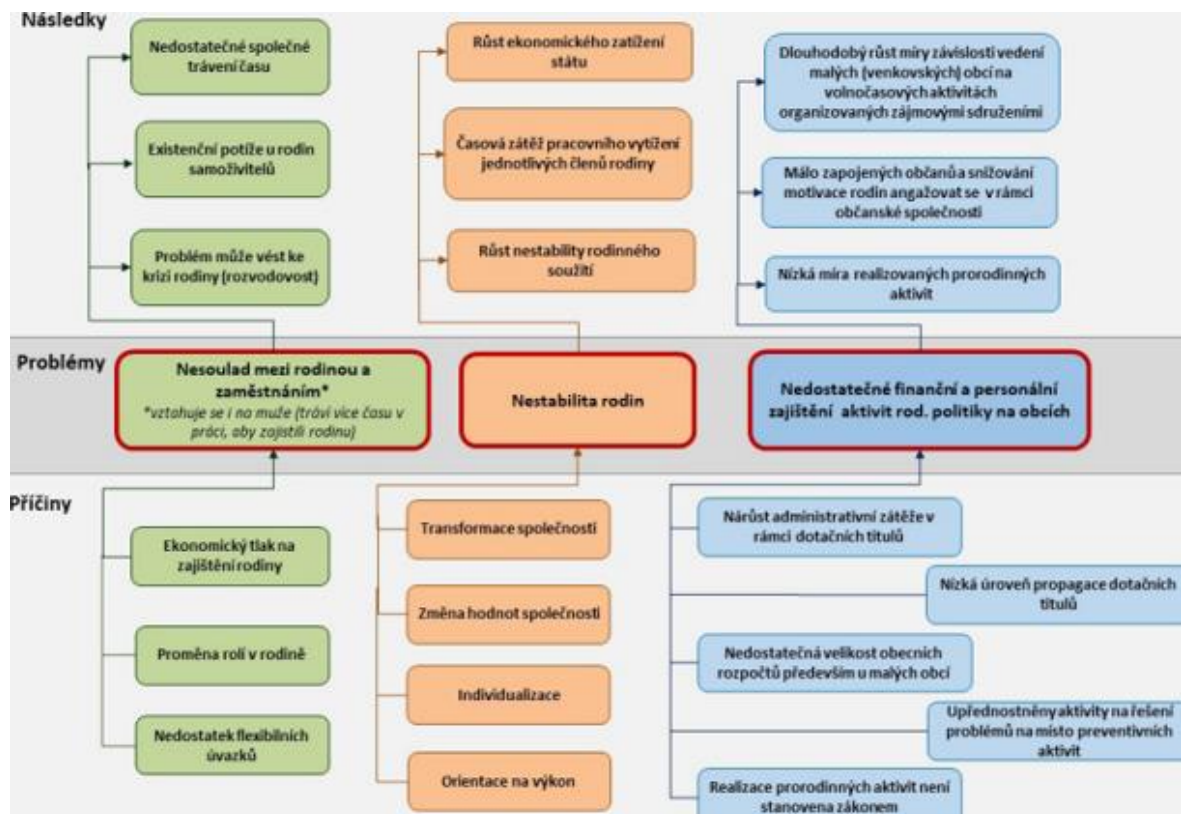
Sociální politiku je možné považovat za jeden ze základních pilířů základních práv občanů v demokratické společnosti. Současně je ale velmi obtížné definovat tuto vědní disciplínu nebo vůbec nalézt jednotnou definici, která by mohla platit v mezinárodním měřítku. Specifický je totiž samotný vztah mezi sociální politikou a historickým, společenským a politickým vývojem konkrétního státu. Stejně tak má velmi podstatný vliv právě vládnoucí politické strany a zájmové skupiny, které mohou směřování sociální politiky ovlivňovat (nejjednodušeji řečeno rozšiřování, nebo zužování sociálního státu). Podle Tomeše (2011, str. 33) proto: „*sociální politika označuje uvědomělou a záměrnou činnost státu směřující k neutralizaci, popř. ke kompenzaci některých zejména hmotných následků sociální dezintegrace lidí působené v konkrétních historických podmínkách, zejména ekonomickými procesy ve společnosti.*“

Rodinná politika je považovaná za jednu z oblastí sociální politiky, proto shodně jako v případě sociální politiky není možné najít jednotnou definici ani pro pojem rodinná politika. I tato politika je logicky a přirozeně realizovaná všemi členskými státy Evropské unie, ovšem v odlišných podmínkách a s odlišnými nástroji v závislosti na možnostech a historickém kontextu jednotlivých států. Je ovšem nezbytné si také uvědomit, že mezi sociální a rodinnou politikou nefunguje pouhý vztah podřízenosti. Nelze jednoduše říci, že rodinná politika tvoří podkategorii politiky sociální, neboť jsou založeny na odlišných principech. Zatímco sociální politika primárně plní redistribuční úlohu, tedy přerozdělování veřejných financí k potřebným, pro rodinnou politiku je typický také kulturní a filosofický podtext „ochrany manželství a rodiny“ a ochrana budoucích generací a tím i „přežití“ národa. Ve státní rodinné politice je nutné řešit systémové otázky, které souvisí s tím, že rodinná politika má být především na podporu zdravého vývoje dítěte; cílem je tedy vyrovnávání šancí dětí z různého sociálního prostředí (Tomeš, 2011 a 2015).

Za rodinnou politiku (dále jen RP) tedy můžeme považovat takovou sociální politiku, jejichž adresátem je vlastní rodina. Pod tento název se zahrnují nejrůznější opatření (dávky, veř. služby, úlevy, právní ochrana) sloužící v prospěch rodiny. Jedná se o široký pojem, dá se totiž dlouze diskutovat, jak definovat rodinu i prospěch. Vývoj i strukturu RP silně ovlivňuje populační politika daného státu, vliv ženského emancipačního hnutí, stav ochrany dítěte, kvalita institucionální soustavy sociálního zabezpečení, používaný systém rodinného práva, převažující trendy trhu práce. V praxi se také používá rozdělení na RP implicitní a explicitní. Implicitní RP jsou spojené s veškerými sociálními a politickými opatřeními, které jakýmkoliv způsobem prospívají rodinám. Explicitní RP bývá deklarována příslušným státem, který pro její podporu zřídil odpovídající státní orgán a bývá považována za širšího pokračovatele klasické populační politiky. Pokud budeme brát RP v širším pojetí, tak její počátky lze nalézt v Evropě na konci první světové války. V tom čase se poprvé objevily dvě dodnes pořád asi nejčastější formy podpory rodiny s dítětem spojené s daňovými úlevami a rodinnými přídávky. Tato opatření nebyla na začátku zaměřena primárně pro chudé, nejspíše je můžeme spojit s nastupujícími ambicemi sociálních politik průmyslovějších států k navýšení porodnosti (Nešpor, 2017).

Rodiny jsou ve středu zájmu RP – souhrnu zahrnující takové aktivity a opatření, které pomohou a podpoří rodinu ve vykonávání její přirozené funkce. RP má za cíl legislativní i nelegislativní cestou vytvořit takové podmínky a příznivé rodinné prostředí, kde mohou naplnit rodiny své potřeby, povedou k rozvoji a prosperitě. Za rodinnou politiku považujeme souhrn opatření a aktivit s jasně definovanými cíli a prioritami za účelem podpory rodin s daným cílem vytvoření prostředí přátelského k rodině. Je to tedy průřezová disciplína s přesahem zasahujícím různé veřejné oblasti života společnosti související např. s bydlením, školstvím, zdravotnictvím, trhem práce nebo také dopravní dostupností a vybaveností jednotlivých měst a obcí (občanskou vybaveností, veřejným prostranstvím, technickou a dopravní infrastrukturou). RP musí současně splňovat a respektovat podmínku autonomie a schopnosti rodin samostatného rozhodování, tzn. RP pomůže vytvářet prostředí pro správné fungování rodin, ale nesmí přímo zasahovat do jejího vnitřního fungování. RP na celostátní i regionální úrovni je komplexní celek, při jehož tvorbě se podílejí různí aktéři ze státního, občanského, veřejného i soukromého sektoru (KRPJMK 2020+, 2020).

Kromě vlastních krajů a obcí se zúčastní dále zaměstnavatelé, kteří mohou podporovat prorodinné aktivity prostřednictvím materiální pomoci (např. formou benefitů nebo firemních školek), nestátní neziskové organizace angažující se v oblastech služeb pro rodiny, církevní organizace, školská zařízení a vzdělávací instituce, nejrůznější veřejné i soukromé subjekty a v neposlední radě i samotné rodiny. K úspěšnému rozvoji RP se musí při její tvorbě a realizaci zapojit všichni příslušní aktéři, kteří budou spolupracovat jak na vertikální, tak na horizontální úrovni. Stěžejní oblasti podpory současné RP jsou spojeny se službami pro rodiny, sladováním rodinného a pracovního života, vytvářením prostoru přátelskému k rodině, materiální pomoci, komunikací a spoluprací, partnerskými a rodičovskými kompetencemi, mezigeneračním soužitím a solidaritou nebo institutem manželství a jeho společenskou prestiží. RP a její opatření musí zohlednit potřeby a impulzy rodin, jejich sdružení a odborných institucí. Prosazení takových opatření si však nelze představit bez dostatečného institucionálního zabezpečení na úrovni samosprávy podmíněné politickým zájmem. Strom problémů na následujícím obrázku 1 přehledně představuje největší slabiny systému RP, poukazuje na příčiny jejich vzniku, zdůrazňuje možných následky a dopady v případě neřešení vytipovaných problémových oblastí (KRPJMK 2020+, 2020).

Obr. 1 Strom problémů RP (KRPJMK 2020+, 2020, s. 12)

2.2 Typologie rodinné politiky

System RP je založen na variabilních kombinacích souvisejících s různými formami podpory rodin, typy hlavních intervenčních opatření a odlišnými akcentacemi předpokládaných výsledků. Rozvětvená typologie možných variant RP logicky úzce koresponduje s odlišným hodnotovým zakotvením, kulturní tradicí a základním rysem politické kultury daného státu. Jednou z používaných typologií určujeme tři následující systémy RP:

1. Liberální systém, kde je dáván důraz na zodpovědnost každého jedince za svoje rozhodnutí. Stát tak garantuje podporu jenom rodině s nejnižšími příjmy. Značně se do aktivit RP zapojují nestátní organizace.
2. Sociálně tržní systém pracuje s předpokladem, aby potřeby rodin byly přednostně uspokojovány na základě pracovního výkonu a zásluh. Státní dávky pro rodinu jsou poskytnuté podle testování příjmů. Dochází zde k částečné participaci nestátních subjektů při realizaci RP.
3. Univerzalistický systém je založen na značné redistribuci a dominanci státu. Státní instituce poskytují podporu U skoro všech rodin bez zjišťování sociální potřeby. Není zde téměř žádná participaci nestátních subjektů (Krebs, 2005).

Druhá používaná typologie hovoří o čtyřech následujících základních typech RP:

1. Německý model je založen na značné štedrosti k rodině v sociální a daňové oblasti a institucionální podpoře rodin, preferuje tradiční formu rodinného soužití a domácí péči o dítě hlavně do jeho 3 let věku ve snaze ochránit zdravý vývoj dětí.
2. Francouzský model, kde stát také poměrně štedře ekonomicky intervenuje v prospěch rodin při současném důrazu na maximální sloučení rodiny a zaměstnání, v podobě tzv. modelu dvou rolí (rodinné a pracovní, současně u jednoho rodiče).
3. Anglosaský model používající tradiční liberální koncepci vztahu mezi státem, společností a jednotlivcem. Rodina je privátní sférou bez jakéhokoliv zásahu státu. Podpora rodin spadá pouze do oblasti rámce sociální pomoci.
4. Skandinávský model se orientuje na rovnost žen a mužů a rovnou příležitost v zaměstnání. Vzhledem k ostatním modelům je ekonomická intervence ve prospěch rodin relativně nižší a typické zaměření RP jde spíše přímo pro jednotlivé členy rodin než na institucionální podporu rodiny jako celku (Mitchel, 2010).

Vzhledem k vývoji v tzv. postsocialistických zemích se lze v praxi také setkat následujícím členěním RP uvedeném v tabulce 1 používajícím 5 typů RP.

Tabulka 1 – Typologie RP

typ „státu blahobytu“	liberální (anglosaský)	sociálně-demokratický (skandinávský)	konzervativní (bismarckovský)	prorodinný (latinský)	postsocialistický
Obecné rysy	úloha trhu je prvořadá; pomoc státu náleží jen nejvíce potřebným; minimální stupeň přerozdělování zdrojů	sociální práva každému; stát zajišťuje práci tam, kde není v soukromém sektoru; zavedené vysoké daně a vysoký stupeň přerozdělování zdrojů	profesní sdružení zajišťují základní sociální práva; nízký stupeň přerozdělování zdrojů	diferenciace podle ekonomické aktivity; neexistuje definice minimální mzdy	vysoký stupeň přerozdělování zdrojů; postupný přechod od státního paternalismu k systému pomoci jen potřebným
efekt na sociální strukturu	existuje nerovnost mezi chudými a bohatými; zavedeno soukromé pojištění	univerzalizmus, solidarita; společnost rozšířena na úroveň střední vrstvy; zavedeno univerzální sociální pojištění	hierarchie ve společnosti, loajalita; stát podporuje zajištění minimální životní úrovně	hierarchie ve společnosti, loajalita	postupná diferenciac
podpora rodiny	není stanovena výše minimální mzdy ovlivňující životní minimum; odpovědnost za péči o děti spočívá na rodičích a soukromých institucích	plošné základní dávky rodinám; vysoké ostatní sociální dávky; dlouhá rodičovská dovolená; rozvinutý systém institucí péče o děti	tradiční rodina je základním prvkem sociální struktury, žitel je hlavním zdrojem příjmů; málo rozvinutý systém institucí péče o děti	nizká úroveň dávek, malá pomoc státu rodinám v péči o děti	vysoká zaměstnanost žen, dlouhá rodičovská dovolená, rozvinutý systém péče o děti, nárok na sociální dávky testovaný, jejich výše často demotivuje k pracovnímu zapojení
ovlivňování gender vztahů	nevměšování se	politika rovnosti pohlaví, podpora dvoupríjmového rodinného modelu	tradiční jednokariérový model	tradiční jednokariérový model	dvoupríjmový model rodiny
síť stát. institucí péče o děti	málo rozvinutá	velmi rozvinutá	velmi rozvinutá	málo rozvinutá	rozvinutá
forma rodinných dávek	daňové úlevy	univerzální nárokové dávky	dávky, odpočty z daní	dávky, odpočty z daní	především dávky
populační politika	neutrální	child-friendly policy	často propopulační cíle	neutrální	často propopulační cíle
stát	Austrálie, Kanada, Spojené státy, Japonsko, Velká Británie, Švýcarsko	Dánsko, Finsko, Norsko, Švédsko	Německo, Rakousko, Belgie, Francie, Irsko, Lucembursko, Nizozemsko	Španělsko, Řecko, Itálie, Portugalsko	Česká republika, Polsko, Maďarsko, Slovensko, Slovinsko

Zdroj: Matějková, Paloncyová, 2005, s. 14

2.3 Nástroje rodinné politiky

RP má ve svém portfoliu celou řadu nástrojů určených napřímo rodině pro zachování jejich stabilních ekonomických, sociálních a ochranných funkcí. Mezi nejvíce významné nástroje lze zařadit tři základní typy dovolených při péči o dítě (mateřskou, rodičovskou a otcovskou), také sem spadá přímá finanční podpora formou několika druhů dávek státní sociální podpory (rodičovské příspěvky, přídavky na děti...) a nepřímá finanční podpora (daňová úleva či různé státní dotace). Lze sem také zařadit zvýhodněná úvěrová nabídka pro mladou rodinu s dítětem.

2.3.1 Typy dovolených při péči o dítě

Jednou z hlavní oblastí podpory života rodin, která je významně ovlivňovaná napřímo RP bezpochyby patří bonus formě náhrady ze mzdy a ochrany pracovního místa u dočasné pracovní nečinnosti způsobené kontinuální péčí o čerstvě narozené dítě.

Mateřská dovolená

Mateřská dovolená (dále také jen MD) představuje jednu ze základních forem ochrany diskriminace žen na trhu práce v období těhotenství. Právní základ má mateřská dovolená v zákoně č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů. Jedná se o dovolenou, která náleží zaměstnankyni za účelem porodu a následné péče o dítě. Mateřská dovolená v ČR přísluší zaměstnankyni po dobu 28 týdnů (u vícečetného porodu 37 týdnů). Termín nástupu si zaměstnankyně určuje sama, K čerpání MD těhotná žena nastupuje nejdříve osm a nejpozději šest týdnů před plánovaným termínem porodu (MPSV, 2023).

Základním principem tohoto nástroje je poskytnout ženě – rodičce potřebnou dobu se zotavit před a bezprostředně po vlastním porodu. Směrnice Evropské unie 92/85/EHS z roku 1992 zavedla pro ženu další důležitý prvek, kterým je ochrana těhotných žen v pracovním poměru před výpovědí zaměstnavatele z důvodu těhotenství nebo jiného typu amorálního jednání zaměstnavatele. Další mezinárodní smlouvou spojenou s garancí ochrany zdraví žen je Evropská sociální charta, která garantuje minimální trvání MD po dobu minimálně dvanácti týdnů (MPSV, 2017).

Delší a lépe ohodnocená MD měla ženám primárně dopomoci k harmonizaci práce a zaměstnání, ale výzkumy z několika států ukazují, že příliš silná podpora MD vykazuje spíše kontraproduktivní účinek při rozvoji pracovní kariéry ženy. Čím delší doba MD, tím pravděpodobněji nečeká ženu kariérní povýšení, navýšení mzdy, naopak se zvyšuje riziko propuštění či přesun na nižší úroveň pracovní pozice (Olivetti, Petrongolo, 2017).

Rodičovská dovolená

Zaměstnavatel je povinen poskytnout na jejich žádost své zaměstnankyni nebo zaměstnanci rodičovskou dovolenou. Dnes lze rodičovskou dovolenou čerpat až do tří let věku dítěte, a to jak matkou, tak otcem dítěte, jak uvádí Zákon č. 262/2006 Sb. Matka má nárok na rodičovskou dovolenou po ukončení své mateřské dovolené a otec od okamžiku narození dítěte. Zaměstnanec si může zvolit libovolnou délku trvání v rozmezí od narození dítěte do jeho 3 let a během tohoto čerpání je možné její délku měnit. Je tak možné pro případ nerozhodnutého termínu návratu do zaměstnání, nastavit si kratší dobu a postupně ji prodlužovat (MPSV, 2023).

Podmínky spojené s placenou rodičovskou dovolenou jsou v jednotlivých státech odlišné, v praxi je splňují a poté využívají zejména ženy. Intenzita využití muži je poměrně nízká, s výjimkou států s motivačními kvótami k dosažení genderově vyváženého finančního ohodnocení nebo jinou motivační odměnou vedoucí ke střídavé péči o dítě obou rodičů. Tuto výjimku tvoří převážně skandinávské státy s největší mírou využití rodičovské dovolené muži, kde k tomu dochází díky kulturním zvyklostem sociálního systému, nastavení kvót a vyšší hladiny poskytovaných financí (větší ekonomické výhodnosti) (OECD, 2016 a).

Otcovská dovolená

Otcovská dovolená je druh placené dovolené, v podstatě jde o dávku nemocenského pojištění pro účely otcovské poporodní péče. Od začátku roku 2022 došlo v ČR k prodloužení otcovské dovolené z původních sedmi na celých 14 kalendářních dní. Tato dávka se vyplácí se otcí, který si převzal dítě do péče po porodu (MPSV, 2021).

Otcovskou dovolenou tak, jak si ji představují RP některých států v obecně přijaté podobě, je spíše pouze určitou symbolikou pro podporu vztahu mezi dítětem a otcem. V současném provedení není stejně účelné při poporodní péči o dítě, jak je tomu u dovolené MD. Praktickým důkazem jsou dva typické znaky, a těmi jsou velmi krátká délka placené části (v praxi nejčastěji jeden až dva týdny) a současně nízká hladina vyplácené finanční náhrady při čerpání. V roce 2015 byla nabízena aspoň nějaká forma otcovské dovolené téměř u ¾ zemí OECD, ale u většiny z nich jde najít oba zmíněné znaky (OECD, 2016 a).

Zároveň je potřeba zmínit, že byl prokázán pozitivní dopad otcovské dovolené na úroveň partnerských vztahů. Sledovaný pár, u kterého muž využil možnost otcovské dovolené, vykazoval daleko vyšší spokojenost s životem rodiny než u páru, kde tomu tak nebylo. Zavedení otcovské dovolené lze tedy považovat za vstřícný krok k posílení podpory aktivního otcovství (Petts, Knoester, 2019).

2.3.2 Přímé finanční nástroje rodinné politiky

Kromě nepřímé podpory rodinného života poskytuje stát rodině celou řadu různých finančních stimulů. Tato státní finanční podpora má rodině pomoci se zajištěním lepších životních podmínek umožňující svobodnou volbu stylu výchovy, širší zapojení otce do péče a zachování určitého životního standartu i přes zvýšené náklady vyplývající z péče o děti. V praxi poměrně často ovšem tyto finanční stimuly spíše mají spojení se zajištěním nutné pomoci rodiny s nižším příjmem či dorovnáváním deficitu v příjmu rodiny. Úroveň intenzity poskytnutých financí do rodiny odpovídá určité míře defamilializace státu pracujícím s předpokladem, že navyšující státní pomoc současně způsobuje zvyšování nezávislosti jedince na rodině a tvorbě lepších předpokladů podpory aktivního otcovství.

Rodičovský příspěvek

Rodičovský příspěvek je sice spojován s institutem rodičovské dovolené, ale prakticky je samostatnou dávkou státní sociální podpory. Jeho primární cíl je rodiči pomoci s nahrazením ušlého finančního zisku vzniklého absencí v zaměstnání v průběhu rodičovských dovolených. Nárokovat rodičovský příspěvek může ten z rodičů, jež po celý kalendářní měsíc splňuje podmínku osobní, celodenní a řádné péče o jedno nejmladší dítě v rodině. Příspěvek je poskytován v celkové výši 300 000 Kč na 1 dítě, nejdéle však do 4 let věku dítěte, pro případ dvou a více současně narozených dětí do výše 450 000 Kč. Lidé, kteří předtím nedosáhli na peněžitou pomoc v mateřství nebo měli malé příjmy, mohou čerpat rodičovský příspěvek maximálně ve výši 13 000 Kč měsíčně. U vícero dětí se měsíční maximum zvyšuje na celkem 19 500 Kč měsíčně. Jestliže alespoň jednomu z rodičů v rodině (v případě obou rodičů se bere vyšší základ) lze stanovit k době narození dítěte 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu v částce převyšující 13 000 Kč, může rodič zvolit jako měsíční výši i tuto vyšší částku, u vícenásobného porodu může provést volbu až do výše jeden a půl násobku 70 % 30-ti násobku denního vyměřovacího základu přesahujících 19 500 Kč. Výši příspěvku je možné změnit jednou za kvartál. Nárok vzniká, pokud dítě do 2 let věku navštěvuje některé ze zařízení pro děti předškolního věku v rozsahu nepřevyšujícím 92 hodin měsíčně (u zdravotně postižené dítěte může navštěvovat max. 6 hodin denně). Dítě, jehož osamělý rodič nebo oba rodiče jsou závislí na pomoci jiné osoby ve stupni III nebo IV u dětí do 2 let věku může navštěvovat max. 4 hodin denně, u dětí starších 2 let věku, není rozsah docházky do tohoto typu zařízení nijak omezen (MPSV, 2023).

Možnost a podmínky nárokování této finanční podpory je odlišné stát od státu, důležitá je legislativa daného státu v závislosti na kulturních zvyklostech a aktuálně vládoucí politické garnituře. Určité státy např. skandinávské země využívají střídání obou rodičů v určitém poměru při péči o své dítě, které vedou a motivují otce do většího zapojení. Existuje extrém u zemí neposkytujících žádnou finanční podporu, přestože jejich RP dává možnost nástupu k rodičovské dovolené, ale bez finanční podpory pouze s právním nárokem na ochranu zaměstnání (OECD, 2017).

Specifický druh podpory představuje „child-rearing benefit“ užívaný v několika zemích EU, na který se dá v určitém kontextu dívat jako na obdobu nebo doplněk rodičovského příspěvku. Je to specifická dávka nebo příspěvek, který má usnadnit péči a výchovu dětí, např. v Bulharsku je vyplacen jednorázový bonusový příspěvek rodičům s dítětem do 1 roku věku v případě matčina aktivního studia vysoké školy nebo v Norsku rodičům dosud školou povinným (CNAF, 2017).

Přídavek na dítě

Nárokovat přídavek na dítě může každé nezaopatřené dítě žijící v rodině s rozhodným příjmem nižším 3,4násobku částky životního minima rodiny. Nárokovat tuto dávku lze na základě doloženého příjmu za předchozí kalendářní čtvrtletí, do příjmu se zahrnuje také rodičovský příspěvek. Příjemce dávky je dítě, zletilé ji dostává přímo, nezletilé prostřednictvím zákonného zástupce. Vlastní výše dávky je spojená s věkem dětí, jak ukazuje následující tabulka 2.

Tabulka 2 – Přídavky na děti 2023

Věk nezaopatřeného dítěte	Základní výměra	Zvýšená výměra
Dítě do 6 let	830 Kč	1330 Kč
Dítě od 6 do 15 let	970 Kč	1470 Kč
Dítě od 15 do 26 let	1080 Kč	1580 Kč

Zdroj: MPSV, 2023

Zvýšenou výměru přídavku na dítě lze nárokovat v případě, že alespoň jeden z rodičů dítěte měl příjem ze zaměstnání nebo podnikání, byl příjemcem dávky nemocenského či důchodového pojištění, podpory, příspěvku na péči o osobu do 18 let věku nebo rodičovského příspěvku (byl-li poskytnut po vyčerpání peněžité pomoci v mateřství). V ostatních případech vzniká nárok na přídavek na dítě v základní výměře (MPSV, 2023).

Podmínky vyplacení tohoto příspěvku jsou odlišné dle daného státu. Skupina evropských zemí nespouští nárok na základní přídavek s testováním příjmu rodiny. Tato dávka je tak solidární pro všechny rodiny s 1 dítětem, její výše závisí na věku dítěte. Teprve rodiny s větším počtem dětí nebo některým typem postižení jsou podrobeny zjišťování příjmu, dochází pak k navýšení podpory. Tento typ můžeme najít např. v Rakousku, Belgii, Lucembursku, Norsku nebo Estonsku. Nad rámec základního příspěvku na dítě se v praxi jednotlivých států můžeme také setkat s tzv. back-to-school bonusem – jednorázovou finanční dávkou, která je každý rok vyplácena dětem základních, středních a někdy dokonce vysokých škol. Podmínky variant této podpory se liší stát od státu. Nastavení odpovídající výše této dávky by mělo korespondovat se zajištěním dostatečných nákladů nutných k udržení adekvátní životní úrovně dítěte (CNAF, 2017).

Příspěvek na bydlení

Tento příspěvek je primárně určen pro pokrytí nákladů spojených s bydlením rodinám nebo jednotlivcům s nízkými příjmy. Nárok na něho získává vlastník nebo nájemce bytu, s trvalým pobytem, pokud 30 % příjmů domácnosti nebude stačit k pokrytí nákladů a zároveň těchto 30 % příjmů musí být nižší než normativní náklady stanovené zákonem, které jsou propočítány na základě tzv. přiměřené velikosti bytů pro konkrétní počet trvale bydlících lidí v domácnosti. Normativní náklady ukazuje následující tabulka 3.

Tabulka 3 – Normativní náklady na bydlení 2023

Normativní měsíční náklady na bydlení 2023				
Počet posuzovaných osob	bydlení v bytech užívaných na základě nájemní či podnájemní smlouvy			v družstevních bytech, bytech vlastníků a bytech užívaných na základě služebnosti
	Praha a Brno	Obce s alespoň 70 000 obyvateli	Obce do 69 999 obyvatel	
jedna a dvě	18 129 Kč	159 597 Kč	15 137 Kč	10 932 Kč
tři	20 812 Kč	17 500 Kč	16 899 Kč	13 561 Kč
čtyři a více	24 995 Kč	21 002 Kč	20 277 Kč	16 368 Kč

Zdroj: ÚP, 2023

Náklady na bydlení tvoří u bytů užívaných na základě nájemní či podnájemní smlouvy tvoří nájemné, u družstevních bytů, bytů vlastníků či bytů užívaných na základě služebnosti srovnatelné náklady stanovené pro rok 2023 pro jednu nebo dvě osoby 3 571 Kč za měsíc, tři osoby 4 669 Kč za měsíc, čtyři a více osoby 5 632 Kč za měsíc. (ÚP, 2023).

Mezi další náklady na bydlení řadíme náklady za plyn, elektřinu a náklady za plnění poskytované s užíváním bytu, kterými se rozumí zejména náklady za dodávku tepla (dálkové vytápění) a centrální poskytování teplé vody, dodávku vody z vodovodů a vodáren a odvádění odpadních vod, provoz výtahu, osvětlení společných prostor v domě, úklid společných prostor v domě, odvoz odpadních vod a čištění jímek, vybavení bytu společnou televizní a rozhlasovou anténou a odvoz komunálního odpadu, případně náklady za pevná paliva, stanovená na rok 2023 takto: jedna nebo dvě osoby 1 843 Kč za měsíc, tři osoby 2 411 Kč za měsíc, čtyři a více osob 2 979 Kč za měsíc. Výjimku z tohoto omezení má domácnost skládající se pouze z osob starších 70 let nebo zdravotně postižené osoby bydlících v pro ně postavených nebo upravených bytech (ÚP, 2023).

Podobný model lze najít v dalších státech EU. Ve Finsku navíc sledují i celkovou životní situaci rodiny, nejsou-li jejími členy studenti nebo invalidní důchodci. Obecně tento model cílí zejména k nízkopříjmovým a mladým rodinám. V určitých zemích se k nabízené pomoci k zajištění bydlení přidávají i různé účelové úvěry nebo podpory k úvěru určené k bydlení, např. v Estonsku mohou nízkopříjmové rodiny získat speciální příspěvek k renovaci či nákupu pomoci úvěru, pomoc se splácením úvěru nabízí také polská RP pro rodiče do 35 let (CNAF, 2017).

Porodné

Od prvního ledna 2023 má rodina nárok na porodné, pokud se jí narodí první nebo druhé živé dítě a pokud její příjem v kalendářním čtvrtletí předcházejícím narození dítěte byl nižší než 2,7násobek životního minima rodiny. Výše porodného v ČR činí 13 000 Kč na první živě narozené dítě, při narození druhého živého dítěte je to 10 000 Kč (MPSV, 2023).

2.3.3 Nepřímé finanční nástroje rodinné politiky

Nepřímou státní podporou rodiny jsou nejčastěji myšleny různé typy daňových úlev. Tento typ daňových úlev je většinou svázán s fyzickými osobami, tedy podmínkou vykonávání pracovní činnosti a jeho přiznání je spojené s podáním daňového přiznání. Existují i některé případy spojení daňové úlevy napřímo s vybraným zbožím primárně používaným pro rodinnou péči jako je snížená daň z přidané hodnoty na dětskou výživu, hygienické potřeby apod.

Sleva daně na manželku/manžela

Poskytnutím slevy na dani jednomu z manželů lze označit za snahu státní správy vyjádřit podporu pro vytvoření rodiny v podobě partnerského života v manželství. Můžeme ji označit za jednu z mála dávek, která není primárně svázána s dítětem, ale je spojena jenom s partnerským soužitím a vykazuje známky motivačního dopadu směřujícímu k uzavírání manželství s teoretickým předpokladem budoucího založení klasické rodiny včetně dítěte. Má také významné znaky ochranného charakteru, protože může usnadnit manželské soužití v případě neutěšené životní situace spojené např. s výpadkem příjmu, vznikem zdravotní komplikace u jednoho z manželů či materiálním zajištěním v situaci, kdy jeden z manželského páru musí celodenně pečovat o děti a nemůžeme tak být ekonomickým přispěvatelem do společného rodinného rozpočtu (Zákon 586/1992 Sb.).

Slevu na vyživovanou manželku/manžela mohou využít i registrované páry. Nárok na ni vzniká v případě, že s Vámi žije daná osoba ve společné domácnosti a její příjmy (před odečtením výdajů) za minulý rok nepřesáhly hranici 68 000 Kč.

V případě že muž nebo žena nemají zdanitelné příjmy, může jeden z manželů (registrovaných partnerů) uplatnit slevu na dani na vyživovanou manželku, resp. manžela:

- Sleva na vyživovanou manželku/manžela – 24 840 Kč ročně.
- Sleva na vyživovanou manželku/manžela ZTP – 49 680 Kč ročně (MPSV, 2023).

Daňové zvýhodnění na vyživované dítě

Poskytnutí úlevy na dani na vyživované dítě je určeno výhradně rodičům, kteří žijí ve společné domácnosti se závislými dětmi. Využití tohoto typu daňové výhody je ovšem podmíněně spojeno s nezbytností ekonomických aktivit některého z rodičů. Tento druh podpory se tak pojí hned s dvěma pozitivními rysy. Tato subvence vede k podpoře náhrady ušlého zisku rodin spojené s jejich růstem výše nákladů při nezbytné péči o nezaopatřené děti a současně rodiče dodatečně vede k motivaci aktivně se zapojit na trhu práce (Zákon 586/1992 Sb.).

Daňové zvýhodnění na vyživované dítě je následující:

- U prvního dítě je sleva na dani 15 204 Kč za rok, tzn. 1267 Kč za měsíc.
- U druhého dítě je sleva na dani 22 320 Kč za rok, tzn. 1860 Kč za měsíc.
- U třetího a další děti je sleva na dani 27 840 Kč za rok, tzn. 2320 Kč za měsíc. (MPSV, 2023).

Pro případ postiženého dítěte jsou slevy na dani vyšší:

- U prvního dítěte (ZTP/P) je sleva na dani 30 408 Kč za rok, tzn. 2534 Kč za měsíc
- U druhého dítěte (ZTP/P) je sleva na dani 44 640 Kč za rok, tzn. 3720 Kč za měsíc
- U třetího dítěte (ZTP/P) je sleva na dani 55 680 Kč za rok, tzn. 4640 Kč za měsíc (MPSV, 2023).

Téměř všechny státy EU unie využívají model zacházející se slevou na dani jako v ČR. Výše slevy na dani je ovlivněna věkem dítěte a někdy také příjmem. Například na Slovensku je toto zvýhodnění používané pouze do 25 let věku dítěte, ale rodiče nesmí mít příjem vyšší než šestnásobek minimální mzdy. Ve Španělsku počítají se zdvojeným zdaněním obou rodičů u zaměstnané ženy s dítětem do 3 roků (CNAF, 2017).

Sleva na dani za umístění dítěte

Mezi specifické daňové úlevy patří sleva rodinám užívající služby formální péče o děti. Slevu na dani mohou uplatnit takoví rodiče, kteří mají dítě umístěné v předškolním zařízení. Mají tak nárok na takzvané školkovné. Za každé dítě činí tato sleva v roce 2023 maximálně 17 300 Kč za rok. Dítě ve školce tedy snižuje přímo daňovou povinnost. Slevu však může uplatnit pouze jeden z rodičů a druhou podmínkou je, že musí rodič žít s dítětem v jedné domácnosti. Pouze z důvodu čerpání školkovného nemůže vzniknout nárok na daňový bonus. Peníze na účet formou daňového bonusu může obdržet pouze rodič uplatňující daňové zvýhodnění na děti, které je vyšší než vypočtená daň z příjmu fyzických osob. Daňový bonus potom činí právě rozdíl mezi daňovým zvýhodněním a vypočtenou daní z příjmu. V praxi nemusí čerpat daňové zvýhodnění a školkovné ten stejný rodič (MPSV, 2023).

Podobný model používá více evropských států k důležité podpoře formálních služeb péče o děti, kterým se urychlit snahu k rychlejšímu zapojení rodičů zpět na trhu práce při jejich nástupu do původního zaměstnání. Rakousko využívá tuto slevu na dani nejen při pobytu v mateřské škole, ale poskytují ji dětem až do 10 let věku, je-li dané dítě umístěno v akreditovaném centru denní péče o dítě a pokud se v této péči o něho starají kvalifikovaní pracovníci. Zajímavý druh podpory formální péče o dítě je poskytován ve Francii, kde jsou od daňové povinnosti osvobozeni registrovaní pečovatele, kteří poskytují formální péči dítěti ve věku do 6 let rodině přímo v místě jejího bydliště (CNAF, 2017).

2.4 Institucionální zajištění rodinné politiky

Tvorbou komplexní koncepce RP se zabývá nově vytvořený odbor rodinné politiky a sociální práce, které s cílem tvorby jednotné RP zařadilo do své organizační struktury MPSV, do jejíž působnosti tato oblast nepochybně patří. V tomto odboru se můžeme setkat se dvěma samostatnými útvary – oddělením sociálně-právní ochrany dětí a oddělením RP. Zpracovávání koncepčních materiálů je spojeno přímo s oddělením RP, které má pověření při současné spolupráci ostatních resortů sledovat vývoj postupně se rozvíjejícího souboru legislativních a nelegislativních opatření, které určitým způsobem mají vliv na podmínky života rodiny v ČR. Problematika rodin je natolik široká, že samozřejmě přerůstá institut MPSV a jsou tak pro ni i kompetentní některé další útvary centrálních orgánů státní správy, které mají ve svém hledáčku oblasti bezprostředně se dotýkající rodiny. Týká se to zejména resortu zdravotnictví, školství mládeže a tělovýchovy, místního rozvoje, vnitra nebo spravedlnosti. Je však spíše výjimkou (např. Ministerstva zdravotnictví ČR se svým samostatným oddělením pro matku a dítě), že daný resort věnuje problematice rodiny v rámci své organizační struktury samostatný úsek nebo oddělení. Je také nesporné, že do komplexní RP je nutné zapojit kromě nejvyšších státních institucí, také orgány na nižších úrovních – krajích a jednotlivých obcích (viz následující Obr.2), které mají vytvořit potřebné a adekvátní prorodinné prostředí.

Obr. 2 Schéma tří úrovní RP (KRPJMK 2020+, 2020, s. 9)

V této oblasti rodinné podpory můžeme ve srovnání s výše uvedenými dvěma typy finančních nástrojů mimo státní opatření najít zvýšený význam nestátních a soukromých institucí. Za nejdůležitější nástroj pomáhající skloubit rodině s malým dítětem její rodinný a pracovní život se považuje institucionální zabezpečení služeb pro malé děti. Rodiče v prostředí ČR svěřují péči o dítě před nástupem do základní školy předškolním registrovaným školským zařízením, nejčastěji se jedná o veřejné nebo soukromé jesle a mateřské školy. Jesle je zdravotnické zařízení s denním (výjimečně týdenním) provozem v kompetenci Ministerstva zdravotnictví ČR, které má plynule navazovat na péči o dítě v rodině a má vést k zabezpečení všestranného rozvoje dítěte většinou do tří roků věku dítěte. Mateřskou školou je myšleno předškolní zařízení poskytující všestrannou péči dítěti ve věku od tří do šesti (eventuálně do 7 let), které má navázat na výchovu dítěte v rodině. Její prostředí by mělo inspirovat a vést k osobnostnímu rozvoji dětí, pomoci získat sociální zkušenosti, základní poznatky o okolním světě a umožnit specifickou přípravu k pokračujícímu vzdělání. Důsledkem potřeby doplnění nabídky o další formu denní péče o dítě vznikají od 2014 dětské skupiny – nezisková forma poskytování služby péče o děti v rozsahu nejméně 6 hodin denně s vysokou variabilitou poskytovaných služeb a jejich flexibilitou pro potřeby rodiče a dítěte v rozmezí mezi jedním rokem a zahájení jeho docházení do školy (Kuchařová a kol., 2017).

Vzhledem k omezenému a většinou nedostačujícímu počtu míst v jeslích a mateřských školách je nezbytným doplňkem tohoto typu podpory funkční a dostupná alternativní forma denní péče o dítě. Možnou alternativou ke státnímu zařízení péče o dítě je nabídka soukromé placené péče, realizovaných prostřednictvím agentury na hlídání dítěte, chůvy nebo soukromé školky. Tuto formu péče využívají rodiče zejména ve větších městech, kde je lépe dostupná slouží hlavně ke krátkodobému hlídání dětí. Bohužel díky vysoké finanční nákladnosti soukromé péče nejsou tyto služby zatím příliš rozšířené, rodiče zůstávají věrni institucionální péči, popřípadě s péči o nejmenší dítě pomáhají členové širší rodiny či známí (Kuchařová a kol., 2017).

Hlavní role při službě péče o dítě školního věku je poté svěřená základním školám, jež mají kromě vzdělávání poskytnout dětem v odpoledních hodinách následnou péči ve školní družině, školním klubu nebo jiné formě vzdělávací aktivity za účelem zabezpečit zájmovou činnost, odpočinek a rekreaci žáka po vyučování, mít dozor nad žákem, než ho bude moci vyzvednout výdělečně činný rodič po skončení svoji pracovní doby (Kuchařová a kol., 2017).

2.5 Slad'ování rodinného a pracovního života

Podporu slad'ování rodinného a pracovního života může být poskytnout jak podnik, tak stát. Funkce státu v harmonizaci je pomoc v aktivní politice zaměstnanosti, ve tvorbě potřebné legislativy obsahující nárok na pracovní volno zaměstnance pečujícího o malé děti, umožňující flexibilní pracovní úvazky, udržovat funkční systém rodinných dávek a pro možnost brzkého návratu rodiče na trh práce by stát měl zajistit dostatek kvalitní a cenově dostupné služby pro péči o děti (Höhne a kol., 2010).

Podnik může dopomoci k harmonizování rodinného a pracovního života podporou úpravy pracovní doby, změnou místa výkonu práce nebo přiznáním určitého příspěvku nebo benefitu. Úprava pracovní doby je spojena s částečným pracovním úvazkem, pružnou pracovní dobou či stlačeným pracovním týdnem. Jestliže to umožňuje obsah pracovní náplně, může podnik sáhnout k nabídce práce z domova nebo sdílená pracovní pozice, kde je jedno pracovní místo rozděleno mezi dva zkrácené úvazky. Podnik může také dále nabídnout nelegalizovaný příspěvek na péči o dítě nebo určitý počet volných dnů pro rodiče s malým dítětem (Armstrong, Taylor, 2015).

V praxi nejvíce žádanou, ale současně i diskutovanou formou je částečný pracovní úvazek. Zkrácení úvazku je spojeno se snížením pracovního příjmu, někdy také dostupnosti firemního nebo jiného benefitu. Neexistuje také žádný právní nárok na pozdější vrácení na plný úvazek, dostatečná nabídka ze strany podniků, naopak je plný úvazek považován za tradiční úvazek a někdy to nedovolí samotný charakter práce. V praxi však matky malého dítěte vyžadují, což může souviset se zájmem ženy o brzký nástup do pracovního vytížení, bez současné nutnosti razantně snížit čas věnovaného péči o děti (Palonciová a kol., 2019). Pružná pracovní doba uvádí v existenci institut základní pracovní doby, ve které musí být zaměstnanec na svém pracovišti a institut volitelné pracovní doby, kde si může zaměstnanec sám zvolit jak začátek, tak konec směny při splnění podmínky odpracování své stanovené týdenní pracovní doby, popřípadě sjednané kratší pracovní doby (Kuchařová a kol., 2017). Za stlačený pracovní týden se považuje zákonem neupravený, ale v praxi často používaný model způsobu rozvržení pracovní doby, který je založen na rozvržení stanovené týdenní pracovní doby zaměstnanci do nižšího počtu delších směn, někdy je také označován termínem krátký – dlouhý týden.

Sdílené pracovní místo v praxi nejčastěji ve formě dvou zkrácených úvazků, také umožní zaměstnanci úpravu výkonu práce podle jeho potřeby. Nevýhoda pro zaměstnavatele je spojená s vyšší administrativní a organizační náročností a omezenou nabídkou vhodných pracovních míst pro sdílení (Kuchařová a kol., 2017).

Další možností vedoucí ke sladování rodinného a pracovního života může být práce z domova – home office. Nesporná výhoda se pojí s časem ušetřeným při dojíždění do vlastní práce a s větší možností rozvržení pracovní doby dle vlastních představ. V praxi se ale občas můžeme potkat s kontraproduktivním přístupem, jak ze strany zaměstnavatele, který přestane respektovat obecně uznávané časové hranice pracovního času, tak ze strany druhého z partnerů, který začne klást zvýšené požadavky na péči o dítě a udržování domácností se zdůvodněním, že je fyzicky přítomen v domácnosti a neodchází pracovat (Kuchařová a kol., 2017).

Musíme zdůraznit, že rovnováha mezi pracovním a osobním/rodinným životem není trvalý stav, ale nekončící proces hledání a zajištění fungující a přijatelné kombinace placené a neplacené práce. Pro český pojem rovnováha mezi rodinným a pracovním životem jsou v západní literatuře používány pojmy work-life balance nebo familyfriendly policy, všechny jsou definovány podobně jako kontrola nad svým pracovním a osobním životem spojené s možností rozhodovat se kdy, kde a jak pracovat a žít, ale se současným uvědoměním, že je nejedná o statický stav, ale dynamickou rovnováhu (Plasová, 2017).

V této souvislosti je vhodné zmínit Směrnici o rovnováze mezi pracovním a soukromým životem rodičů a pečujících osob (tzv. směrnici Work-life Balance) z roku 2019, která si vzala za cíl zvýšení účasti žen na trhu práce, zlepšení využívání pracovního volna z rodinných důvodů a pružného uspořádání práce. Implementace musí být do 3 let a stanoví např. 10 pracovních dnů otcovské dovolené nebo individuální právo na 4 měsíce rodičovské dovolené (2 měsíce jsou placené a mezi rodiči nepřenosné) (MPSV, 2019).

Řešením rozporu mezi profesní ambicí a rodičovským plánem se v minulosti i dnes zabývají mnohé analýzy s cílem zjistit, kterými problémy, limity a kontroverzemi je nutné se zabývat pro jejich opakovaný nebo trvalý výskyt v této oblasti. Odborná veřejnost mezi hlavní faktory vymezující strategii a úspěšnost sladování pracovní a rodinné role zařazuje zejména situaci na pracovním trhu, otevřený přístup a adekvátní reakce zaměstnavatele k potřebě zaměstnance jako rodiče, správné nastavení RP, hodnotovou orientaci a preferenci a také vyvážení genderové nerovnosti (Palonciová a kol., 2019).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 VÝZKUMNÁ ČÁST

V každém výzkumu se řeší buď jeden, nebo více (zpravidla spolu souvisejících) problémů. Řešení takového vědeckého problému poté představuje řadu navzájem propojených a na sobě závislých kroků a činností. Jednotlivé výzkumy se vzájemně mohou navzájem lišit v posloupnosti jednotlivých realizovaných činností, ale základní schéma postupu bývá zachováno a je následující (Chrátka,2016):

- stanovení problému
- formulace hypotézy
- testování (verifikace, ověřování) hypotézy
- vyvození závěrů a jejich prezentace.

Práce při stanovení problému obvykle začíná tzv. předběžnou teoretickou analýzou poznatků v oblasti, kterou hodláme zkoumat. Cílem této analýzy je seznámení se současným stavem a úrovní poznání v dané oblasti a získání co největšího množství dostupných informací, což jsme provedli v teoretické části této práce.

Při vlastní formulaci hypotéz je nutné dodržovat tři základní požadavky, někdy také označované jako zlatá pravidla hypotézy (Gavora,2000, Chrátka,2016):

- Hypotéza je tvrzení, které je vyjádřeno oznamovací větou
- Hypotéza musí vyjadřovat vztah mezi dvěma proměnnými (pokud se nejedná o vyjádření vztahů, není možno hovořit o vědecké hypotéze), hypotézu vždy tedy formulujeme jako tvrzení o rozdílech, vztazích nebo následcích.
- Hypotézu musí být možno empiricky ověřovat. Proměnné, které v hypotéze figurují, musí být nějakým způsobem měřitelné (stačí i na základě kategorizace).

Při analýze dat získaných ve výzkumu pak statistika plní zejména dva primární úkoly. První úkol spadající do oblasti tzv. popisné (deskriptivní) statistiky, je shromážděná data popsat tak, aby poskytovala co možná nejpřesnější, přehlednou a názornou informaci o měřených hromadných jevech. Druhým úkolem statistiky je pomáhat při rozhodování, zda je/není mezi sledovanými jevy (proměnnými) vztah, a ten plní tzv. induktivní statistika. Na základě výsledků ověřování hypotéz vyslovujeme závěry, ke kterým daný výzkum dospěl. Konstatujeme přijetí či odmítnutí hypotéz, interpretujeme dosažené výsledky, srovnáváme je s dosavadními výsledky vědy, zdůvodňujeme případné rozdíly. Někdy na základě zjištěných výsledků dedukujeme další podmíněné výroky o vztazích mezi proměnnými (Chrátka,2016).

3.1 Předmět výzkumu

Praktická část je věnována výzkumu s cílem zjistit, jak osoby v produktivním věku vnímají pojem rodina, jaké mají názory na rodinnou politiku ČR a jak jsou s ní spokojeni. Nejdříve je popsána metodologie samotného výzkumu, pro který byla zvolena kvantitativní metoda výzkumu. Výzkum bude probíhat formou dotazníkového šetření šířeného elektronickou formou. Budou používané uzavřené otázky typů – škálové (Likertova škála), výběr položek, seřazení položek. Dotazník je hojně využívaným nástrojem, který primárně slouží ke zjišťování informací od cílové skupiny. Dotazník je seznam otázek, přičemž počet a typ otázek je daný účelem zjišťování a cílovou skupinou, pro kterou je určený. Dotazníky jsou převážně samonaváděcí, tzn. že dotazovaný si přečte pokyny a sám dotazník vyplní. V provedeném výzkumu je Likertova škála použita ke kategoriím odpovědí, který měří míru spokojenosti nebo souhlasu osoby se sadou výroků nebo otázek týkající se rodinné politiky. Tento typ kategorií odpovědí usnadňuje kvantifikaci odpovědí v průzkumu, což zjednodušuje analýzu dat. Pro analýzu dat Likertovy škály bude použita statistika chí kvadrát, která porovnává skutečné odpovědi respondentů s očekávanými odpověďmi. Chí kvadrát posuzuje statistickou významnost dané hypotézy. Čím větší je míra odchylky mezi experimentálními n_{ei} (skutečnými) a očekávanými odpověďmi n_{oi} (četnostmi), tím vyšší je statistika chí kvadrát, a tedy tím méně výsledky odpovídají hypotéze.

Vlastní výpočet chí kvadrátu používá následující vzorec (Hendl, Remr, 2017):

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^k \frac{(n_{ei} - n_{oi})^2}{n_{oi}}$$

Vychází se z kontingenční tabulky těchto znaků, tedy obdélníkové nebo čtvercové tabulky četností jednotlivých kombinací výskytu hodnot znaků. Nulová hypotéza říká, že obě veličiny jsou na sobě statisticky nezávislé. Abychom tento test mohli použít, je třeba splnit několik podmínek (Hendl, Remr, 2017):

- Nejvíce 20 % teoretických četností může být menších než 5
- Žádná teoretická četnost nesmí být menší než 1
- U tabulky 2x2 musí být počet vyšší jak 40 ($n > 40$).

Vypočtená hodnota se porovná s tabulkovou hodnotou, tzv. kritickým oborem na zvolené hladině významnosti 0,05 a s příslušnými stupni volnosti. Pokud je větší, zamítáme nulovou hypotézu a přijímáme alternativní hypotézu, že obě veličiny jsou na sobě statisticky závislé. Stupně volnosti jsou součtem počtů řádků ponížených o 1 a počtů sloupců ponížených o 1 (Hendl, Remr, 2017).

3.2 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je zjistit, jak osoby v produktivním věku vnímají pojem rodina, jaké mají priority v oblasti rodinné politiky, jakou vyjadřují spokojenost s aktuálním stavem rodinné politiky v ČR.

Získané výsledky budou poté interpretovány s cílem zodpovědět na následující hypotézy:

Hlavní hypotéza H1: Spokojenost s rodinnou politikou ČR je závislá na úrovni vzdělání.

Dílčí hypotézy k H1:

H1a: Spokojenost s institucionálním zajištěním rodiny je závislá na úrovni vzdělání.

H1b: Spokojenost s finančními nástroji rodinné politiky je závislá na úrovni vzdělání.

H1c: Spokojenost s možnostmi sladění rodinného a pracovního života je závislá na úrovni vzdělání.

H1d: Celková spokojenost s rodinnou politikou ČR je závislá na úrovni vzdělání.

Hlavní hypotéza H2: Spokojenost s rodinnou politikou ČR je závislá na počtu dětí.

Dílčí hypotézy k H1:

H2a: Spokojenost s institucionálním zajištěním rodiny je závislá na počtu dětí.

H2b: Spokojenost s finančními nástroji rodinné politiky je závislá na počtu dětí.

H2c: Spokojenost s možnostmi sladění rodinného a pracovního života je závislá na počtu dětí.

H2d: Celková spokojenost s rodinnou politikou ČR je závislá na počtu dětí.

3.3 Metodika výzkumu

Struktura dotazníku byla navržena takto:

- Sociodemografická část – otázky 1 až 5 se věnují sociodemografickým údajům a základním charakteristikám respondentů
- Odborná část
 - Rodina – otázky 6 až 7 zjišťují názory respondentů, jak vnímají pojem rodina a seřadí základní funkce rodiny podle důležitosti
 - Rodinná politika ČR – otázky 8 až 23 se zabývají názory respondentů na rodinnou politiku ČR a zjišťují míru spokojenosti se současným stavem.

Otázky 11 a 12 byly určeny pouze respondentům s dítětem navštěvující předškolní zařízení, zjišťují typ navštěvovaného zařízení a důvody při jeho výběru. Otázky 14 a 15 byly určeny pouze respondentům s dítětem navštěvující školní zařízení, zjišťují typ navštěvovaného zařízení a důvody při jeho výběru. Pro vyhodnocení dat byly použity matematicko-statistické metody. Data byly také přehledně znázorněny za pomoci vhodných grafů.

3.4 Výzkumný soubor

Dotazníkové šetření proběhlo v termínu 16. 2. 2023 až 2. 4. 2023 elektronickou formou na stránkách společnosti www.surveymonkey.com prostřednictvím sdílení příslušného odkazu. Celé znění dotazníku je uvedené v příloze P. Odkaz měl 212 návštěv, dotazník vyplnilo 147 respondentů, úspěšnost vyplnění byla 69,34 %. Z těchto respondentů šest nesplnilo podmínku produktivního věku. Celkový počet respondentů v produktivním věku, který odpověděl na všechny otázky je 141.

4 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Při interpretaci výsledků jsme výzkum rozdělili na 3 samostatné části – sociodemografickou část dotazníku (otázky 1-5), odbornou část dotazníku zaměřující se na otázky zjišťující názory respondentů na rodinu (otázky 6-7) a otázky zjišťující názory na rodinnou politiku ČR (otázky 8-23) a třetí část vyhodnocení stanovených hypotéz.

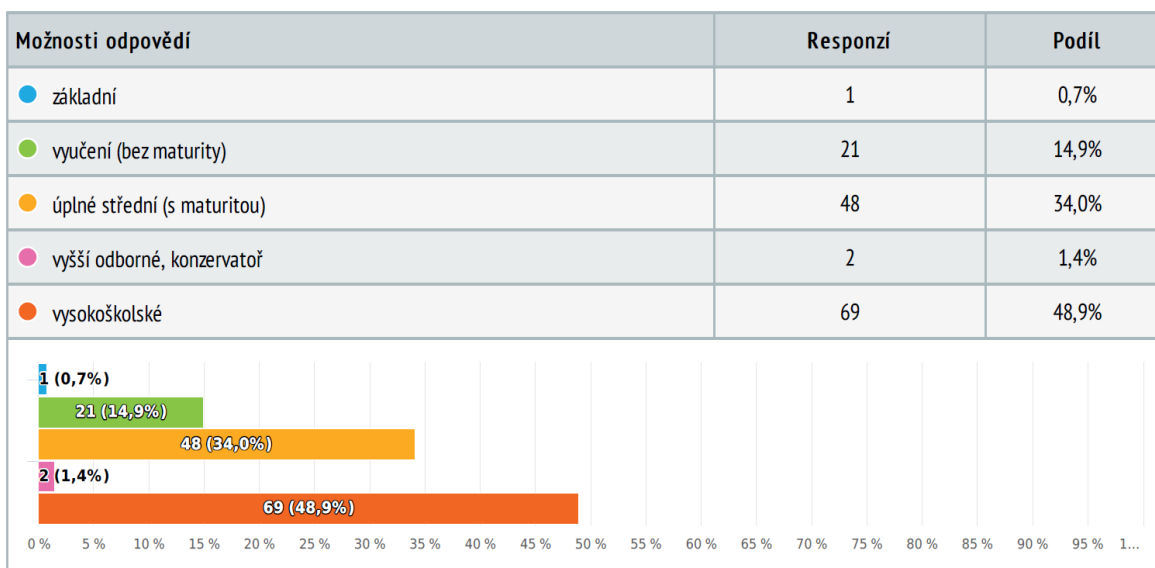
4.1 Vyhodnocení sociodemografické části dotazníku

Úvodními položkami jsme zjišťovali sociodemografické údaje o výzkumném souboru. Zajímali nás podíl pohlaví ve vzorku, věkové rozvrstvení, podíl jednotlivých stupňů vzdělání apod. Data jsou deskriptivně popsána, v případě potřeby dokumentována graficky, příp. jsou doplněna komentáři. Šetření se účastnilo celkem 141 respondentů v produktivním věku, z toho 66,7 % žen a 33,3 % mužů. Věk respondentů byl v rozmezí 18-65 let, aritmetický průměr věku je 41,93 let. Nejčastěji odpovídající skupinou byla skupina od 40 do 48 let. Dosažené vzdělání výzkumného souboru ukazuje následující graf 1.

Graf 1 – Dosažené vzdělání výzkumného souboru – otázka 3

3 Vaše nejvyšší dosažené vzdělání je:

Výběr z možností, zodpovězeno 141 x, nezodpovězeno 0 x

Zdroj: vlastní

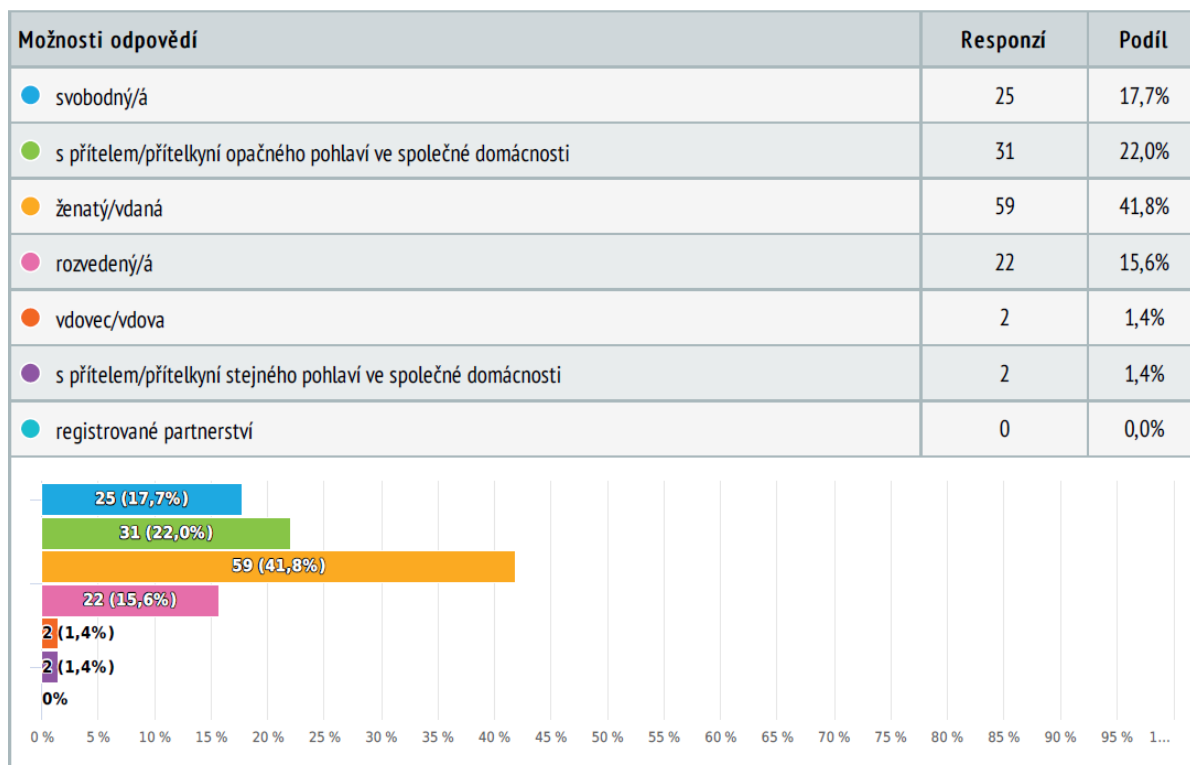
Nejvyššího stupně vzdělání – vysokoškolského vzdělání dosáhlo 48,9 % respondentů, nejnižšího – základního 0,7 % dotázaných.

Současný partnerský vztah (stav) ukazuje následující graf 2.

Graf 2 – Současný partnerský vztah respondentů – otázka 4

4 Váš současný partnerský vztah (stav):

Výběr z možností, zodpovězeno 141 x, nezodpovězeno 0 x

Zdroj: vlastní

Nejvíce respondentů 41,8 % žije v manželství, následuje skupina 22 % respondentů, kteří žijí s přítelem/přítealkyní opačného pohlaví ve společné domácnosti. Svobodných je 17,7 % dotázaných, 15,6 % rozvedených. Vdovců/vdov je 1,4 %, shodně 1,4 % dotázaných žije s přítelem/přítealkyní stejného pohlaví ve společné domácnosti.

Na otázku 5, zjišťující počet dětí, nejvíce respondentů 46,10 % uvádí 2 děti, následuje skupina 21,99 % respondentů, kteří nemají děti. Jedno dítě má 17,73 % dotázaných, tři 12,06 % a čtyři 2,13 % dotázaných.

4.2 Vyhodnocení odborné části dotazníku

V následující části budou vyhodnoceny odpovědi celkového souboru 141 respondentů v produktivním věku na otázky z odborné části dotazníku – otázky 6-23.

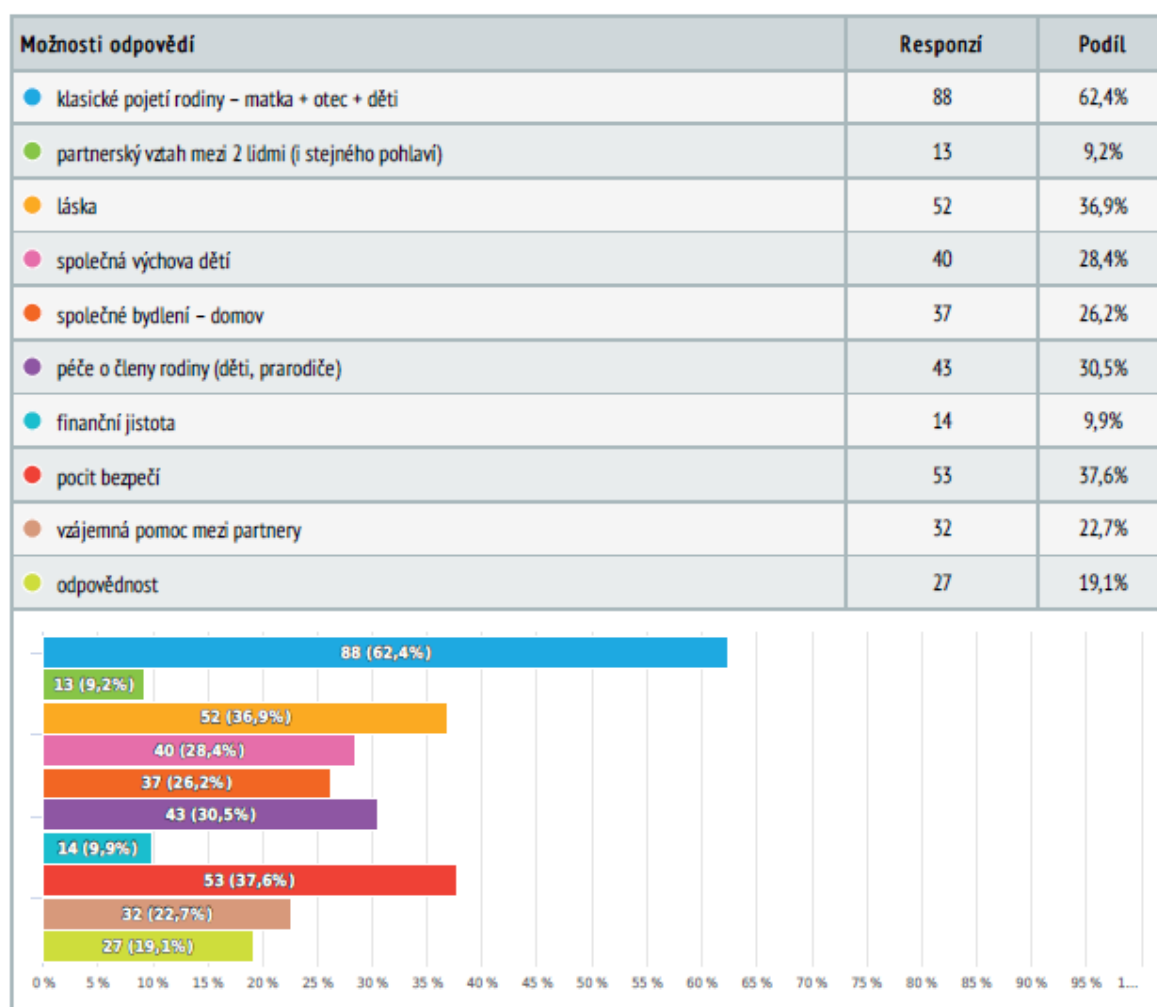
4.2.1 Vyhodnocení odborné části dotazníku

Odpovědi na otázku 6. *Rodina je nejstarší a základní jednotka společnosti: zakroužkujte 3 odpovědi, které podle Vás nejvíce vystihují rodinu?* jsou v následujícím grafu 3.

Graf 3 – Rodina je nejstarší a základní jednotka společnosti – otázka 6

6 Rodina je nejstarší a základní jednotka společnosti.

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 141 x, nezodpovězeno 0 x

Zdroj: vlastní

Z grafu vyplynulo následující pořadí odpovědí, které podle respondentů nejlépe vystihuje pojem rodina:

1. klasické pojetí rodiny – matka + otec + děti
2. pocit bezpečí
3. láska
4. péče o členy rodiny (děti, prarodiče)
5. společná výchova dětí
6. společné bydlení – domov
7. vzájemná pomoc mezi partnery
8. odpovědnost
9. finanční jistota
10. partnerský vztah mezi 2 lidmi (i stejného pohlaví).

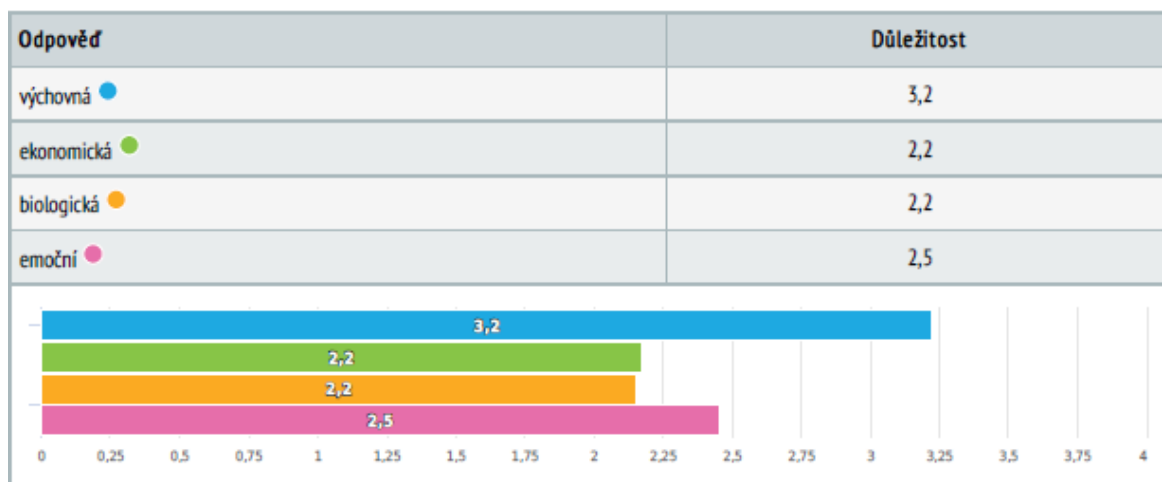
Na otázku 7. *Seřad'te základní funkce rodiny podle jejich důležitosti (seřad'te podle důležitosti od 1- nejdůležitější do 4- nejméně důležitá)?* (viz následující graf 4), bylo následující pořadí odpovědí:

1. ekonomická a biologická – dělené 1. – 2. místo
2. emoční – 3. místo
3. výchovná – 4. místo

Graf 4 – Funkce rodiny podle důležitosti – otázka 7

7 Seřad'te základní funkce rodiny podle jejich důležitosti:

Seřazení dle důležitosti, zodpovězeno 141 x, nezodpovězeno 0 x

Zdroj: vlastní

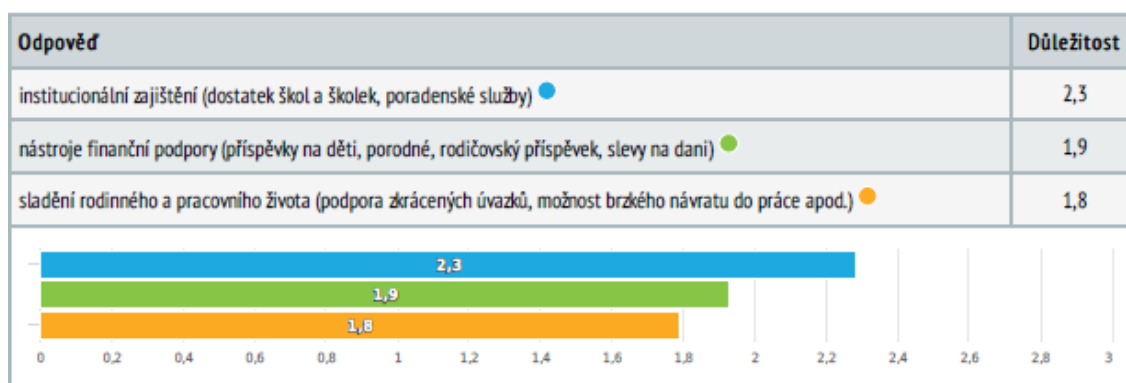
Na otázku 8. *Seřad'te oblasti podpory rodin s dětmi podle jejich důležitosti?* (viz následující graf 5), bylo následující pořadí odpovědi:

1. sladění rodinného a pracovního života (podpora zkrácených úvazků, možnost brzkého návratu do práce apod.) – 1. místo.
2. nástroje finanční podpory (příspěvky na děti, porodné, rodičovský příspěvek, slevy na dani) – 2. místo
3. institucionální zajištění (dostatek škol a školek, poradenské služby) – 3. místo

Graf 5 – Oblasti podpory rodin s dětmi – otázka 8

8 Seřad'te oblasti podpory rodin s dětmi podle jejich důležitosti:

Seřazení dle důležitosti, zodpovězeno 141 x, nezodpovězeno 0 x

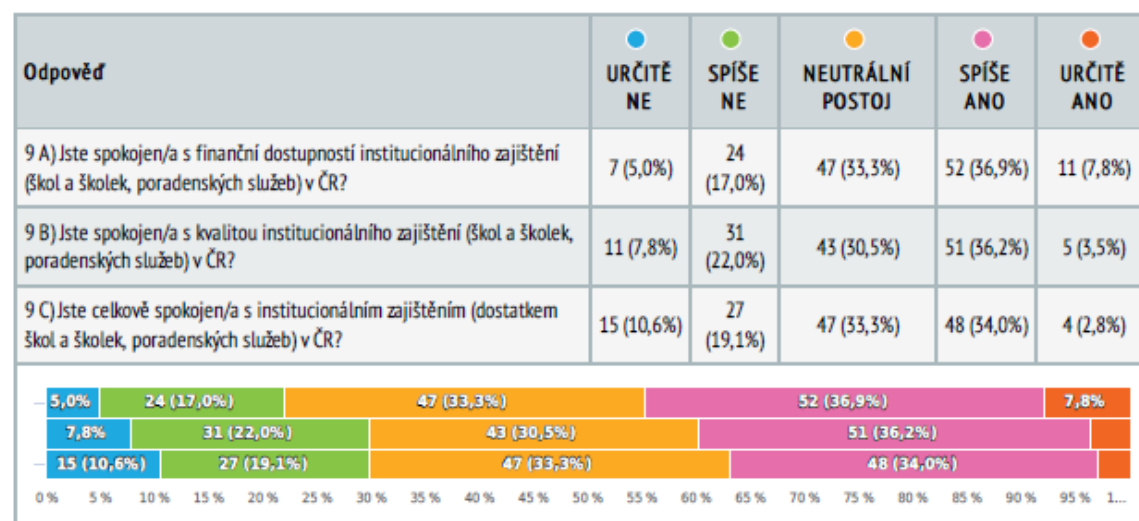
Zdroj: vlastní

Spokojenost s institucionálním zajištěním rodiny dokumentuje následující graf 6.

Graf 6 – Spokojenost s institucionálním zajištěním rodiny – otázka 9

9 Spokojenost s institucionálním zajištěním rodiny:

Matice výběru z možností, zodpovězeno 141 x, nezodpovězeno 0 x

Zdroj: vlastní

Na odpověď **9 A. *Jste spokojen/a s finanční dostupností institucionálního zajištění v ČR?*** byly následující odpovědi:

- určitě ne – 5. nejčastější odpověď (5 % dotázaných)
- spíše ne – 3. nejčastější odpověď (17 % dotázaných)
- neutrální postoj – 2. nejčastější odpověď (33,3 % dotázaných)
- spíše ano – 1. nejčastější odpověď (36,9 % dotázaných)
- určitě ano – 4. nejčastější odpověď (7,8 % dotázaných).

Na odpověď **9 B. *Jste spokojen/a s kvalitou institucionálního zajištění v ČR?*** byly následující odpovědi:

- určitě ne – 4. nejčastější odpověď (7,8 % dotázaných)
- spíše ne – 3. nejčastější odpověď (22 % dotázaných)
- neutrální postoj – 2. nejčastější odpověď (30,5 % dotázaných)
- spíše ano – 1. nejčastější odpověď (36,2 % dotázaných)
- určitě ano – 5. nejčastější odpověď (3,5 % dotázaných).

Na odpověď **9 C. *Jste celkově spokojen/a s institucionálním zajištěním (dostatkem škol a školek, poradenských služeb) v ČR?*** byly následující odpovědi:

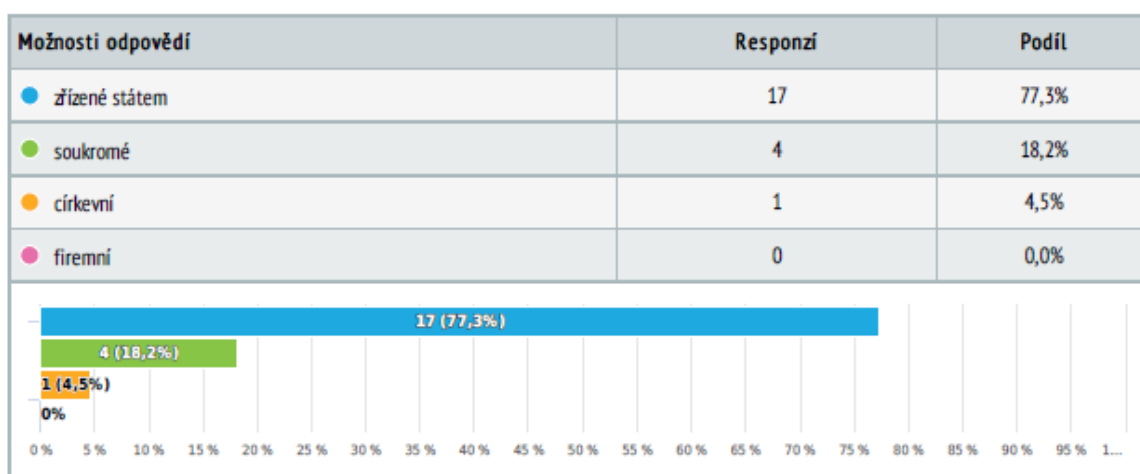
- určitě ne – 4. nejčastější odpověď (10,6 % dotázaných)
- spíše ne – 3. nejčastější odpověď (19,1 % dotázaných)
- neutrální postoj – 2. nejčastější odpověď (33,3 % dotázaných)
- spíše ano – 1. nejčastější odpověď (34 % dotázaných)
- určitě ano – 5. nejčastější odpověď (2,8 % dotázaných).

Z odpovědí na otázku 10: Máte dítě předškolního věku, které navštěvuje jesle nebo školku?, vyplynulo, že ze 141 respondentů ve výzkumném souboru mělo dítě v předškolním zařízení 15,6 % (22 respondentů). Děti těchto respondentů v převážné většině (77,3 %) navštěvují předškolní zařízení zřízené státem (viz graf 7) a hlavním důvodem při jeho výběru byla malá vzdálenost od místa bydliště (viz graf 8), dalšími důležitými hledisky při výběru tohoto zařízení byly jeho volné kapacity a kvalita.

Graf 7 – Typ navštěvovaného předškolního zařízení – otázka 11

11 Vaše dítě navštěvuje předškolní zařízení:

Výběr z možností, zodpovězeno 22 x, nezodpovězeno 119 x

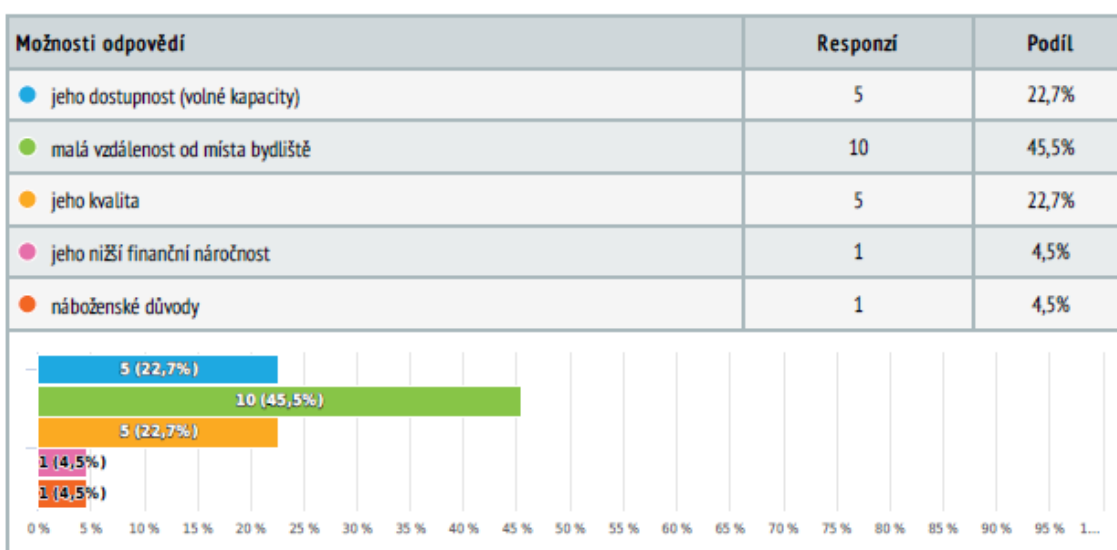

Zdroj: vlastní

Graf 8 – Hlavní důvod výběru navštěvovaného předškolního zařízení – otázka 12

12 Hlavním důvodem při výběru navštěvovaného předškolního zařízení byla:

Výběr z možností, zodpovězeno 22 x, nezodpovězeno 119 x

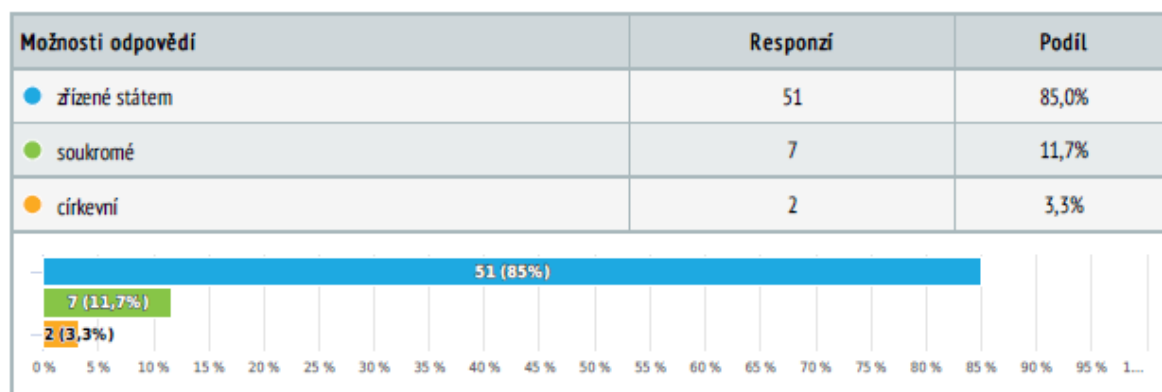
Zdroj: vlastní

Z odpovědí na otázku 13: Máte dítě školního věku, které navštěvuje základní školu? vyplynulo, že ze 141 respondentů ve výzkumném souboru mělo dítě v předškolním zařízení 42,6 % (60 respondentů). Děti těchto respondentů v převážné většině (85 %) navštěvují školní zařízení zřízené státem (viz graf 9) a hlavním důvodem při jeho výběru byla malá vzdálenost od místa bydliště (viz graf 10), dalšími důležitými hledisky při výběru tohoto zařízení byly jeho volné kapacity a kvalita.

Graf 9 – Typ navštěvovaného školního zařízení – otázka 14

14 Vaše dítě navštěvuje školní zařízení:

Výběr z možností, zodpovězeno 60 x, nezodpovězeno 81 x

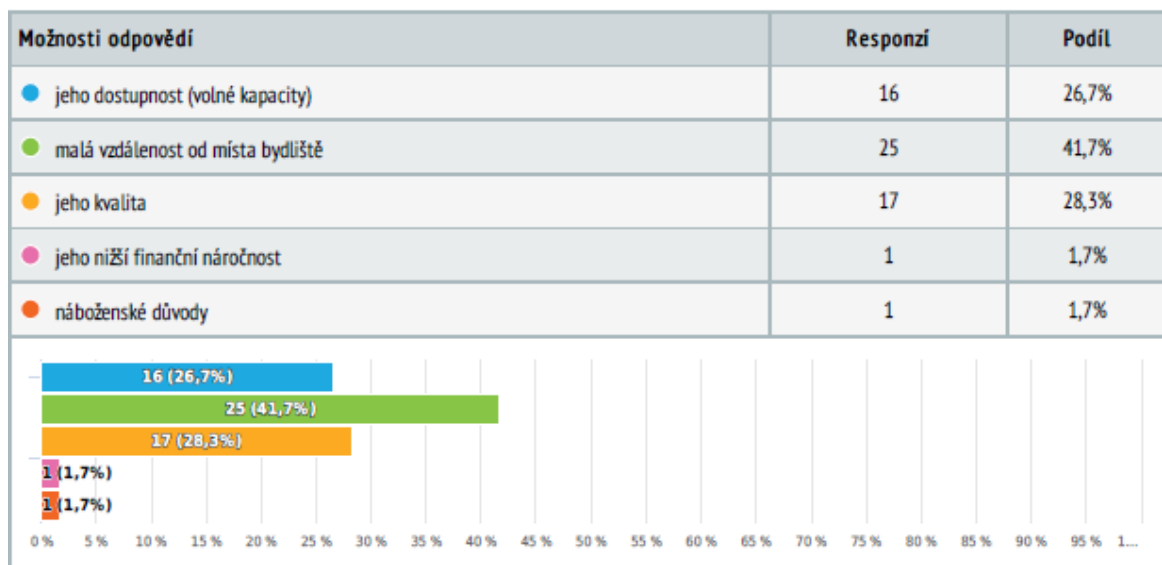

Zdroj: vlastní

Graf 10 – Hlavní důvod výběru navštěvovaného školního zařízení – otázka 15

15 Hlavním důvodem při výběru navštěvovaného školního zařízení byla:

Výběr z možností, zodpovězeno 60 x, nezodpovězeno 81 x

Zdroj: vlastní

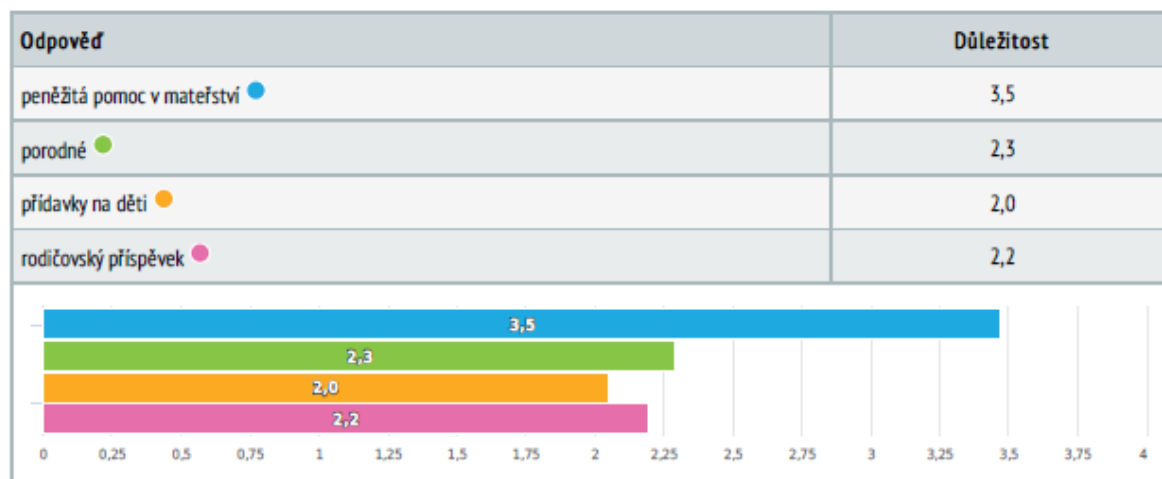
Na otázku 16. *Seřad'te přímé finanční nástroje rodinné politiky podle jejich důležitosti (seřad'te podle důležitosti od 1- nejdůležitější do 4- nejméně důležitý)?* (viz následující graf 11), bylo následující pořadí odpovědi:

1. přídavky na děti – 1. místo
2. rodičovský příspěvek – 2. místo
3. porodné – 3. místo
4. peněžitá pomoc v mateřství – 4. místo.

Graf 11 – Přímé finanční nástroje rodinné politiky podle důležitosti – otázka 16

16 Seřad'te přímé finanční nástroje rodinné politiky podle jejich důležitosti:

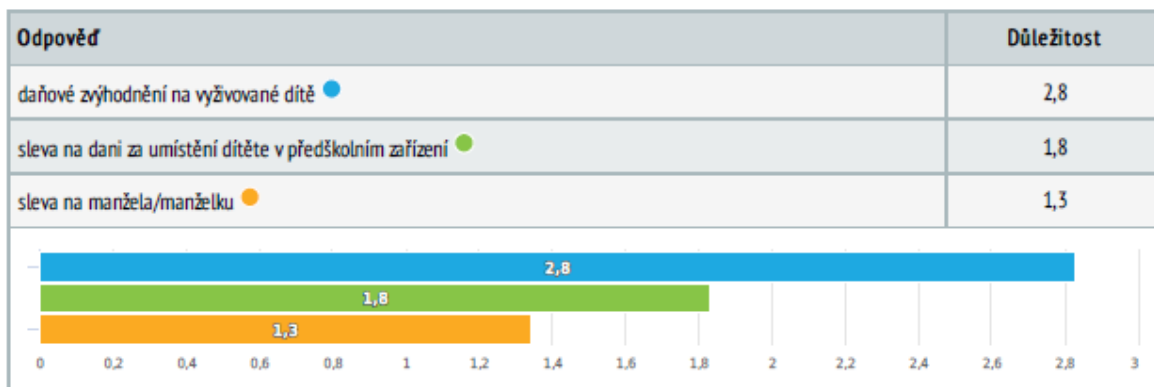
Seřazení dle důležitosti, zodpovězeno 141 x, nezodpovězeno 0 x

Zdroj: vlastní

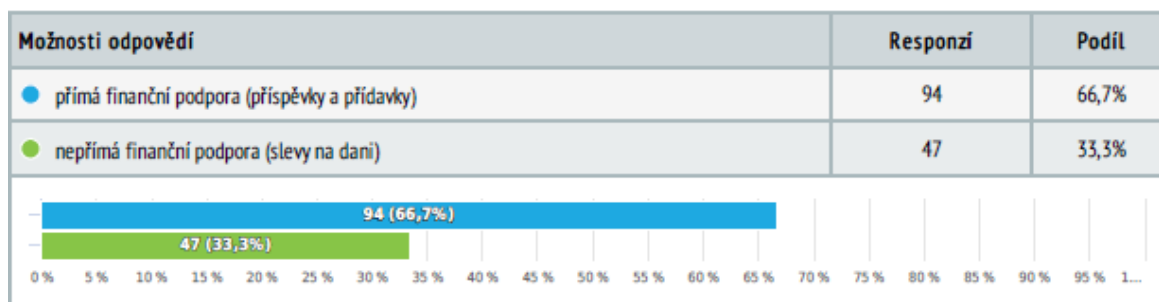
Na otázku 17. *Seřad'te nepřímé finanční nástroje rodinné politiky podle jejich důležitosti (seřad'te podle důležitosti od 1- nejdůležitější do 3- nejméně důležitý)?* (viz následující graf 12), bylo následující pořadí odpovědi:

1. sleva na manžela/manželku – 1. místo
2. sleva na dani za umístění dítěte v předškolním zařízení – 2. místo
3. daňové zvýhodnění na vyživované dítě – 3. místo.

Graf 12 – Nepřímé finanční nástroje rodinné politiky podle důležitosti – otázka 17**17 Seřadte nepřímé finanční nástroje rodinné politiky podle jejich důležitosti:***Seřazení dle důležitosti, zodpovězeno 141 x, nezodpovězeno 0 x**Zdroj: vlastní*

Na otázku **18. Důležitější typ rodinné politiky je?** (viz následující graf 13), bylo následující pořadí odpovědí:

1. přímá finanční podpora (příspěvky a přídavky) – 1. místo (66,7 %)
2. nepřímá finanční podpora (slevy na dani) – 2. místo (33,3 %).

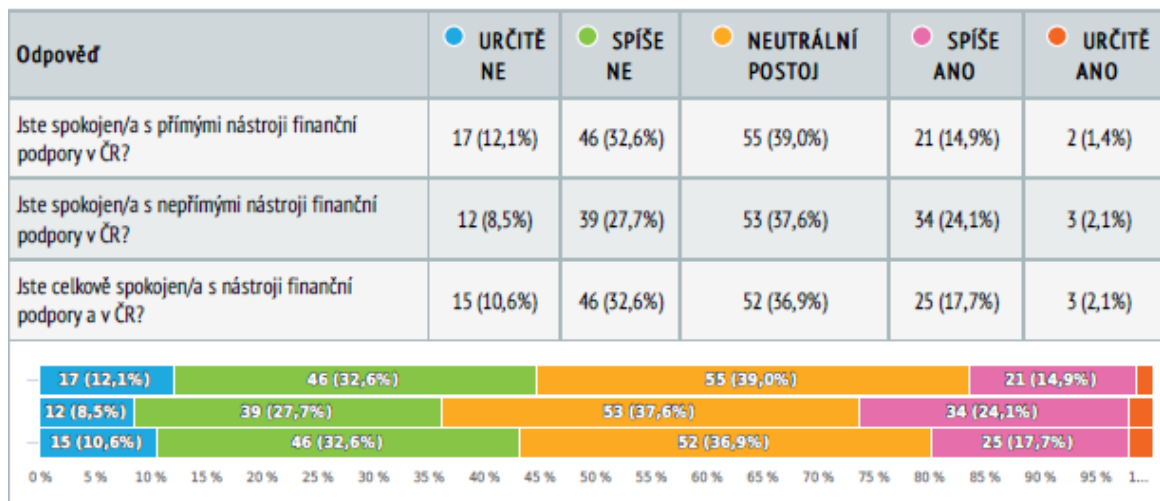
Graf 13 – Typy rodinné politiky podle důležitosti – otázka 18**18 Důležitější typ rodinné politiky je:***Výběr z možností, zodpovězeno 141 x, nezodpovězeno 0 x**Zdroj: vlastní*

Spokojenost s finančními nástroji rodinné politiky dokumentuje následující graf 14.

Graf 14 – Spokojenost s finančními nástroji rodinné politiky – otázka 19

19 Spokojenost s finančními nástroji rodinné politiky :

Matice výběru z možností, zodpovězeno 141 x, nezodpovězeno 0 x

Zdroj: vlastní

Na odpověď 19 A. *Jste spokojen/a s přímými nástroji finanční podpory v ČR?* byly následující odpovědi:

- určitě ne – 4. nejčastější odpověď (12,1 % dotázaných)
- spíše ne – 2. nejčastější odpověď (32,6 % dotázaných)
- neutrální postoj – 1. nejčastější odpověď (39 % dotázaných)
- spíše ano – 3. nejčastější odpověď (14,9 % dotázaných)
- určitě ano – 5. nejčastější odpověď (1,4 % dotázaných).

Na odpověď 19 B. *Jste spokojen/a s nepřímými nástroji finanční podpory v ČR?* byly následující odpovědi:

- určitě ne – 4. nejčastější odpověď (8,5 % dotázaných)
- spíše ne – 2. nejčastější odpověď (27,7 % dotázaných)
- neutrální postoj – 1. nejčastější odpověď (37,6 % dotázaných)
- spíše ano – 3. nejčastější odpověď (24,1 % dotázaných)
- určitě ano – 5. nejčastější odpověď (2,1 % dotázaných).

Na odpověď 19 C. *Jste celkově spokojen/a s nástroji finanční podpory v ČR?* byly následující odpovědi:

- určitě ne – 4. nejčastější odpověď (10,6 % dotázaných)
- spíše ne – 2. nejčastější odpověď (32,6 % dotázaných)
- neutrální postoj – 1. nejčastější odpověď (36,9 % dotázaných)
- spíše ano – 3. nejčastější odpověď (17,7 % dotázaných)
- určitě ano – 5. nejčastější odpověď (2,1 % dotázaných).

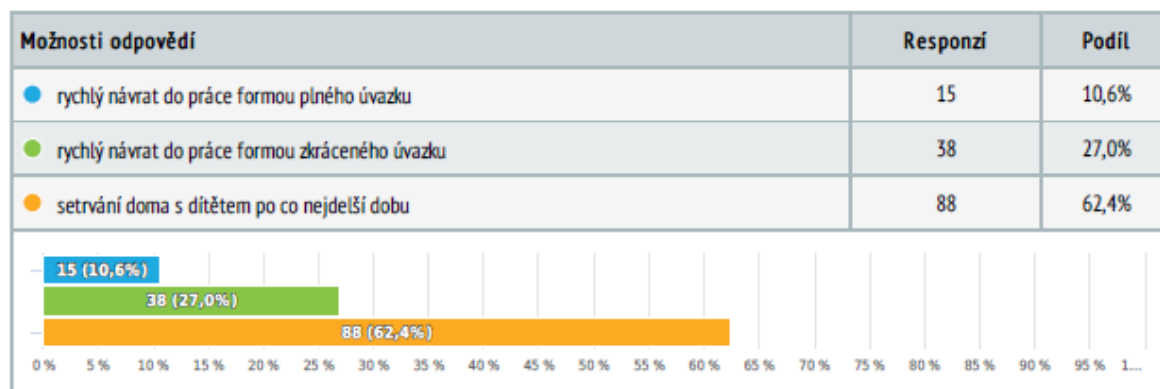
Na otázku 20. *Vámi preferovaná možnost po narození dítěte?* (viz následující graf 15), bylo následující pořadí odpovědi:

1. setrvání doma s dítětem po co nejdelší dobu – 1. místo (62,4 %)
2. rychlý návrat do práce formou plného úvazku – 2. místo (27 %)
3. rychlý návrat do práce formou zkráceného úvazku – 3. místo (10,6 %).

Graf 15 – Preferovaná možnost po narození dítěte – otázka 20

20 **Vámi preferovaná možnost po narození dítěte je:**

Výběr z možností, zodpovězeno 141 x, nezodpovězeno 0 x

Zdroj: vlastní

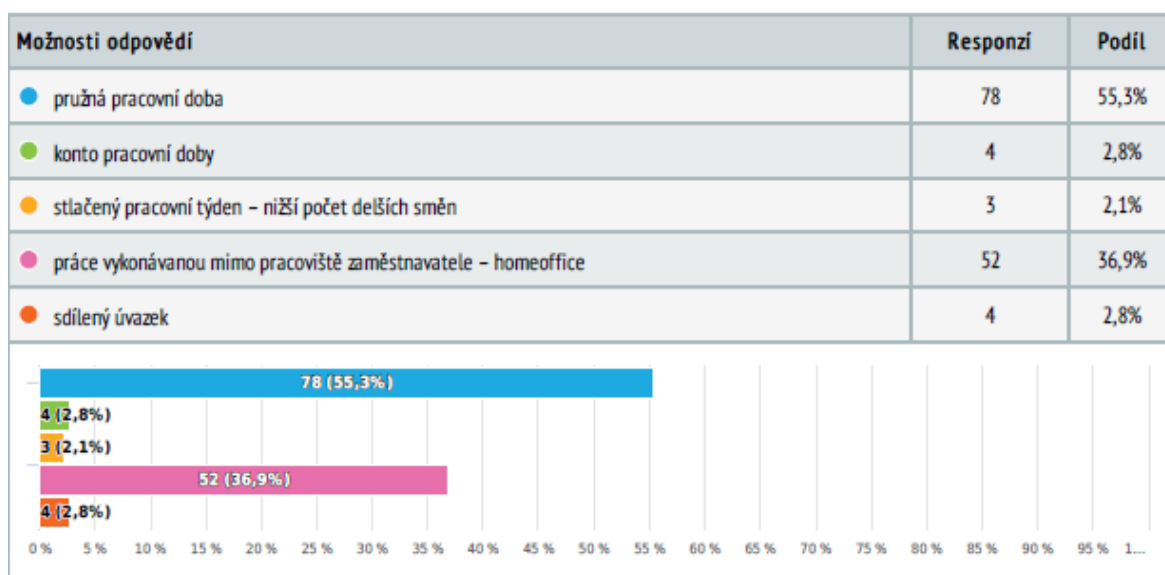
Na otázku **21. Kterou formu pracovního podmínek považujete za nejvhodnější pro sladění rodinného a pracovního života** (viz následující graf 16), bylo následující pořadí odpovědi:

1. pružná pracovní dobu – 1. místo (55,3 %)
2. práce vykonávanou mimo pracoviště zaměstnavatele – homeoffice – 2. místo (36,9 %)
3. konto pracovní doby a sdílený úvazek – 3. – 4. místo (shodně 2,8 %)
4. stlačený pracovní týden – nižší počet delších směn – 5. místo (2,1 %).

Graf 16 – Nejvhodnější forma pracovních podmínek pro sladění rodinného a pracovního života – otázka 21

21 Která forma pracovních podmínek je podle Vašeho názoru nejvhodnější pro sladění rodinného a pracovního života:

Výběr z možností, zodpovězeno 141 x, nezodpovězeno 0 x

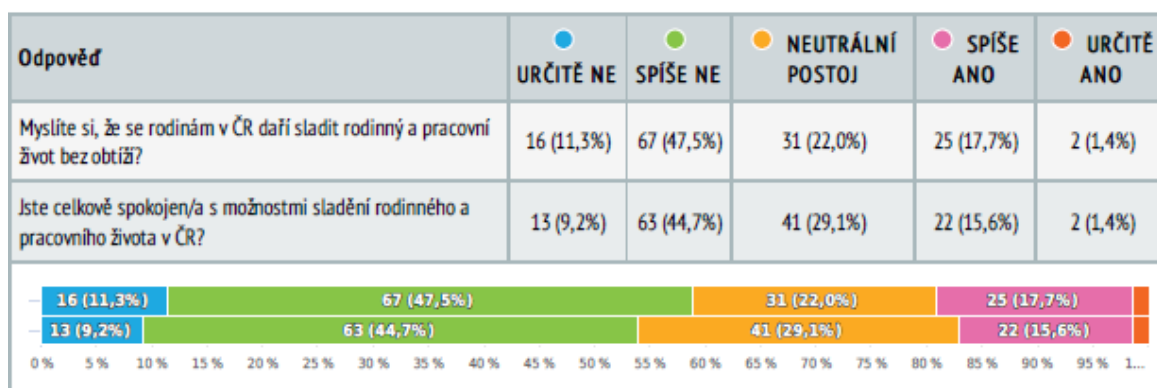
Zdroj: vlastní

Spokojenost s možnostmi sladění rodinného a pracovního života v ČR dokumentuje následující graf 17.

Graf 17 – Sladění rodinného a pracovního života – otázka 22

22 Sladění rodinného a pracovního života v ČR :

Matice výběru z možností, zodpovězeno 141 x, nezodpovězeno 0 x

Zdroj: vlastní

Na odpověď **22 A. Myslíte si, že se rodinám v ČR daří sladit rodinný a pracovní život bez obtíží?** byly následující odpovědi:

- určitě ne – 4. nejčastější odpověď (11,3 % dotázaných)
- spíše ne – 1. nejčastější odpověď (47,5 % dotázaných)
- neutrální postoj – 2. nejčastější odpověď (22 % dotázaných)
- spíše ano – 3. nejčastější odpověď (17,7 % dotázaných)
- určitě ano – 5. nejčastější odpověď (1,4 % dotázaných).

Na odpověď **22 B. Jste celkově spokojen/a s možnostmi sladění rodinného a pracovního života v ČR?** byly následující odpovědi:

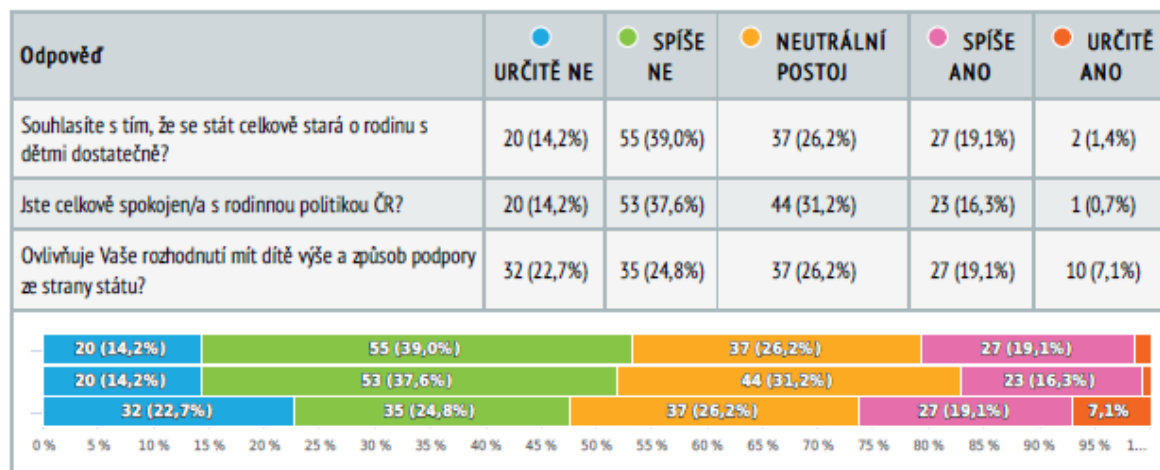
- určitě ne – 4. nejčastější odpověď (9,2 % dotázaných)
- spíše ne – 1. nejčastější odpověď (44,7 % dotázaných)
- neutrální postoj – 2. nejčastější odpověď (29,1 % dotázaných)
- spíše ano – 3. nejčastější odpověď (15,6 % dotázaných)
- určitě ano – 5. nejčastější odpověď (1,4 % dotázaných).

Spokojenost s rodinnou politikou ČR dokumentuje následující graf 18.

Graf 18 – Celkový pohled na rodinnou politiku ČR– otázka 23

23 Celkový pohled na rodinnou politiku ČR :

Matice výběru z možností, zodpovězeno 141 x, nezodpovězeno 0 x

Zdroj: vlastní

Na odpověď **23 A. Souhlasíte s tím, že se stát stará o rodinu s dětmi dostatečně?** byly následující odpovědi:

- určitě ne – 4. nejčastější odpověď (14,2 % dotázaných)
- spíše ne – 1. nejčastější odpověď (39 % dotázaných)
- neutrální postoj – 2. nejčastější odpověď (26,2 % dotázaných)
- spíše ano – 3. nejčastější odpověď (19,1 % dotázaných)
- určitě ano – 5. nejčastější odpověď (1,4 % dotázaných).

Na odpověď **23 B. Jste celkově spokojen/a s rodinnou politikou ČR?** byly následující odpovědi:

- určitě ne – 4. nejčastější odpověď (14,2 % dotázaných)
- spíše ne – 1. nejčastější odpověď (37,6 % dotázaných)
- neutrální postoj – 2. nejčastější odpověď (31,2 % dotázaných)
- spíše ano – 3. nejčastější odpověď (16,3 % dotázaných)
- určitě ano – 5. nejčastější odpověď (0,7 % dotázaných).

Na odpověď 23 C. *Ovlivňuje Vaše rozhodnutí mít dítě výše a způsob podpory ze strany státu?* byly následující odpovědi:

- určitě ne – 3. nejčastější odpověď (22,7 % dotázaných)
- spíše ne – 2. nejčastější odpověď (24,8 % dotázaných)
- neutrální postoj – 1. nejčastější odpověď (26,2 % dotázaných)
- spíše ano – 4. nejčastější odpověď (19,1 % dotázaných)
- určitě ano – 5. nejčastější odpověď (7,1 % dotázaných).

4.3 Vyhodnocení hypotézy H1

Získané výsledky jsou v této kapitole interpretovány s cílem zodpovědět na následující hypotézu:

Hlavní hypotéza H1: Spokojenost s rodinnou politikou ČR je závislá na úrovni vzdělání (S rostoucí úrovní vzdělání roste spokojenost s danou oblastí).

Dílčí hypotézy k H1:

H1a: Spokojenost s institucionálním zajištěním rodiny je závislá na úrovni vzdělání.

H1b: Spokojenost s finančními nástroji rodinné politiky je závislá na úrovni vzdělání.

H1c: Spokojenost s možnostmi sladění rodinného a pracovního života je závislá na úrovni vzdělání.

H1d: Celková spokojenost s rodinnou politikou ČR je závislá na úrovni vzdělání.

Pomocí následující tabulky 4 budeme testovat hypotézu H1a pomocí chí kvadrátu. Pro splnění kritérii umožňujících použití chí kvadrátu jsme museli sdružit v rámci úrovně vzdělání kategorie následujícím způsobem:

1. základní + vyučení (bez maturity)
2. úplné střední (s maturitou)
3. vyšší odborné, konzervatoř, vysokoškolské.

Pro splnění kritérii umožňujících použití chí kvadrátu jsme museli sdružit v rámci úrovně spokojenosti na Likertově škále následujícím způsobem:

1. Určitě/spíše NE
2. Neutrální postoj
3. Určitě/spíše ANO

Tabulka 4 – Chí kvadrát – Spokojenost s institucionálním zajištěním rodiny – otázka 9 - vliv úrovně vzdělání

Otázka 9 A	Jste spokojen/a s finanční dostupností institucionálního zajištění (škol a školek, poradenských služeb) v ČR?	EXPERIMENTÁLNÍ ABSOLUTNÍ ČETNOSTI					Součet řádku			
		URČITĚ NE	SPÍŠE NE	NEUTRÁLNÍ POSTOJ	SPÍŠE ANO	URČITĚ ANO				
nejvyšší dosažené vzdělání	základní	0	0	1	0	0	1			
	vyučení (bez maturity)	1	7	6	7	0	21			
	úplně střední (s maturitou)	3	5	20	17	3	48			
	vyšší odborné, konzervatoř	0	1	19	0	0	2			
	vysookoškolské	3	11	19	28	8	69			
součet ve sloupci		7	24	47	52	11	141			
Otázka 9 A	Jste spokojen/a s finanční dostupností institucionálního zajištění (škol a školek, poradenských služeb) v ČR?	OČEKÁVANÉ ABSOLUTNÍ ČETNOSTI					Součet řádku			
		URČITĚ NE	SPÍŠE NE	NEUTRÁLNÍ POSTOJ	SPÍŠE ANO	URČITĚ ANO				
nejvyšší dosažené vzdělání	základní	0,05	0,17	0,33	0,37	0,08	1,00			
	vyučení (bez maturity)	1,04	3,57	7,00	7,74	1,64	21,00			
	úplně střední (s maturitou)	2,38	8,17	16,00	17,70	3,74	48,00			
	vyšší odborné, konzervatoř	0,10	0,34	0,67	0,74	0,16	2,00			
	vysookoškolské	3,43	11,74	23,00	25,45	5,38	69,00			
součet ve sloupci		7,00	24,00	47,00	52,00	11,00	141,00			
Otázka 9 A	Jste spokojen/a s finanční dostupností institucionálního zajištění (škol a školek, poradenských služeb) v ČR?	Určitě/spíše NE		Neutrální postoj		Určitě/spíše ANO		Součet řádku n_i	Výsledný χ^2	
		Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}			
nejvyšší dosažené vzdělání	základní+vyučení (bez maturity)	8	4,84	7	7,33	7	9,83	22	5,782	
	úplně střední (s maturitou)	8	10,55	20	16,00	20	21,45	48		
	vyšší odborné, konzervatoř, vysookoškolské	15	15,61	20	23,67	36	31,72	71		
	Součet sloupce n_j		31	31	47	47	63	63		141
	Součet řádku n_i		31	31	47	47	63	63		141
Otázka 9 B	Jste spokojen/a s kvalitou institucionálního zajištění (škol a školek, poradenských služeb) v ČR?	Určitě/spíše NE		Neutrální postoj		Určitě/spíše ANO		Součet řádku n_i	Výsledný χ^2	
		Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}			
nejvyšší dosažené vzdělání	základní+vyučení (bez maturity)	6	6,55	10	6,71	6	8,74	22	8,608	
	úplně střední (s maturitou)	17	14,30	17	14,64	14	19,06	48		
	vyšší odborné, konzervatoř, vysookoškolské	19	21,15	16	21,65	36	28,20	71		
	Součet sloupce n_j		42	42	43	43	56	56		141
	Součet řádku n_i		42	42	43	43	56	56		141
Otázka 9 C	Jste celkově spokojen/a s institucionálním zajištěním (dostatkem škol a školek, poradenských služeb) v ČR?	Určitě/spíše NE		Neutrální postoj		Určitě/spíše ANO		Součet řádku n_i	Výsledný χ^2	
		Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}			
nejvyšší dosažené vzdělání	základní+vyučení (bez maturity)	5	6,55	10	7,33	7	8,11	22	12,035	
	úplně střední (s maturitou)	11	14,30	23	16,00	14	17,70	48		
	vyšší odborné, konzervatoř, vysookoškolské	26	21,15	14	23,67	31	26,18	71		
	Součet sloupce n_j		42	42	47	47	52	52		141
	Součet řádku n_i		42	42	47	47	52	52		141

Zdroj: vlastní

H1a: Spokojenost s institucionálním zajištěním rodiny je závislá na úrovni vzdělání.

Nulová hypotéza H_0 : Míra spokojenosti s finanční dostupností institucionálního zajištění v ČR a úroveň vzdělání na sobě nezávisí.

Alternativní hypotéza H_A : Míra spokojenosti s finanční dostupností institucionálního zajištění v ČR a úroveň vzdělání na sobě závisí.

Vypočtené testové kritérium: 5,782

Kritický obor: tabulková hodnota pro 4 stupně volnosti a hladině významnosti 0,05 je 9,488.

5,482 není větší než 9,488, nezamítáme H_0 , tedy platí:

Míra spokojenosti s finanční dostupností institucionálního zajištění v ČR a úroveň vzdělání na sobě nezávisí.

Nulová hypotéza H_0 : Míra spokojenosti s kvalitou institucionálního zajištění (škol a školek, poradenských služeb) v ČR a úroveň vzdělání na sobě nezávisí.

Alternativní hypotéza H_A : Míra spokojenosti s kvalitou institucionálního zajištění (škol a školek, poradenských služeb) v ČR a úroveň vzdělání na sobě závisí.

Vypočtené testové kritérium: 8,608

Kritický obor: tabulková hodnota pro 4 stupně volnosti a hladině významnosti 0,05 je 9,488. 8,608 není větší než 9,488, nezamítáme H_0 , tedy platí:

Míra spokojenosti s kvalitou institucionálního zajištění (škol a školek, poradenských služeb) v ČR a úroveň vzdělání na sobě nezávisí.

Nulová hypotéza H_0 : Celková spokojenost s institucionálním zajištěním (dostatkem škol a školek, poradenských služeb) v ČR a úroveň vzdělání na sobě nezávisí.

Alternativní hypotéza H_A : Celková spokojenost s institucionálním zajištěním (dostatkem škol a školek, poradenských služeb) v ČR a úroveň vzdělání na sobě závisí.

Vypočtené testové kritérium: 12,035

Kritický obor: tabulková hodnota pro 4 stupně volnosti a hladině významnosti 0,05 je 9,488. 12,035 je větší než 9,488, zamítáme H_0 , přijímáme alternativní H_A :

Celková spokojenost s institucionálním zajištěním (dostatkem škol a školek, poradenských služeb) v ČR a úroveň vzdělání na sobě závisí.

Pro sílu závislosti lze vypočítat tzv. kontingenční koeficient (Pearsonův koeficient průměrné čtvercové kontingence) ze vztahu

$$C = \sqrt{\frac{\chi^2}{n + \chi^2}}$$

Po dosazení nám vyjde $c = 0,28$ tj. slabá závislost.

Pomocí následující tabulky 5 budeme testovat hypotézu H1b pomocí chí kvadrátu.

Tabulka 5 – Chí kvadrát – Spokojenost s finančními nástroji rodinné politiky – otázka 19 - vliv úrovně vzdělání

Otázka 19 A	Jste spokojen/a s přímými nástroji finanční podpory v ČR?	Určitě/spíše NE		Neutrální postoj		Určitě/spíše ANO		Součet řádku $n_{i.}$	Výsledný χ^2
		Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}		
nejvyšší dosažené vzdělání	základní+vyučení (bez maturity)	10	9,83	8	8,58	4	3,59	22	5,404
	úplně střední (s maturitou)	20	21,45	24	18,72	4	7,83	48	
	vyšší odborné, konzervatoř, vysokoškolské	33	31,72	23	27,70	15	11,58	71	
Součet sloupce $n_{.j}$		63	63	55	55	23	23	141	
Otázka 19 B	Jste spokojen/a s nepřímými nástroji finanční podpory v ČR?	Určitě/spíše NE		Neutrální postoj		Určitě/spíše ANO		Součet řádku $n_{i.}$	Výsledný χ^2
		Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}		
nejvyšší dosažené vzdělání	základní+vyučení (bez maturity)	11	7,96	7	8,27	4	5,77	22	7,916
	úplně střední (s maturitou)	17	17,36	23	18,04	8	12,60	48	
	vyšší odborné, konzervatoř, vysokoškolské	23	25,68	23	26,69	25	18,63	71	
Součet sloupce $n_{.j}$		51	51	53	53	37	37	141	
Otázka 19 C	Jste celkově spokojen/a s nástroji finanční podpory v ČR?	Určitě/spíše NE		Neutrální postoj		Určitě/spíše ANO		Součet řádku $n_{i.}$	Výsledný χ^2
		Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}		
nejvyšší dosažené vzdělání	základní+vyučení (bez maturity)	10	9,52	8	8,11	4	4,37	22	6,062
	úplně střední (s maturitou)	17	20,77	24	17,70	7	9,53	48	
	vyšší odborné, konzervatoř, vysokoškolské	34	30,72	20	26,18	17	14,10	71	
Součet sloupce $n_{.j}$		61	61	52	52	28	28	141	

Zdroj: vlastní

H1b: Spokojenost s finančními nástroji rodinné politiky je závislá na úrovni vzdělání.

Nulová hypotéza H_0 : Míra spokojenosti s přímými nástroji finanční podpory v ČR a úroveň vzdělání na sobě nezávisí.

Alternativní hypotéza H_A : Míra spokojenosti s přímými nástroji finanční podpory v ČR a úroveň vzdělání na sobě závisí.

Vypočtené testové kritérium: 5,404

Kritický obor: tabulková hodnota pro 4 stupně volnosti a hladině významnosti 0,05 je 9,488. 5,404 není větší než 9,488, nezamítáme H_0 , tedy platí:

Míra spokojenosti s přímými nástroji finanční podpory v ČR a úroveň vzdělání na sobě nezávisí.

Nulová hypotéza H_0 : Míra spokojenosti s nepřímými nástroji finanční podpory v ČR a úroveň vzdělání na sobě nezávisí.

Alternativní hypotéza H_A : Míra spokojenosti s nepřímými nástroji finanční podpory v ČR a úroveň vzdělání na sobě závisí.

Vypočtené testové kritérium: 7,916

Kritický obor: tabulková hodnota pro 4 stupně volnosti a hladině významnosti 0,05 je 9,488. 7,916 není větší než 9,488, nezamítáme H_0 , tedy platí:

Míra spokojenosti s nepřímými nástroji finanční podpory v ČR a úroveň vzdělání na sobě nezávisí.

Nulová hypotéza H_0 : Celková míra spokojenosti s nástroji finanční podpory v ČR a úroveň vzdělání na sobě nezávisí.

Alternativní hypotéza H_A : Celková míra spokojenosti s nástroji finanční podpory v ČR a úroveň vzdělání na sobě závisí.

Vypočtené testové kritérium: 6,062

Kritický obor: tabulková hodnota pro 4 stupně volnosti a hladině významnosti 0,05 je 9,488. 6,062 není větší než 9,488, nezamítáme H_0 , tedy platí:

Celková míra spokojenosti s nástroji finanční podpory v ČR a úroveň vzdělání na sobě nezávisí.

Pomocí následující tabulky 6 budeme testovat hypotézu H_{1c} pomocí chí kvadrátu.

Tabulka 6 – Chí kvadrát – Spokojenost s možnostmi sladění rodinného a pracovního života – otázka 22 - vliv úrovně vzdělání

Otázka 22 A	Myslíte si, že se rodinám v ČR daří sladit rodinný a pracovní život bez obtíží?	Určitě/spíše NE		Neutrální postoj		Určitě/spíše ANO		Součet řádku n_i	Výsledný χ^2
		Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}		
nejvyšší dosažené vzdělání	základní+vyučení (bez maturity)	13	12,95	6	4,84	3	4,21	22	5,124
	úplně střední (s maturitou)	23	28,26	14	10,55	11	9,19	48	
	vyšší odborné, konzervatoř, vysokoškolské	47	41,79	11	15,61	13	13,60	71	
Součet sloupce n_j		83	83	31	31	27	27	141	
Otázka 22 B	Jste celkově spokojen/a s možnostmi sladění rodinného a pracovního života v ČR?	Určitě/spíše NE		Neutrální postoj		Určitě/spíše ANO		Součet řádku n_i	Výsledný χ^2
		Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}		
nejvyšší dosažené vzdělání	základní+vyučení (bez maturity)	14	11,86	6	6,40	2	3,74	22	2,099
	úplně střední (s maturitou)	24	25,87	16	13,96	8	8,17	48	
	vyšší odborné, konzervatoř, vysokoškolské	38	38,27	19	20,65	14	12,09	71	
Součet sloupce n_j		76	76	41	41	24	24	141	

Zdroj: vlastní

H_{1c}: Spokojenost s možnostmi sladění rodinného a pracovního života je závislá na úrovni vzdělání.

Dílčí hypotézy:

Nulová hypotéza H_0 : Míra souhlasu s tvrzením, že rodinám v ČR se daří sladit rodinný a pracovní život bez obtíží, nezávisí na úrovni vzdělání.

Alternativní hypotéza H_A : Míra souhlasu s tvrzením, že rodinám v ČR se daří sladit rodinný a pracovní život bez obtíží, závisí na úrovni vzdělání.

Vypočtené testové kritérium: 5,124

Kritický obor: tabulková hodnota pro 4 stupně volnosti a hladině významnosti 0,05 je 9,488. 5,124 není větší než 9,488, nezamítáme H_0 , tedy platí:

Míra souhlasu s tvrzením, že rodinám v ČR se daří sladit rodinný a pracovní život bez obtíží, nezávisí na úrovni vzdělání.

Nulová hypotéza H_0 : Celková míra spokojenosti s možnostmi sladění rodinného a pracovního života v ČR a úroveň vzdělání na sobě nezávisí.

Alternativní hypotéza H_A : Celková míra spokojenosti s možnostmi sladění rodinného a pracovního života v ČR a úroveň vzdělání na sobě závisí.

Vypočtené testové kritérium: 2,099

Kritický obor: tabulková hodnota pro 4 stupně volnosti a hladině významnosti 0,05 je 9,488. 2,099 není větší než 9,488, nezamítáme H_0 , tedy platí:

Celková míra spokojenosti s možnostmi sladění rodinného a pracovního života v ČR a úroveň vzdělání na sobě nezávisí.

Pomocí následující tabulky 7 budeme testovat hypotézu H_1 d pomocí chí kvadrátu.

Tabulka 7 – Chí kvadrát – Celková spokojenost s rodinnou politikou ČR – otázka 23 – vliv úrovně vzdělání

Otázka 23 A	Souhlasíte s tím, že se stát celkově stará o rodinu s dětmi dostatečně?	Určitě/spíše NE		Neutrální postoj		Určitě/spíše ANO		Součet řádku n_i	Výsledný χ^2
		Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}		
nejvyšší dosažené vzdělání	základní+vyučení (bez maturity)	13	11,70	5	5,77	4	4,52	22	0,935
	úplně střední (s maturitou)	27	25,53	12	12,60	9	9,87	48	
	vyšší odborné, konzervatoř, vysokoškolské	35	37,77	20	18,63	16	14,60	71	
Součet sloupce n_j		75	75	37	37	29	29	141	
Otázka 23 B	Jste celkově spokojen/a s rodinnou politikou ČR?	Určitě/spíše NE		Neutrální postoj		Určitě/spíše ANO		Součet řádku n_i	Výsledný χ^2
		Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}		
nejvyšší dosažené vzdělání	základní+vyučení (bez maturity)	11	11,39	7	6,87	4	3,74	22	0,699
	úplně střední (s maturitou)	26	24,85	13	14,98	9	8,17	48	
	vyšší odborné, konzervatoř, vysokoškolské	36	36,76	24	22,16	11	12,09	71	
Součet sloupce n_j		73	73	44	44	24	24	141	
Otázka 23 C	Ovlivňuje Vaše rozhodnutí mít dítě výše a způsob podpory ze strany státu?	Určitě/spíše NE		Neutrální postoj		Určitě/spíše ANO		Součet řádku n_i	Výsledný χ^2
		Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}		
nejvyšší dosažené vzdělání	základní+vyučení (bez maturity)	5	10,45	7	5,77	10	5,77	22	7,915
	úplně střední (s maturitou)	23	22,81	13	12,60	12	12,60	48	
	vyšší odborné, konzervatoř, vysokoškolské	39	33,74	17	18,63	15	18,63	71	
Součet sloupce n_j		67	67	37	37	37	37	141	

Zdroj: vlastní

H_1 d: Celková spokojenost s rodinnou politikou ČR je závislá na úrovni vzdělání.

Dílčí hypotézy:

Nulová hypotéza H_0 : Míra souhlasu s tvrzením, že se stát celkově stará o rodinu s dětmi dostatečně, nezávisí na úrovni vzdělání.

Alternativní hypotéza H_A : Míra souhlasu s tvrzením, že se stát celkově stará o rodinu s dětmi dostatečně, závisí na úrovni vzdělání.

Vypočtené testové kritérium: 0,935

Kritický obor: tabulková hodnota pro 4 stupně volnosti a hladině významnosti 0,05 je 9,488. 0,935 není větší než 9,488, nezamítáme H_0 , tedy platí:

Míra souhlasu s tvrzením, že se stát celkově stará o rodinu s dětmi dostatečně, nezávisí na úrovni vzdělání.

Nulová hypotéza H_0 : Celková míra spokojenosti s s rodinnou politikou ČR a úroveň vzdělání na sobě nezávisí.

Alternativní hypotéza H_A : Celková míra spokojenosti s s rodinnou politikou ČR a úroveň vzdělání na sobě závisí.

Vypočtené testové kritérium: 0,699

Kritický obor: tabulková hodnota pro 4 stupně volnosti a hladině významnosti 0,05 je 9,488. 0,699 není větší než 9,488, nezamítáme H_0 , tedy platí:

Celková míra spokojenosti s rodinnou politikou ČR a úroveň vzdělání na sobě nezávisí.

Nulová hypotéza H_0 : Míra souhlasu s tvrzením, že Vaše rozhodnutí mít dítě ovlivňuje výše a způsob podpory ze strany státu, nezávisí na úrovni vzdělání.

Alternativní hypotéza H_A : Míra souhlasu s tvrzením, že Vaše rozhodnutí mít dítě ovlivňuje výše a způsob podpory ze strany státu, závisí na úrovni vzdělání

Vypočtené testové kritérium: 7,915

Kritický obor: tabulková hodnota pro 4 stupně volnosti a hladině významnosti 0,05 je 9,488. 7,915 není větší než 9,488, nezamítáme H_0 , tedy platí:

Míra souhlasu s tvrzením, že Vaše rozhodnutí mít dítě ovlivňuje výše a způsob podpory ze strany státu, nezávisí na úrovni vzdělání

4.4 Vyhodnocení hypotézy H2

Získané výsledky jsou v této kapitole interpretovány s cílem zodpovědět na následující hypotézu:

Hlavní hypotéza H2: Spokojenost s rodinnou politikou ČR je závislá na počtu dětí (S rostoucí počtem dětí roste spokojenost s danou oblastí).

Dílčí hypotézy k H1:

H2a: Spokojenost s institucionálním zajištěním rodiny je závislá na počtu dětí.

H2b: Spokojenost s finančními nástroji rodinné politiky je závislá na počtu dětí.

H2c: Spokojenost s možnostmi sladění rodinného a pracovního života je závislá na počtu dětí.

H2d: Celková spokojenost s rodinnou politikou ČR je závislá na počtu dětí.

Pomocí následující tabulky 8 budeme testovat hypotézu H2a pomocí chí kvadrátu. Pro splnění kritérií umožňujících použití chí kvadrátu jsme museli sdružit v rámci počtu dětí kategorie následujícím způsobem:

1. žádné
2. jedno
3. dvě
4. tři a více

Pro splnění kritérií umožňujících použití chí kvadrátu jsme museli sdružit v rámci úrovně spokojenosti na Likertově škále následujícím způsobem:

4. Určitě/spíše NE
5. Neutrální postoj
6. Určitě/spíše ANO

Tabulka 8 – Chí kvadrát – Spokojenost s institucionálním zajištěním rodiny – otázka 9 - vliv počtu dětí

Otázka 9 A	Jste spokojen/a s finanční dostupností institucionálního zajištění (škol a školek, poradenských služeb) v ČR?	Určitě/spíše NE		Neutrální postoj		Určitě/spíše ANO		Součet řádku n_i	Výsledný χ^2
		Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}		
počet dětí	žádné	3	6,82	14	10,33	14	13,85	31	8,566
	jedno	7	5,50	10	8,33	8	11,17	25	
	dvě	16	14,29	20	21,67	29	29,04	65	
	tři a více	5	4,40	3	6,67	12	8,94	20	
	Součet sloupce n_j	31	31	47	47	63	63	141	
Otázka 9 B	Jste spokojen/a s kvalitou institucionálního zajištění (škol a školek, poradenských služeb) v ČR?	Určitě/spíše NE		Neutrální postoj		Určitě/spíše ANO		Součet řádku n_i	Výsledný χ^2
		Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}		
počet dětí	žádné	0	6,82	15	10,33	16	13,85	31	18,875
	jedno	10	5,50	9	8,33	6	11,17	25	
	dvě	16	14,29	20	21,67	29	29,04	65	
	tři a více	5	4,40	3	6,67	12	8,94	20	
	Součet sloupce n_j	31	31	47	47	63	63	141	
Otázka 9 C	Jste celkově spokojen/a s institucionálním zajištěním (dostatkem škol a školek, poradenských služeb) v ČR?	Určitě/spíše NE		Neutrální postoj		Určitě/spíše ANO		Součet řádku n_i	Výsledný χ^2
		Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}		
počet dětí	žádné	9	9,23	13	10,33	9	11,43	31	10,426
	jedno	11	7,45	9	8,33	5	9,22	25	
	dvě	17	19,36	22	21,67	26	23,97	65	
	tři a více	5	5,96	3	6,67	12	7,38	20	
	Součet sloupce n_j	42	42	47	47	52	52	141	

Zdroj: vlastní

H2a: Spokojenost s institucionálním zajištěním rodiny je závislá na počtu dětí.

Nulová hypotéza H_0 : Míra spokojenosti s finanční dostupností institucionálního zajištění v ČR a počet dětí na sobě nezávisí.

Alternativní hypotéza H_A : Míra spokojenosti s finanční dostupností institucionálního zajištění v ČR a počet dětí na sobě závisí.

Vypočtené testové kritérium: 8,566

Kritický obor: tabulková hodnota pro 6 stupňů volnosti a hladině významnosti 0,05 je 12,592.

8,566 není větší než 12,592, nezamítáme H_0 , tedy platí:

Míra spokojenosti s finanční dostupností institucionálního zajištění v ČR a počet dětí na sobě nezávisí.

Nulová hypotéza H_0 : Míra spokojenosti s kvalitou institucionálního zajištění (škol a školek, poradenských služeb) v ČR a počet dětí na sobě nezávisí.

Alternativní hypotéza H_A : Míra spokojenosti s kvalitou institucionálního zajištění (škol a školek, poradenských služeb) v ČR a počet dětí na sobě závisí.

Vypočtené testové kritérium: 18,875

Kritický obor: tabulková hodnota pro 6 stupňů volnosti a hladině významnosti 0,05 je 12,592.

18,875 je větší než 12,592, zamítáme H_0 , přijímáme H_A , tedy platí:

Míra spokojenosti s kvalitou institucionálního zajištění (škol a školek, poradenských služeb) v ČR a úroveň vzdělanosti na sobě závisí.

Pro sílu závislosti lze vypočítat tzv. kontingenční koeficient (Pearsonův koeficient průměrné čtvercové kontingence) ze vztahu

$$C = \sqrt{\frac{\chi^2}{n + \chi^2}}$$

Po dosazení nám vyjde $c = 0,344$ tj. slabá závislost.

Nulová hypotéza H_0 : Celková spokojenost s institucionálním zajištěním (dostatkem škol a školek, poradenských služeb) v ČR a počet dětí na sobě nezávisí.

Alternativní hypotéza H_A : Celková spokojenost s institucionálním zajištěním (dostatkem škol a školek, poradenských služeb) v ČR a počet dětí na sobě závisí.

Vypočtené testové kritérium: 10,246

Kritický obor: tabulková hodnota pro 6 stupňů volnosti a hladině významnosti 0,05 je 12,592.

10,246 není větší než 12,592, nezamítáme H_0 , tedy platí:

Celková spokojenost s institucionálním zajištěním (dostatkem škol a školek, poradenských služeb) v ČR a počet dětí na sobě nezávisí.

Pomocí následující tabulky 9 budeme testovat hypotézu H_{2b} pomocí chí kvadrátu.

Tabulka 9 – Chí kvadrát – Spokojenost s finančními nástroji rodinné politiky – otázka 19 – vliv počtu dětí

Otázka 19 A	Jste spokojen/a s přímými nástroji finanční podpory v ČR?	Určitě/spíše NE		Neutrální postoj		Určitě/spíše ANO		Součet řádku n_i	Výsledný χ^2
		Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}		
počet dětí	žádné	13	13,85	15	12,09	3	5,06	31	9,439
	jedno	16	11,17	5	9,75	4	4,08	25	
	dvě	28	29,04	27	25,35	10	10,60	65	
	tři a více	6	8,94	8	7,80	6	3,26	20	
Součet sloupce n_j		63	63	55	55	23	23	141	
Otázka 19 B	Jste spokojen/a s nepřímými nástroji finanční podpory v ČR?	Určitě/spíše NE		Neutrální postoj		Určitě/spíše ANO		Součet řádku n_i	Výsledný χ^2
		Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}		
počet dětí	žádné	11	11,21	13	11,65	7	8,13	31	4,843
	jedno	9	9,04	9	9,40	7	6,56	25	
	dvě	25	23,51	26	24,43	14	17,06	65	
	tři a více	6	7,23	5	7,52	9	5,25	20	
Součet sloupce n_j		51	51	53	53	37	37	141	
Otázka 19 C	Jste celkově spokojen/a s nástroji finanční podpory v ČR?	Určitě/spíše NE		Neutrální postoj		Určitě/spíše ANO		Součet řádku n_i	Výsledný χ^2
		Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}		
počet dětí	žádné	11	13,41	18	11,43	2	6,16	31	19,917
	jedno	12	10,82	9	9,22	4	4,96	25	
	dvě	31	28,12	22	23,97	12	12,91	65	
	tři a více	7	8,65	3	7,38	10	3,97	20	
Součet sloupce n_j		61	61	52	52	28	28	141	

Zdroj: vlastní

H_{2b}: Spokojenost s finančními nástroji rodinné politiky je závislá na počtu dětí.

Nulová hypotéza H₀: Míra spokojenosti s přímými nástroji finanční podpory v ČR a počet dětí na sobě nezávisí.

Alternativní hypotéza H_A: Míra spokojenosti s přímými nástroji finanční podpory v ČR a počet dětí na sobě závisí.

Vypočtené testové kritérium: 9,439

Kritický obor: tabulková hodnota pro 6 stupňů volnosti a hladině významnosti 0,05 je 12,592; 9,439 není větší než 12,592, nezamítáme H₀, tedy platí:

Míra spokojenosti s přímými nástroji finanční podpory v ČR a počet dětí na sobě nezávisí.

Nulová hypotéza H₀: Míra spokojenosti s nepřímými nástroji finanční podpory v ČR a počet dětí na sobě nezávisí.

Alternativní hypotéza H_A: Míra spokojenosti s nepřímými nástroji finanční podpory v ČR a počet dětí na sobě závisí.

Vypočtené testové kritérium: 4,843

Kritický obor: tabulková hodnota pro 6 stupňů volnosti a hladině významnosti 0,05 je 12,592; 4,843 není větší než 12,592, nezamítáme H₀, tedy platí:

Míra spokojenosti s nepřímými nástroji finanční podpory v ČR a počet dětí na sobě nezávisí.

Nulová hypotéza H_0 : Celková míra spokojenosti s nástroji finanční podpory v ČR a počet dětí na sobě nezávisí.

Alternativní hypotéza H_A : Celková míra spokojenosti s nástroji finanční podpory v ČR a počet dětí na sobě závisí.

Vypočtené testové kritérium: 19,917

Kritický obor: tabulková hodnota pro 6 stupňů volnosti a hladině významnosti 0,05 je 12,592; 19,917 je větší než 12,592, zamítáme H_0 , přijímáme H_A , tedy platí:

Celková míra spokojenosti s nástroji finanční podpory v ČR a počet dětí na sobě závisí.

Pro sílu závislosti lze vypočítat tzv. kontingenční koeficient (Pearsonův koeficient průměrné čtvercové kontingence) ze vztahu

$$C = \sqrt{\frac{\chi^2}{n + \chi^2}}$$

Po dosazení nám vyjde $c = 0,352$ tj. slabá závislost.

Pomocí následující tabulky 10 budeme testovat hypotézu H_{2c} pomocí chí kvadrátu.

Tabulka 10 – Chí kvadrát – Spokojenost s možnostmi sladění rodinného a pracovního života – otázka 22 - vliv počtu dětí

Otázka 22 A	Myslíte si, že se rodinám v ČR daří sladit rodinný a pracovní život bez obtíží?	Určitě/spíše NE		Neutrální postoj		Určitě/spíše ANO		Součet řádku n_i	Výsledný χ^2
		Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}		
počet dětí	žádné	15	18,25	10	6,82	6	5,94	31	7,055
	jedno	16	14,72	2	5,50	7	4,79	25	
	dvě	41	38,26	15	14,29	9	12,45	65	
	tři a více	11	11,77	4	4,40	5	3,83	20	
Součet sloupce n_j		83	83	31	31	27	27	141	
Otázka 22 B	Jste celkově spokojen/a s možnostmi sladění rodinného a pracovního života v ČR?	Určitě/spíše NE		Neutrální postoj		Určitě/spíše ANO		Součet řádku n_i	Výsledný χ^2
		Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}		
počet dětí	žádné	17	16,71	11	9,01	3	5,28	31	5,268
	jedno	15	13,48	5	7,27	5	4,26	25	
	dvě	36	35,04	19	18,90	10	11,06	65	
	tři a více	8	10,78	6	5,82	6	3,40	20	
Součet sloupce n_j		76	76	41	41	24	24	141	

Zdroj: vlastní

H_{2c} : Spokojenost s možnostmi sladění rodinného a pracovního života je závislá na počtu dětí.

Dílčí hypotézy:

Nulová hypotéza H_0 : Míra souhlasu s tvrzením, že rodinám v ČR se daří sladit rodinný a pracovní život bez obtíží, nezávisí na počtu dětí.

Alternativní hypotéza H_A : Míra souhlasu s tvrzením, že rodinám v ČR se daří sladit rodinný a pracovní život bez obtíží, závisí na počtu dětí.

Na otázku 22 A nejde rozhodnout podle chí kvadrátu, protože 3 pozice očekávaných četností jsou nižší než 5 a není tak splněna podmínka max. 20 % takových pozic.

Nulová hypotéza H_0 : Celková míra spokojenosti s možnostmi sladění rodinného a pracovního života v ČR a počet dětí na sobě nezávisí.

Alternativní hypotéza H_A : Celková míra spokojenosti s možnostmi sladění rodinného a pracovního života v ČR a počet dětí na sobě závisí.

Vypočtené testové kritérium: 5,628

Kritický obor: tabulková hodnota pro 6 stupňů volnosti a hladině významnosti 0,05 je 12,592; 5,628 není větší než 12,592, nezamítáme H_0 , tedy platí:

Celková míra spokojenosti s možnostmi sladění rodinného a pracovního života v ČR a počet dětí na sobě nezávisí.

Pomocí následující tabulky 11 budeme testovat hypotézu H_2d pomocí chí kvadrátu.

Tabulka 11 – Chí kvadrát – Celková spokojenost s rodinnou politikou ČR – otázka 23 – vliv počtu dětí

Otázka 23 A	Souhlasíte s tím, že se stát celkově stará o rodinu s dětmi dostatečně?	Určitě/spíše NE		Neutrální postoj		Určitě/spíše ANO		Součet řádku n_i	Výsledný χ^2
		Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}		
počet dětí	žádné	13	16,49	14	8,13	4	6,38	31	15,167
	jedno	15	13,30	6	6,56	4	5,14	25	
	dvě	38	34,57	15	17,06	12	13,37	65	
	tři a více	9	10,64	2	5,25	9	4,11	20	
Součet sloupce n_j		75	75	37	37	29	29	141	
Otázka 23 B	Jste celkově spokojen/a s rodinnou politikou ČR?	Určitě/spíše NE		Neutrální postoj		Určitě/spíše ANO		Součet řádku n_i	Výsledný χ^2
		Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}		
počet dětí	žádné	13	16,05	15	9,67	3	5,28	31	17,490
	jedno	15	12,94	7	7,80	3	4,26	25	
	dvě	37	33,65	19	20,28	9	11,06	65	
	tři a více	8	10,35	3	6,24	9	3,40	20	
Součet sloupce n_j		73	73	44	44	24	24	141	
Otázka 23 C	Ovlivňuje Vaše rozhodnutí mít dítě výše a způsob podpory ze strany státu?	Určitě/spíše NE		Neutrální postoj		Určitě/spíše ANO		Součet řádku n_i	Výsledný χ^2
		Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}	Experimentální četnost n_{ei}	Očekávaná četnost n_{oi}		
počet dětí	žádné	15	14,73	10	8,13	6	8,13	31	5,829
	jedno	8	11,88	7	6,56	10	6,56	25	
	dvě	32	30,89	17	17,06	16	17,06	65	
	tři a více	12	9,50	3	5,25	5	5,25	20	
Součet sloupce n_j		67	67	37	37	37	37	141	

Zdroj: vlastní

H2d: Celková spokojenost s rodinnou politikou ČR je závislá na počtu dětí.

Dílčí hypotézy:

Nulová hypotéza H_0 : Míra souhlasu s tvrzením, že se stát celkově stará o rodinu s dětmi dostatečně, nezávisí na počtu dětí.

Alternativní hypotéza H_A : Míra souhlasu s tvrzením, že se stát celkově stará o rodinu s dětmi dostatečně, závisí na počtu dětí.

Vypočtené testové kritérium: 15,167

Kritický obor: tabulková hodnota pro 6 stupňů volnosti a hladině významnosti 0,05 je 12,592.

Kritický obor: tabulková hodnota pro 6 stupňů volnosti a hladině významnosti 0,05 je 12,592; 15,167 je větší než 12,592, zamítáme H_0 , přijímáme H_A , tedy platí:

Míra souhlasu s tvrzením, že se stát celkově stará o rodinu s dětmi dostatečně, závisí na počtu dětí.

Pro sílu závislosti lze vypočítat tzv. kontingenční koeficient (Pearsonův koeficient průměrné čtvercové kontingence) ze vztahu

$$C = \sqrt{\frac{\chi^2}{n + \chi^2}}$$

Po dosazení nám vyjde $c = 0,312$ tj. slabá závislost.

Nulová hypotéza H_0 : Celková míra spokojenosti s rodinnou politikou ČR a počet dětí na sobě nezávisí.

Alternativní hypotéza H_A : Celková míra spokojenosti s rodinnou politikou ČR a počet dětí na sobě závisí.

Vypočtené testové kritérium: 17,490

Kritický obor: tabulková hodnota pro 6 stupňů volnosti a hladině významnosti 0,05 je 12,592; 17,490 je větší než 12,592, zamítáme H_0 , přijímáme H_A , tedy platí:

Celková míra spokojenosti s rodinnou politikou ČR a počet dětí na sobě závisí.

Pro sílu závislosti lze vypočítat tzv. kontingenční koeficient (Pearsonův koeficient průměrné čtvercové kontingence) ze vztahu

$$C = \sqrt{\frac{\chi^2}{n + \chi^2}}$$

Po dosazení nám vyjde $c = 0,332$ tj. slabá závislost.

Nulová hypotéza H_0 : Míra souhlasu s tvrzením, že Vaše rozhodnutí mít dítě ovlivňuje výše a způsob podpory ze strany státu, nezávisí na počtu dětí.

Alternativní hypotéza H_A : Míra souhlasu s tvrzením, že Vaše rozhodnutí mít dítě ovlivňuje výše a způsob podpory ze strany státu, závisí na počtu dětí.

Vypočtené testové kritérium: 5,829

Kritický obor: tabulková hodnota pro 6 stupňů volnosti a hladině významnosti 0,05 je 12,592.

5,829 není větší než 12,592, nezamítáme H_0 , tedy platí:

Míra souhlasu s tvrzením, že Vaše rozhodnutí mít dítě ovlivňuje výše a způsob podpory ze strany státu, nezávisí na počtu dětí.

4.5 Shrnutí výzkumu

Šetření se účastnilo celkem 141 respondentů v produktivním věku, z toho 66,7 % žen a 33,3 % mužů. Věk respondentů byl v rozmezí 18-65 let, aritmetický průměr věku je 41,93 let. Nejčastěji odpovídající skupinou byla skupina od 40 do 48 let. Nejvyššího stupně vzdělání – vysokoškolského vzdělání dosáhlo 48,9 % respondentů, nejnižšího – základního 0,7 % dotázaných. Nejvíce respondentů 41,8 % žije v manželství, následuje skupina 22 % respondentů, kteří žijí s přítelem/přítečkyní opačného pohlaví ve společné domácnosti. Svobodných je 17,7 % dotázaných, 15,6 % rozvedených. Vdovců/vdov je 1,4 %, shodně 1,4 % dotázaných žije s přítelem/přítečkyní stejného pohlaví ve společné domácnosti. Na otázku zjišťující počet dětí, nejvíce respondentů 46,10 % uvádí 2 děti, následuje skupina 21,99 % respondentů, kteří nemají děti. Jedno dítě má 17,73 % dotázaných, tři 12,06 % a čtyři 2,13 % dotázaných. Z výzkumu dále vyplynulo následující pořadí odpovědí, které podle respondentů nejlépe vystihuje pojem rodina:

1. klasické pojetí rodiny – matka + otec + děti
2. pocit bezpečí
3. láska
4. péče o členy rodiny (děti, prarodiče)
5. společná výchova dětí
6. společné bydlení – domov
7. vzájemná pomoc mezi partnery
8. odpovědnost
9. finanční jistota
10. partnerský vztah mezi 2 lidmi (i stejného pohlaví).

Respondenti seřadili základní funkce rodiny podle jejich důležitosti následovně:

1. ekonomická a biologická – dělené 1. – 2. místo
2. emoční – 3. místo
3. výchovná – 4. místo

Respondenti seřadili oblasti podpory rodin s dětmi podle jejich důležitosti následovně:

1. sladění rodinného a pracovního života (podpora zkrácených úvazků, možnost brzkého návratu do práce apod.) – 1. místo.
2. nástroje finanční podpory (příspěvky na děti, porodné, rodičovský příspěvek, slevy na dani – 2. místo
3. institucionální zajištění (dostatek škol a školek, poradenské služby) – 3. místo.

Z výzkumu vyplynulo, že ze 141 respondentů ve výzkumném souboru mělo dítě v předškolním zařízení 15,6 % (22 respondentů). Děti těchto respondentů v převážné většině (77,3 %) navštěvují předškolní zařízení zřízené státem a hlavním důvodem při jeho výběru byla malá vzdálenost od místa bydliště, jako další důležitá hlediska při výběru tohoto zařízení byly jeho volné kapacity a kvalita.

Z výzkumu vyplynulo, že ze 141 respondentů ve výzkumném souboru mělo dítě v předškolním zařízení 42,6 % (60 respondentů). Děti těchto respondentů v převážné většině (85 %) navštěvují školní zařízení zřízené státem a hlavním důvodem při jeho výběru byla malá vzdálenost od místa bydliště, dalšími důležitými hledisky při výběru tohoto zařízení byly jeho volné kapacity a kvalita. Určitou míru spokojenosti s finanční dostupností institucionálního zajištění v ČR uvedlo 46,6 % dotázaných, s jeho kvalitou 39,7 % dotázaných, celkově určitou míru spokojenosti s institucionálním zajištěním v ČR v ČR uvedlo 36,8 % respondentů.

Za nejdůležitější přímý finanční nástroj rodinné politiky považují respondenti přídavky na děti, za nejdůležitější nepřímý finanční nástroj rodinné politiky slevu na manžela/manželku. Důležitějším typem rodinné politiky je přímá finanční podpora (příspěvky a přídavky). Určitou míru spokojenosti s přímými nástroji finanční podpory v ČR uvedlo pouze 16,3 % dotázaných, s nepřímými pouze 26,2 % dotázaných, celkově určitou míru spokojenosti s nástroji finanční podpory v ČR uvedlo pouze 19,8 % respondentů.

Nejpreferovanější možností po narození dítěte je podle většiny respondentů (62,4 %) setrvání doma s dítětem po co nejdelší dobu. Většina respondentů (55,3 %) považuje za nejvhodnější formu pracovního podmínek pro sladění rodinného a pracovního života pružnou pracovní dobu. Určitou míru souhlasu s tvrzením, že rodinám v ČR se daří sladit rodinný a pracovní život bez obtíží, uvedlo pouze 19,1 % respondentů, celkovou spokojenost s možnostmi sladění rodinného a pracovního života v ČR pouze 17 % respondentů.

Určitou míru souhlasu s tvrzením, že se stát stará o rodinu s dětmi dostatečně, uvedlo pouze 20,5 % respondentů, celkovou spokojenost s rodinnou politikou ČR pouze 17 % dotázaných. Určitou míru souhlasu s tvrzením, že rozhodnutí mít dítě ovlivňuje výše a způsob podpory ze strany státu 26,2 % dotázaných, opačný názor zastává 47,5 % respondentů.

Hlavní hypotéza H1: Spokojenost s rodinnou politikou ČR je závislá na úrovni vzdělání.

Dílčí hypotézy k H1:

Potvrdila se H1a: Spokojenost s institucionálním zajištěním rodiny je závislá na úrovni vzdělání.

Potvrdila se dílčí hypotéza: ***Celková spokojenost s institucionálním zajištěním (dostatkem škol a školek, poradenských služeb) v ČR a úroveň vzdělání na sobě závisí.***

Pearsonův koeficient vyšel $c = 0,28$ značící slabou závislost.

Byla zamítnuta H1b: Spokojenost s finančními nástroji rodinné politiky je závislá na úrovni vzdělání.

Byla zamítnuta H1c: Spokojenost s možnostmi sladění rodinného a pracovního života je závislá na úrovni vzdělání.

Byla zamítnuta H1d: Celková spokojenost s rodinnou politikou ČR je závislá na úrovni vzdělání.

Hlavní hypotéza H2: Spokojenost s rodinnou politikou ČR je závislá na počtu dětí.

Dílčí hypotézy k H1:

Byla zamítnuta H2a: Spokojenost s institucionálním zajištěním rodiny je závislá na počtu dětí.

Potvrdila se dílčí hypotéza H2b: Spokojenost s finančními nástroji rodinné politiky je závislá na počtu dětí.

Celková míra spokojenosti s nástroji finanční podpory v ČR a počet dětí na sobě závisí.

Pearsonův koeficient vyšel $c = 0,352$ značící slabou závislost.

Byla zamítnuta H2c: Spokojenost s možnostmi sladění rodinného a pracovního života je závislá na počtu dětí.

Potvrdila se dílčí hypotéza H2d: Celková spokojenost s rodinnou politikou ČR je závislá na počtu dětí.

Míra souhlasu s tvrzením, že se stát celkově stará o rodinu s dětmi dostatečně, závisí na počtu dětí.

Pearsonův koeficient vyšel $c = 0,332$ značící slabou závislost.

Celková míra spokojenosti s rodinnou politikou ČR a počet dětí na sobě závisí.

Pearsonův koeficient vyšel $c = 0,312$ značící slabou závislost.

Největší projevenou určitou míru ze všech zkoumaných oblastí byla spokojenost s finanční dostupností institucionálního zajištění v ČR (47 %), s jeho kvalitou (40 %), ve 37 % panovala celková spokojenost s institucionálním zajištěním v ČR. V této oblasti byla prokázána slabá závislost pouze mezi celkovou spokojeností a úrovní vzdělání, vliv počtu dětí míru spokojenosti neovlivňoval. Určitou míru spokojenosti s přímými nástroji finanční podpory v ČR uvedlo pouze 16 % dotázaných, s nepřímými pouze 26 % dotázaných, celkově určitou míru spokojenosti s nástroji finanční podpory v ČR uvedlo pouze 20 % respondentů. V této oblasti byla prokázána slabá závislost pouze mezi celkovou mírou spokojenosti s nástroji finanční podpory v ČR a počtem dětí, míru spokojenosti neovlivňovala úroveň vzdělání.

Celkovou spokojenost s možnostmi sladění rodinného a pracovního života v ČR pouze 17 % respondentů, ani úroveň vzdělání ani počet dětí míru spokojenosti neovlivňoval. Určitou míru souhlasu s tvrzením, že se stát stará o rodinu s dětmi dostatečně, uvedlo pouze 21 % respondentů, celkovou spokojenost s rodinnou politikou ČR pouze 17 % dotázaných. Žádný z těchto názorů neovlivňovala úroveň vzdělání, oba slabě ovlivňoval počet dětí.

Určitou míru souhlasu s tvrzením, že rozhodnutí mít dítě ovlivňuje výše a způsob podpory ze strany státu 26 % dotázaných, opačný názor zastává 48 % respondentů, názor nezávisí na úrovni vzdělání ani počtu dětí.

Z výsledků provedeného výzkumu vyplívají následující doporučení pro praxi:

1. Děti respondentů v převážné většině navštěvují předškolní a školní zařízení zřízené státem a hlavním důvodem při jeho výběru byla malá vzdálenost od místa bydliště – stát by měl být zřizovatelem dostatečného počtu takovýchto v zařízení, tak aby hustota odpovídala potřebám rodin.
2. Důležitějším typem RP jsou přímé finanční nástroje zejména přídatky na děti – stát by měl zajistit adekvátní výši přídatků na děti v závislosti na potřebách a ekonomické situaci rodin.
3. Nejdůležitější oblasti podpory rodin s dětmi podle respondentů je sladění rodinného a pracovního života zejména pružná pracovní doba – stát by měl této konkrétní oblasti věnovat zvýšenou pozornost.

Celková spokojenost s RP ČR uvedlo pouze 17 % dotázaných – stát by měl této oblasti věnovat takovou pozornost, popř. rozvinout celostátní diskuzi tak, aby RP nabrala adekvátní směr vedoucí ke zvýšení spokojenosti s RP, která by mohla v konečném důsledku vést k potřebnému nárůstu porodnosti.

ZÁVĚR

Rodina je tím nejpřirozenějším prostředím, v němž vzniká a v němž se také naplňuje úcta k člověku a kde si jedinec osvojuje základní hodnotové a etické normy a vzorce chování. Rodina je v tomto svém poslání nenahraditelná. Náhradní řešení se hledají jen těžko a jsou vždy obtížnější, méně dokonalá ve svém efektu a náročnější na ekonomické a lidské zdroje. Za nejdůležitější stavební jednotkou každé společnosti je tedy nesporně považována rodina. Její role a funkce rodiny má neoddiskutovatelný význam při tvorbě základních sociálních vztahů a vazeb, ale je zároveň si potřeba uvědomit, že v průběhu času se jak její role, funkce i vnímání vlastního pojmu rodina se mohou měnit v závislosti na stupně vývoje dané společnosti, zažitých tradicích, aktuální politické situaci. Je proto jasné, že stát a jeho rodinná politika ovlivňují rodinu a platí to i naopak.

Praktická část se věnovala výzkumu s cílem zjistit, jak současná společnost vnímá rodinu a rodinnou politiku ČR, jak jsou s ní spokojeni. Respondenti vidí nejčastěji rodinu v jejím klasickém pojetí – matka + otec + děti, seskupení evokující pocit bezpečí a lásky, nejdůležitější funkcí je její biologická a ekonomická role. Nejpreferovanější možností po narození dítěte je podle většiny respondentů setrvání doma s dítětem po co nejdéle dobu. Nejdůležitější oblastí podpory rodin s dětmi vidí v oblasti sladění rodinného a pracovního života (za nejdůležitější považují pružnou pracovní dobu), je tedy nesmírně nutné ze strany státu v co největší míře podporovat zejména tuto oblast. U respondentů s dětmi v předškolním nebo školním věku navštěvují jejich děti příslušný typ zařízení zřízeného státem a hlavním důvodem při jeho výběru byla malá vzdálenost od místa bydliště, ideální se tedy pro praxi jeví zajistit dostatečně hustou síť státních zařízení tohoto typu. Respondenti preferují přímé nástroje podpory (z nich zejména přídatky na děti) před těmi nepřímými nástroji (slevou na manžela/manželku), je tedy na státu, aby zajistil adekvátní výši přídatků na děti v závislosti na potřebách a ekonomické situaci rodin. Slabý vliv úrovně vzdělání na spokojenost s vybranými oblastmi RP se projevil pouze v jedné oblasti (celková spokojenost s institucionálním zajištěním), zatímco slabý vliv počtu dětí byl markantnější hned ve dvou oblastech (celková spokojenost s nástroji finanční podpory a celou rodinnou politikou ČR). Z výsledků výzkumů vyplynula vysoká míra nespokojenosti se všemi zkoumanými oblastmi rodinné politiky ČR, což je jistě alarmující a nutí to k zamyšlení zejména nad úrovní podpory rodin s dětmi. Nízká podpora ze strany státu může negativně ovlivňovat natalitu, její nízká úroveň pak ovlivňuje celou společnost v mnoha oblastech.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ARMSTRONG, Michael a Stephen TAYLOR. *Řízení lidských zdrojů: moderní pojetí a postupy*. Praha: Grada, 2015. 920 s. ISBN 978-80-247-5258-7.

BECK, Ulrich. *Riziková společnost: Na cestě k jiné moderně*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2018. 431 s. ISBN 978-80-7419-267-8.

FUČÍK, Petr, Beatrice Elena CHROMKOVÁ MANEA a Ladislav RABUŠIC. *K problému deinstitucionalizace manželství*. In Rabušic, L., Kusá, Z. Chromková Manea, B., Strapcová, K. Odděleně spolu?: Česko a Slovensko optikou vývoje hodnot po roce 1991. Bratislava: Slovart, 2019. s. 33-60. ISBN 978-80-556-4590-2.

Gavora, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6

GIDDENS, Anthony. *Unikající svět: jak globalizace mění náš život*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. 135 s. ISBN 80-85850-91-5.

HENDL, Jan a Jiří REMR. *Metody výzkumu a evaluace*, Praha: Portál, 2017. 373 s. ISBN 978-80-262-1192-1.

HRUŠÁKOVÁ, Milana, Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ, Lenka WESTPHALOVÁ a kol. *Rodinné právo*, Praha: C. H. Beck, 2017. 400 s. ISBN: 978-80-7400-644-9.

HÖHNE, Sylva a kol. *Rodina a zaměstnání s ohledem na rodinný cyklus*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2010. 108 s. ISBN 978-80-7416-059-2

CHERLIN, Andrew J. *Degrees of Change: An Assessment of the Deinstitutionalization of Marriage Thesis*. *Journal of Marriage and Family*, 82(1): 62 – 80, 2020.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada, 2016. 256 s. ISBN 978-80-247-5326-3.

JANOŠKOVÁ, Klára a Lucie JARKOVSKÁ. *Otec v domácnosti: sebereflexe a reakce okolí*. IVRIS Working Papers. Brno: FSS MU, 2008, č. 1. s. 29-34. ISSN 1803-0343.

KRAUS, Blahoslav. *Společnost, rodina a sociální deviace*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014 a. 158 s. ISBN 978-80-7435-411-3.

KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2014 b. 216 s. ISBN 978-80-262-0643-9.

KRAUS, Blahoslav a Věra POLAČKOVÁ. *Člověk – prostředí – výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. 199 s. ISBN 80-7315-004-2.

KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. Praha: ASPI, 2005. 568 s. ISBN: 80-7357-050 5.

LANGMAIER, Josef a Zdeněk MATĚJČEK, *Psychická deprivace v dětství*. Praha: Karolinum, 2011. 577 s. ISBN: 978-80-246-1983-5.

MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Krizové situace v rodině očima dítěte*. Praha: Grada, 2005. 128 s. ISBN: 80-247-0332-7

MATĚJKOVÁ, Barbora a Jana PALONCYOVÁ, *Rodinná politika ve vybraných evropských zemích: s ohledem na situaci v České republice*. Brno: Masarykova univerzita. 2005. 79 s. ISBN: 978-80-210-3630-7.

MITCHELL, Eva. *Finanční podpora rodin s dětmi v České republice v evropském kontextu*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2010, 107 s., ISBN 978-80-86729-54-1

MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008. 323 s. ISBN 978-80-86429-87-8.

MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. 250 s. ISBN 978-80-86429-05-2.

NEŠPOR, Zdeněk. *Sociologická encyklopedie*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2017. 186 s. ISBN 978-80-7330-308-2.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník. Nové, rozšířené a aktualizované vydání*, Praha: Portál, 2009, 395 s. ISBN 978-80-7367-647-6.

PŘADKA, Milan, Dana KNOTOVÁ a Jarmila FALTÝSKOVÁ. *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. Brno: MU, 2004. 45 s. ISBN 80-210-3469-6.

RABUŠIC, Ladislav a Beatrice CHROMKOVÁ MANEA. *Hodnoty a postoje v České republice 1991–2017*. Brno: MU, 2018. 314 s. ISBN: 978-80-210-8804-7

SEKOT, Aleš. *Sociologické problémy společnosti*. Brno: Rašínova vysoká škola, 2008. 85 s. ISBN 978-80-87001-11-0.

SINGLY, De Fracchois. *Sociologie současné rodiny*. Praha: Portál, 1999. 128 s. ISBN 80-7178-249-1.

SIROVÁTKA, Tomáš a Ondřej HORA. *Rodina, děti a zaměstnání v české společnosti*. Brno/Boskovice: František Šalé – Albert, 2008. 328 s. ISBN 978-80-7326-140-5.

SKOPALOVÁ, Jitka. *Rodinná problematika*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2014. 56 s. ISBN 978-80-244-4037-8.

SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. Praha: Portál, 2012. 224 s. ISBN 978-80-262-0217-2.

ŠRAJER, Jindřich a Libor MUSIL. *Etické kontexty sociální práce s rodinou, České Budějovice*: Albert, 2008. 150 s. ISBN 978-80-7326-145-0

TOMÁNEK, Pavol. *Základy andragogiky a rodinnej výchovy pre sociálnych pracovníkov*. Brno: Tribun EU, 2013. 210 s. ISBN: 978-80-263-0301-5.

TOMEŠ, Ivo. *Obory sociální politiky*. Praha: Portál, 2011. 366 s. ISBN 978-80-736-7868-5.

TOMEŠ, Ivo. 10x o sociální politice. *Fórum sociální politiky*, 2015, roč.9, č. mim. s. 9–158. ISSN 1802-5854.

VESELÁ, Renata, Karel SCHELLE, Milana HRUŠÁKOVÁ, Jaroslav PADRNOS a Dagmar ŠTEFANCOVÁ. *Rodina a rodinné právo (historie, současnost a perspektivy)*. / Veselá Renata a kol. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. 262 s. ISBN 80-86432-48-3.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

CNAF: Caisse nationale d'allocations familiales. *Family policy in the 28 EU Member States*. [online]. 2017. [cit. 22-04-01]. Dostupné z: https://www.caf.fr/sites/default/files/cnaf/Documents/international/fiches%20pays/Compil%20fiches%20pays%20pays%20UE_avril2017_English_VF.pdf

CVVM. *Názory občanů na vybraná opatření v rodinné politice – únor 2019*. [online]. 2019. [cit. 22-04-01]. Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4881/f9/es190318.pdf

CVVM. *Postoje českých občanů k partnerství, manželství a rodičovství – únor 2020*. [online]. 2020. [cit. 22-04-01]. Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a5175/f9/ov20325.pdf

Klímová Chaloupková, Jana. „Rozdělení domácí práce a hodnocení jeho spravedlnosti v České republice: existují rozdíly mezi manželskými a nesezdanými páry?“ *Sociologický časopis/ Czech Sociological Review* 54 (4): 593-624. [online]. 2018. [cit. 22-03-01]. Dostupné z: <https://www.soc.cas.cz/publikace/rozdeleni-domaci-prace-hodnoceni-jeho-spravedlnosti-v-ceske-republice-existuji-rozdily>

KRPJMK2020+; *Koncepce rodinné politiky pro všechny generace 2020-2030*. 2020 [online]. Jihomoravský kraj. [cit. 2021-09-19]. Dostupné z: <https://www.rodinnapolitika.cz/571-koncepce-rodinne-politiky-pro-vsechny-generace-2020-2030.html>

KUCHAŘOVÁ, Věra, Lucie VIDOVIČOVÁ, Jana BARVÍKOVÁ, Sylva HOHNE, Kristýna JANUROVÁ, Olga NEŠPOROVÁ a Jana PALONCYOVÁ. *Zpráva o rodině*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2017. 245 s. [online]. 2017. [cit. 2022-01-23]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/578124/Zprava_o_rodine.pdf/7e790f82-3a57-f621-09b5-80e52aa59c31

KUCHAŘOVÁ, Věra, Sylva HÖHNE, Olga NEŠPOROVÁ, Jana PALONCYOVÁ a Jana BARVÍNKOVÁ. *Rodiny se třemi a více dětmi. Studie v rámci projektu Komplexní výzkum o situaci rodin a seniorů (2018-2022)*, 2019, 149 s.. [online]. Praha: VÚPSV, [cit. 2021-09-19]. ISBN 978-80-7416-344-9. Dostupné z:

https://katalog.vupsv.cz/Fulltext/vz_460.pdf

MPSV. *Koncepce rodinné politiky*, 2017. [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 2021-09-19]. Dostupné z:

https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Koncepce_rodinne_politiky.pdf/5d1efd93-3932-e2df-2da3-da30d5fa8253

MPSV. *Směrnice Work life balance 2019*. 2019 [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 2021-09-19]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/smernice-work-life-balance>

MPSV. *Státní sociální podpora 2023*. 2023 [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 2023-04-01]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/statni-socialni-podpora>

OECD. Better Policies for Better Lives. *Background brief on father's leave and its use*. [online]. 2016 a. [cit. 2022-01-08]. Dostupné z:

<https://www.oecd.org/els/family/Backgrounder-fathers-use-of-leave.pdf>

OECD. Better Policies for Better Lives. *Policy brief: Where are the fathers?* [online]. 2016 b. [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/policy-briefs/parental-leave-where-are-the-fathers.pdf>

OECD. Family Database. OECD – Social Policy Division – Directorate of Employment, Labor and Social Affairs. *Key characteristics of parental leave systems (PF2.1)* [online]. 2017, [cit. 2021-12-28]. Dostupné z:

<https://www.oecd.org/els/family/PF2-2-Use-childbirth-leave.pdf>

OLIVETTI, Claudia a Barbara PETRONGOLO, *The economic consequences of family policies: Lessons from a century of legislation in High – Income countries*. National Bureau of Economic Research (NBER), Working Paper 23051, DOI 10.3386/w23051. [online]. 2017. [cit. 2022-04-01]. Dostupné z: <https://www.nber.org/papers/w23051>

PALONCYOVÁ, Jana a Anna ŠTASTNÁ. *Sňatek a rozchod jako dva možné způsoby ukončení nesezdaného soužití*. Demografieč.3/2012 [online]. 2017. [cit.2022-04-01]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/17799563-Snatek-a-rozchod-jako-dva-mozne-zpusoby-ukonceni-nesezdaneho-souziti-1.html>

PALONCYOVÁ, Jana, Jana BARVÍNKOVÁ, Sylva HÖHNE, Věra KUCHAROVÁ a Olga NEŠPOROVÁ/PALONCYOVÁ a kol. *Rekonstruované rodiny, Studie v rámci projektu Komplexní výzkum o situaci rodin a seniorů (2018-2022)*, 2019 a. 161 s. [online]. Praha: VÚPSV, [cit. 2021-09-19]. ISBN 978-80-7416-345-6. Dostupné z: https://katalog.vupsv.cz/fulltext/vz_461.pdf

PETTS, J. Richard a Chris KNOESTER. *Paternity Leave and Parental Relationships: Variations by Gender and Mothers' Work Statuses*, Department of Sociology, Ball State University. [online]. 2019. [cit. 2022-01-23]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/328883393_Paternity_Leave_and_Parental_Relationships_Variations_by_Gender_and_Mothers%27_Work_Statuses

PFAU-EFFINGER, Birgit. *Gender cultures and the gender arrangement-a theoretical framework for cross-national gender research*. Innovation The European Journal of Social Science Research. [online]. 2014. [cit. 2022-01-23]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Birgit-Pfau-Effinger/publication/233310437_Gender_Cultures_and_the_Gender_Arrangement-A_theoretical_framework_for_cross-national_gender_research/links/0c960534d0dc6a016d000000/Gender-Cultures-and-the-Gender-Arrangement-A-theoretical-framework-for-cross-national-gender-research.pdf?origin=publication_detail

PLASOVÁ, Blanka. *Zaměstnavatelé a nerovnováha mezi prací a rodinou*. Disertační práce. Brno: MU, Fakulta sociálních studií, Katedra sociální politiky a sociální práce, 284 s. 2012. [online]. 2012. [cit. 2022-01-23]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/mmne6/disertace_Plasova.pdf

ÚP. *Příspěvek na bydlení 2023*. 2023 [online]. Úřad práce ČR [cit. 2023-04-01]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/prispevek-na-bydleni1>

VÚPSV. *Zpráva o rodině 2020* [online]. 2012. [cit. 2022-01-23]. Dostupné z: <https://www.vupsv.cz/download/zprava-o-rodine-2020/?wpdmdl=8928&refresh=625eec9a1c8051650388122>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

CNAFCaisse nationale d'allocations familiales = Národní pokladna rodinných přídatků
CVVMCentrum pro výzkum veřejného mínění
KRPJMK2020+ Koncepce rodinné politiky Jihomoravského kraje pro všechny generace na období 2020-2030
MDMateršská dovolená
MPSVMinisterstvo práce a sociálních věcí
OECDOrganisation for Economic Cooperation and Development = Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
RP Rodinná politika
VÚPSVVýzkumný ústav práce a sociálních věcí
ÚPÚřad práce ČR

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1 Strom problémů RP (KRPJMK 2020+, 2020, s. 12).....	27
Obr. 2 Schéma tří úrovní RP (KRPJMK 2020+,2020, s. 9).....	38

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Typologie RP (Matějková, Paloncyová, 2005, s. 14).....	29
Tabulka 2 – Přídavky na děti 2023 (MPSV,2023).....	33
Tabulka 3 – Normativní náklady na bydlení 2023 (ÚP,2023).....	34
Tabulka 4 – Chí kvadrát – Spokojenost s institucionálním zajištěním rodiny– otázka 9 - vliv úrovně vzdělání.....	63
Tabulka 5– Chí kvadrát – Spokojenost s finančními nástroji rodinné politiky – otázka 19 - vliv úrovně vzdělání.....	65
Tabulka 6 – Chí kvadrát – Spokojenost s možnostmi sladění rodinného a pracovního života – otázka 22 - vliv úrovně vzdělání.....	66
Tabulka 7 – Chí kvadrát – Celková spokojenost s rodinnou politikou ČR – otázka 23 -vliv úrovně vzdělání.....	67
Tabulka 8– Chí kvadrát – Spokojenost s institucionálním zajištěním rodiny– otázka 9 - vliv počtu dětí.....	69
Tabulka 9– Chí kvadrát – Spokojenost s finančními nástroji rodinné politiky – otázka 19 - vliv počtu dětí	71
Tabulka 10 – Chí kvadrát – Spokojenost s možnostmi sladění rodinného a pracovního života – otázka 22 - vliv počtu dětí	72
Tabulka 11 – Chí kvadrát – Celková spokojenost s rodinnou politikou ČR – otázka 23 -vliv počtu dětí	73

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 – Dosažené vzdělání výzkumného souboru – otázka 3.....	47
Graf 2 – Současný partnerský vztah respondentů – otázka 4.....	48
Graf 3 – Rodina je nejstarší a základní jednotka společnosti – otázka 6.....	49
Graf 4 – Funkce rodiny podle důležitosti – otázka 7.....	50
Graf 5 – Oblasti podpory rodin s dětmi – otázka 8.....	51
Graf 6 – Spokojenost s institucionálním zajištěním rodiny – otázka 9.....	51
Graf 7 – Typ navštěvovaného předškolního zařízení – otázka 11.....	53
Graf 8 – Hlavní důvod výběru navštěvovaného předškolního zařízení – otázka 12.....	53
Graf 9 – Typ navštěvovaného školního zařízení – otázka 14.....	54
Graf 10 – Hlavní důvod výběru navštěvovaného školního zařízení – otázka 15.....	54
Graf 11 – Přímé finanční nástroje rodinné politiky podle důležitosti– otázka 16.....	55
Graf 12 – Nepřímé finanční nástroje rodinné politiky podle důležitosti– otázka 17.....	56
Graf 13 – Typy rodinné politiky podle důležitosti– otázka 18.....	56
Graf 14 – Spokojenost s finančními nástroji rodinné politiky – otázka 19.....	57
Graf 15 – Preferovaná možnost po narození dítěte – otázka 20.....	58
Graf 16 – Nejvhodnější forma pracovních podmínek pro sladění rodinného a pracovního života– otázka 21.....	59
Graf 17 – Sladění rodinného a pracovního života– otázka 22.....	60

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Názory na rodinnou politiku osob v produktivním věku.

Vážení respondenti,

jmenuji se Hynek Dvořáček a jsem studentem Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Baří ve Zlíně a rád bych Vás požádal o vyplnění tohoto dotazníku. Dotazník se týká názoru současné společnosti na rodinnou politiku ČR, bude použit výhradně pro výzkum v praktické části mé magisterské práce na téma:

Názory na rodinnou politiku osob v produktivním věku.

Dotazník je zcela anonymní, proto Vás poprosím o pravdivé vyplnění, které je velmi důležité pro správné vyhodnocení výzkumu. Předem děkuji.

Vážení respondenti,

jmenuji se Hynek Dvořáček a jsem studentem Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Baří ve Zlíně a rád bych Vás požádal o vyplnění tohoto dotazníku. Dotazník se týká názoru současné společnosti na rodinnou politiku ČR, bude použit výhradně pro výzkum v praktické části mé magisterské práce na téma:

Názory na rodinnou politiku osob v produktivním věku.

Dotazník je zcela anonymní, proto Vás poprosím o pravdivé vyplnění, které je velmi důležité pro správné vyhodnocení výzkumu. Předem děkuji.

1 Jsem:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

žena muž

2 Uvedte prosím Váš dosažený věk (v celých letech):

3 Vaše nejvyšší dosažené vzdělání je:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

základní vyučení (bez maturity) úplné střední (s maturitou) vyšší odborné, konzervatoř vysokoškolské

4 Váš současný partnerský vztah (stav):

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- svobodný/á s přítelem/přítečkyní opačného pohlaví ve společné domácnosti ženatý/vdaná rozvedený/á
 vdovec/vdova s přítelem/přítečkyní stejného pohlaví ve společné domácnosti registrované partnerství

5 Uveďte prosím počet Vašich dětí

6 Rodina je nejstarší a základní jednotka společnosti.

Nápověda k otázce: *Označte 3 odpovědi, která podle Vás nejvíce (nejlépe) vystihují Vaše chápání pojmu rodina:*

- klasické pojetí rodiny – matka + otec + děti partnerský vztah mezi 2 lidmi (i stejného pohlaví) láska společná výchova dětí
 společné bydlení – domov péče o členy rodiny (dětí, prarodiče) finanční jistota pocit bezpečí
 vzájemná pomoc mezi partnery odpovědnost

7 Seřadte základní funkce rodiny podle jejich důležitosti:

Nápověda k otázce: *Změňte pořadí položek dle svých preferencí (1. - nejdůležitější, poslední - nejméně důležitá)*

výchovná	<input type="text"/>
ekonomická	<input type="text"/>
biologická	<input type="text"/>
emoční	<input type="text"/>

8 Seřadte oblasti podpory rodin s dětmi podle jejich důležitosti:

Nápověda k otázce: Změřte pořadí položek dle svých preferencí (1. - nejdůležitější, poslední - nejméně důležitá)

institucionální zajištění (dostatek škol a školek, poradenské služby)	<input type="text"/>
nástroje finanční podpory (příspěvky na děti, porodné, rodičovský příspěvek, slevy na dani)	<input type="text"/>
sladění rodinného a pracovního života (podpora zkrácených úvazků, možnost brzkého návratu do práce apod.)	<input type="text"/>

9 Spokojenost s institucionálním zajištěním rodiny:

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď v každém řádku

	URČITĚ NE	SPÍŠE NE	NEUTRÁLNÍ POSTOJ	SPÍŠE ANO	URČITĚ ANO
9 A) Jste spokojen/a s finanční dostupností institucionálního zajištění (škol a školek, poradenských služeb) v ČR?	☐	☐	☐	☐	☐
9 B) Jste spokojen/a s kvalitou institucionálního zajištění (škol a školek, poradenských služeb) v ČR?	☐	☐	☐	☐	☐
9 C) Jste celkově spokojen/a s institucionálním zajištěním (dostatkem škol a školek, poradenských služeb) v ČR?	☐	☐	☐	☐	☐

10 Máte dítě předškolního věku, které navštěvuje jesle nebo školku?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- ano ne

11 Vaše dítě navštěvuje předškolní zařízení:

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- zřízené státem soukromé církevní firemní

12 Hlavním důvodem při výběru navštěvovaného předškolního zařízení byla:

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- jeho dostupnost (volné kapacity) malá vzdálenost od místa bydliště jeho kvalita jeho nižší finanční náročnost
 náboženské důvody

13 Máte dítě školního věku, které navštěvuje základní školu?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- ano ne

14 Vaše dítě navštěvuje školní zařízení:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- zřízené státem soukromé církevní

15 Hlavním důvodem při výběru navštěvovaného školního zařízení byla:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- jeho dostupnost (volné kapacity) malá vzdálenost od místa bydliště jeho kvalita jeho nižší finanční náročnost
 náboženské důvody

16 Seřadte přímé finanční nástroje rodinné politiky podle jejich důležitosti:

Nápověda k otázce: *Změňte pořadí položek dle svých preferencí (1. - nejdůležitější, poslední - nejméně důležitá)*

peněžita pomoc v mateřství	<input type="text"/>
porodné	<input type="text"/>
přídavky na děti	<input type="text"/>
rodičovský příspěvek	<input type="text"/>

17 Seřadte nepřímé finanční nástroje rodinné politiky podle jejich důležitosti:

Nápověda k otázce: *Změňte pořadí položek dle svých preferencí (1. - nejdůležitější, poslední - nejméně důležitá)*

daňové zvýhodnění na vyživované dítě	<input type="text"/>
sleva na dani za umístění dítěte v předškolním zařízení	<input type="text"/>
sleva na manžela/manželku	<input type="text"/>

18 Důležitější typ rodinné politiky je:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- přímá finanční podpora (příspěvky a přídavky) nepřímá finanční podpora (slevy na dani)

19 Spokojenost s finančními nástroji rodinné politiky :

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď v každém řádku*

	URČITĚ NE	SPÍŠE NE	NEUTRÁLNÍ POSTOJ	SPÍŠE ANO	URČITĚ ANO
Jste spokojen/a s přímými nástroji finanční podpory v ČR?	☐	☐	☐	☐	☐
Jste spokojen/a s nepřímými nástroji finanční podpory v ČR?	☐	☐	☐	☐	☐
Jste celkově spokojen/a s nástroji finanční podpory a v ČR?	☐	☐	☐	☐	☐

20 Vámi preferovaná možnost po narození dítěte je:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- rychlý návrat do práce formou plného úvazku rychlý návrat do práce formou zkráceného úvazku setrvání doma s dítětem po co nejdelší dobu

21 Která forma pracovních podmínek je podle Vašeho názoru nejvhodnější pro sladění rodinného a pracovního života:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- pružná pracovní doba sdílený úvazek konto pracovní doby stlačený pracovní týden – nižší počet delších směn práce vykonávanou mimo pracoviště zaměstnavatele – homeoffice

22 Sladění rodinného a pracovního života v ČR :

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď v každém řádku*

	URČITĚ NE	SPÍŠE NE	NEUTRÁLNÍ POSTOJ	SPÍŠE ANO	URČITĚ ANO
Myslíte si, že se rodinám v ČR daří sladit rodinný a pracovní život bez obtíží?	☐	☐	☐	☐	☐
Jste celkově spokojen/a s možnostmi sladění rodinného a pracovního života v ČR?	☐	☐	☐	☐	☐

23 Celkový pohled na rodinnou politiku ČR :

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď v každém řádku*

	URČITĚ NE	SPÍŠE NE	NEUTRÁLNÍ POSTOJ	SPÍŠE ANO	URČITĚ ANO
Souhlasíte s tím, že se stát celkově stará o rodinu s dětmi dostatečně?	☐	☐	☐	☐	☐
Jste celkově spokojen/a s rodinnou politikou ČR?	☐	☐	☐	☐	☐
Ovlivňuje Vaše rozhodnutí mít dítě výše a způsob podpory ze strany státu?	☐	☐	☐	☐	☐